

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra žurnalistiky

**POLICEJNÍ ZÁSAH V MEŠTĚ NA ČERNÉM MOSTĚ
OČIMA ČESKÝCH MUSLIMŮ**

Magisterská diplomová práce

Barbora NOHLOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Renáta Sedláková, Ph.D.

Olomouc 2016

Čestně prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou prací na téma „Policejní zásah v pražské mešitě na Černém Mostě očima českých muslimů“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu. Práce obsahuje 175 441 znaků.

V Olomouci dne .....

Podpis .....

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Mgr. Renátě Sedlákové, Ph.D. za odborné a zodpovědné vedení, užitečné rady a podnětné připomínky. Stejně tak jí děkuji za čas a za nasazení, se kterým se mi věnovala během celého psaní této práce. Dále děkuji Silvě, za její obrovskou pomoc a podporu při finálních úpravách práce, svému příteli Lokimu za láskyplnou péči a blízkým a přátelům za trpělivost a notnou dávkou humoru, bez nichž by tuto práci nikdy nebylo možné dokončit.

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá zobrazením muslimů v českých médiích a snaží se zjistit jakým způsobem na toto zobrazení reagují sami čeští muslimové. Práce je zaměřena na jednu konkrétní, pro české muslimy významnou událost. Touto událostí byl policejní zásah v pražské mešitě na Černém Mostě, který proběhl 25. dubna 2014. Na základě metody obsahové analýzy článků zveřejněných internetovými zpravodajskými servery *Denik.cz*, *Lidovky.cz*, *IDNES.cz* a *IHNED.cz* v období od dubna 2014 do března 2016 je zjišťováno v jakém kontextu se o zátahu psalo a jaká témata se v souvislosti s ním objevovala. Stejně podstatné je to, jaká témata naopak chybí. Druhá fáze analýzy je zaměřena na recepci mediálních sdělení jejich příjemci. Prostřednictvím metody polostrukturovaných rozhovorů je zjišťováno, jak na mediální obraz zásahu v mešitě reagují sami čeští muslimové, jak tento zátah vnímají, a jak se jejich postoj liší od postoje médií.

Klíčová slova: policejní zásah v pražské mešitě na Černém Mostě, muslim, obsahová analýza, recepční analýza, stereotypizace, labelling, mediální konstrukce reality, nový rasismus

ABSTRACT

This work deals with the portraying of Muslims in the Czech media and tries to discover how is this portraying viewed by Muslims themselves. The work focuses on one specific event that is very important for Czech Muslims. This event is police intervention in Prague mosque located at Černý Most that took place on April 25th. The articles that were published on the online servers *Denik.cz*, *Lidovky.cz*, *IDNES.cz*, *IHNED.cz* from April 2014 to March 2016 were analysed by the method of content analysis. The goal of this analysis was to discover in what context media wrote about the intervention and which topics that were linked with the event appeared. It was also considered important which topics were missing. The second part of the analysis is focused on how receivers themselves perceived the media. Half-structured interviews were used in order to find out how Czech Muslims react to the media portray of the event, how they perceive the intervention and how their attitude vary from the media point of view.

Key words: intervention in Prague mosque located at Černý Most, muslim, content analysis, stereotypization, labelling, media construct of reality, new racism, reception analysis.

OBSAH

ÚVOD.....	7
TEORETICKÁ VÝCHODISKA	11
SOCIÁLNÍ KOSTRUKCE REALITY.....	11
REALITA, OBJEKTIVITA A MÉDIA	12
DOPAD A VLIV MÉDIÍ.....	14
ZPRAVODAJSKÉ HODNOTY	20
<i>Aktuálnost</i>	20
<i>Jednoznačnost a srozumitelnost</i>	20
<i>Souznění</i>	21
<i>Personalizace</i>	21
<i>Negativita</i>	21
<i>Konflikt a kontroverze</i>	21
<i>Intenzita</i>	22
<i>Emocionální náboj</i>	22
STEREOTYPIZACE A STEREOTYP	22
MENŠINY A CIZINCI V MÉDIÍCH – MEDIÁLNÍ ZOBRAZENÍ.....	23
RECEPCE MEDIÁLNÍCH SDĚLENÍ	24
SHRNUTÍ TEORETICKÝCH VÝCHODISEK.....	25
MUSLIMOVÉ V ČESKÉ REPUBLICE	26
HISTORICKÝ A SOCIÁLNÍ KONTEXT.....	26
ZÁKLADNÍ STATISTICKÉ ÚDAJE.....	29
MUSLIMOVÉ A ČESKÁ MÉDIA	30
VÝZKUMY ZAMĚŘENÉ NA MEDIÁLNÍ ZOBRAZOVÁNÍ MUSLIMŮ V ČR.....	31
EMPIRICKÁ ČÁST PRÁCE	33
METODIKA PRÁCE.....	33
CÍL PRÁCE	33
KVANTITATIVNÍ ANALÝZA OBSAHU	34
RECEPČNÍ ANALÝZA SDĚLENÍ.....	37
POLOSTRUKTUROVANÝ ROZHOVOR.....	38
OTEVŘENÉ KÓDOVÁNÍ.....	39
ETIKA VÝZKUMU	40
PROCES ZÍSKÁVÁNÍ KONTAKTŮ.....	42
POLICEJNÍ ZÁSAH V PRAŽSKÉ MEŠITĚ OPTIKOU ZPRAVODAJSKÝCH SERVERŮ	45
KRITÉRIA PRO VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	45
VÝZKUMNÝ CÍL A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	46
PROSTOR VĚNOVANÝ TEMATICE POLICEJNÍHO ZÁSAHU VE ZPRAVODAJSTVÍ INTERNETOVÝCH SERVERŮ	48
TEMATICKÉ ZAMĚŘENÍ ČLÁNKŮ SPOJENÝCH S POLICEJNÍM ZÁSAHEM	51
<i>Trestní řízení</i>	53
<i>Citované zdroje</i>	57
POLICEJNÍ ZÁSAH V PRAŽSKÉ MEŠITĚ NA ČERNÉM MOSTĚ OČIMA ČESKÝCH MUSLIMŮ	61
VÝZKUMNÝ CÍL	61
KRITÉRIA PRO VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	61
VÝZKUMNÉ OTÁZKY	64
POVĚDOMÍ O UDÁLOSTI	64
ROVINA RECEPCE UDÁLOSTI	66
ROVINA RECEPCE MEDIÁLNÍHO ZOBRAZENÍ UDÁLOSTI.....	69

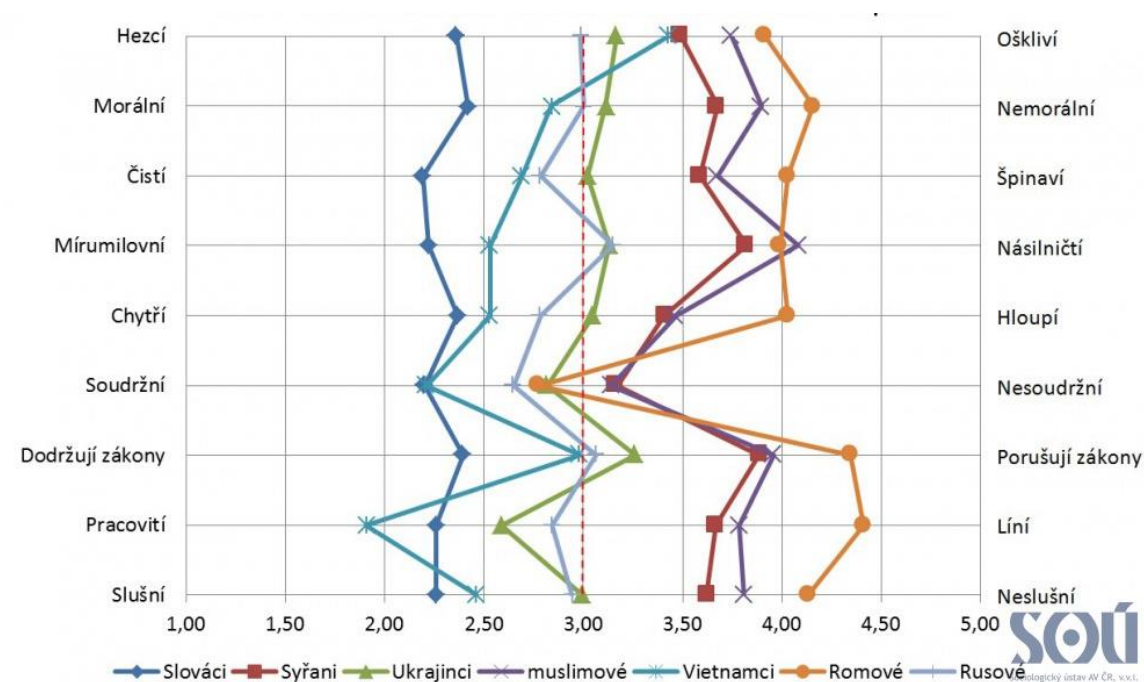
MEDIÁLNÍ ZAMĚŘENÍ TÉMAT	72
<i>Stigmatizace, morální panika a sebenaplňující se proroctví .....</i>	<i>72</i>
<i>Propaganda, pozitivní diskriminace.....</i>	<i>77</i>
CO PŘI MEDIÁLNÍ PREZENTACI CHYBĚLO.....	79
SHRnutí VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ.....	82
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	86
TIŠTĚNÉ ZDROJE	86
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	91
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK.....	94
SEZNAM PŘÍLOH.....	95
PŘÍLOHA Č. 1: SEZNAM ANALYZOVANÝCH ČLÁNKŮ PUBLIKOVANÝCH NA SERVERU IDNES.CZ.....	I
PŘÍLOHA Č. 2: SEZNAM ANALYZOVANÝCH ČLÁNKŮ PUBLIKOVANÝCH NA SERVERU DENÍK.CZ	II
PŘÍLOHA Č. 3: SEZNAM ANALYZOVANÝCH ČLÁNKŮ PUBLIKOVANÝCH NA SERVERU LIDOVKY.CZ	III
PŘÍLOHA Č. 4: SEZNAM ANALYZOVANÝCH ČLÁNKŮ PUBLIKOVANÝCH NA SERVERU IHNE D.CZ	IV

ÚVOD

Povědomí o životě muslimů v České republice je nízké, negativní názor na islám vyjadřují tři čtvrtiny Čechů, přičemž 60% obyvatelstva pociťuje v souvislosti s tímto náboženstvím obavy. Stejně tak lze hodnotit míru znalosti islámu a jeho reálií mezi českým obyvatelstvem; ta je opět nízká.¹

Ve výzkumu², který provedl Český sociologický úřad AV ČR, a který byl zaměřený na to, jak česká společnost vnímá vybrané národy a etnika, byli muslimové spojováni téměř výhradně s negativními atributy. Negativní představy o islámu, jakožto o násilném náboženství, byly podle autorů výzkumu spojovány s muslimskými teroristickými útoky, jenž bývají českým obyvatelstvem stereotypně přisuzovány všem nositelům islámského vyznání.³

Graf 1: Průměrné umístění národů a etnik na hodnotících stupnicích

Zdroj: [Kudrnáč, Hrubá 2015].

¹ Topinka a kol., *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt* [online]. 2007.

² Průzkum byl zaměřený na představy Čechů o muslimech, Syřanech, Romech, Ukrajincích, Rusech, Vietnamcích a Slovácích. Toto sociologické šetření zadal Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., agentuře Focus, přičemž sběr dat probíhal od 23. 11. do 2. 12. 2015.

³ Sociologický ústav AV ČR. *Co si Češi myslí o muslimech, Syřanech a Romech – tisková zpráva* [online], 2015.

Počet muslimů na českém území byl v minulosti sporadický, proto islám a jeho přítomnost nevykazovala na společnost žádný vliv. Poznatky o islámu byly předávány zprostředkovaně a nebyly založeny na přímých zkušenostech s muslimy.

Nástup 20. století tuto situaci v mnohém změnil; zvláště po roce 1989 počet muslimů v ČR trvale narůstal. Islám s sebou do České republiky přinesli uprchlíci, studenti, obchodníci a turisté. Češi tak mají více příležitostí se s islámem blíže seznámit prostřednictvím studijních, či turistických cest nebo skrze literatura a média.⁴

Právě média jsou významným prvkem, jenž má vliv na utváření veřejného mínění o islámu. Obraz, jenž produkují, je však často stereotypní. Podle Křížové jsou muslimové prostřednictvím médií představováni jako cizinci, u nichž je zdůrazněna především jejich odlišnost. Jsou také vnímáni jako nositelé potenciální hrozby pro majoritní (nemuslimskou) společnost.⁵

Cílem této práce je zjistit, jak na mediální obraz, který je o nich vytvářen, reagují sami muslimové.

V tomto výzkumu se zaměřujeme na konkrétní, a pro české muslimy významná, událost. Touto událostí byl policejní zásah v mešitě na Černém Mostě, ke kterému došlo 25. dubna 2014. Čeští muslimové na tuto událost reagovali protesty, neboť podle nich neproběhla adekvátním způsobem. Česká média ji však prezentovala zcela odlišně, než oni sami tvrdí.⁶

Tato práce je koncipována jako empirická, jejím cílem je přinést odpověď na následující otázky. Jakým způsobem a v jakých kontextech psala česká média o zásahu v pražské mešitě na Černém Mostě? Jaké tematické rámce se objevovaly nejčastěji, a jaké naopak chyběly? A jak způsob, jímž událost prezentovala média, vnímají čeští muslimové? Jaké tematické rámce, spojované médii se zásahem v mešitě, nesou význam, a to jak v pozitivním, tak negativním smyslu, pro ně? Jaké pro ně význam nemají?

O muslimech se v mediální diskurzu velmi často hovoří ve stereotypních kontextech.⁷ Hlavním cílem výzkumu je tedy přinést nové poznatky o tom, jak média reprezentují realitu v souvislosti s prezentací policejního zásahu v pražské mešitě na Černém Mostě, a jak takovou prezentaci vnímají sami aktéři, jichž se týká. Domníváme se, že tyto poznatky mohou přispět k otevření diskuze, která by mohla potenciálně přispět k lepšímu pochopení a přijetí české

---

⁴ Sociologický ústav AV ČR. *Co si Češi myslí o muslimech, Syřanech a Romech – tisková zpráva* [online], 2015.

⁵ Křížová, 2007.

⁶ *Modlitby na protest zásahu v mešitě se zúčastnilo 300 muslimů* [online], 2014.

⁷ Křížová, 2007.

muslimské menšiny českou společností. Pro snazší orientaci v této práci předkládáme nyní čtenáři její strukturu.

Úvodní část práce bude věnována problematice médií samotných. Zaměříme se v ní na to, jak je prostřednictvím médií konstruován obraz reality. Média nejen určitým způsobem zprostředkovávají realitu, taktéž vytvářejí sumu představ o daných tématech, která je dále předávána recipientům.

Následně přiblížíme faktory, jenž ovlivňují výběr a také podobu výsledných sdělení. Zde se přiblížíme koncepty agenda setting, gatekeeping a zpravodajských hodnot.

Pozornost budeme věnovat také problematizaci mediální stereotypizace. Představíme několik vybraných pojetí stereotypu, mezi něž zařadíme i koncepty W. Lippmanna a S. Halla. Definujeme, jaký vliv mohou mít média na své publikum. Přiblížíme několik teoretických konceptů z oblasti mediálních studií, které jsou pro toto téma klíčové.

Zaměříme se také na to, jak jsou menšiny zobrazovány v médiích. Zde představíme van Dijkův koncept nového rasismu.

Protože se náš výzkum zaměřuje na recepci mediálních sdělení příjemci, uvedeme také krátce její teorii.

Ve výzkumné šetření jsme se orientovali na zprávy spojené s policejním zásahem v pražské měšitě na Černém Mostě. Z toho důvodu bude další část této práce věnována stručné historii přítomnosti muslimů v ČR, vztažené k výstavbě islámských center na českém území. Vymezíme pojem muslim tak, jak jsme s ním v tomto výzkumu pracovali a zaměříme se také na statistické údaje spojené s muslimy v ČR.

V následující metodické části přiblížíme techniky, které jsme zvolili pro námi provedený výzkum. Uvedeme hlavní a vedlejší výzkumné cíle, popíšeme výzkumný vzorek, na který budeme aplikovat výzkumné metody.

Analytická část práce bude zaměřena na prezentaci a rekapitulaci výsledků, k nimž jsme dospěli, stejně, jako snaze o osvětlení možných příčin našich zjištění. Rovněž uvedeme omezení našeho šetření a přiblížíme další možnosti výzkumu námi zvoleného tématu.

Média představují v dnešní době základní informační zdroj, pro mnoho příjemců jsou také jediným kanálem, prostřednictvím něhož nabývají sumu vědění o daném dění. Proto je nutné vědět, jakým způsobem nakládají s informacemi, které prezentují svému publiku. Stejně tak je podstatné, jak na takovou prezentaci reagují sami aktéři, jichž se týká. Výsledný obraz reality je pak mozaikou, jejíž podoba je podmíněna pozicemi prezentujících, publika i účastníků. Jak k této problematice uvádí Hiddleston: *„Je to jako puzzle skládačka; taková, v níž se jednotlivé dílky pohybují, nebo mění tvar, což ve výsledku mění výsledný obraz. Můžeme*

na něj nahlížet z odlišného úhlu, nebo v odlišnou denní dobu. Záleží na tom, odkud jsme získali informaci, nebo kdo nám ji poskytl...vše je to otevřené interpretaci.“⁸

Domníváme se, že při výzkumu médií je užitečné zabývat se i pohledem těch, kteří jsou jejich prostřednictvím prezentováni a pokusit se pochopit mechanismy, na jejichž základě vzniká výsledná podoba prezentace určité reality, a které taktéž ovlivňují reakce těch, jichž se tato prezentace týká. Podobné výzkumné šetření v České republice před námi ještě nikdo nerealizoval. Potenciál této práce tedy podle nás spočívá především v představení možnosti takové analýzy. Věříme, že může být inspirací pro další podobné výzkumy realizované na poli mediálních studií.

---

⁸ Hiddleston, *Tom Hiddleston's Guinea field diary: Day 2* [online], 2013.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Sociální konstrukce reality

Jak bylo řečeno v předešlé kapitole, média hrají, mimo jiné, také roli zdroje představ o realitě, kterou distribuují k publiku. Domníváme se, že média, kromě toho, že mají snahu realitu určitým způsobem popsat, ji stejnou měrou mají také tendenci vytvářet. Odkazujeme se v rámci tohoto přístupu k médiím na již výše zmíněný myšlenkový koncept Bergera a Luckmanna, který si nyní v této kapitole představíme.

Sociologická práce *Sociální konstrukce reality*⁹ Petera L. Bergera a Thomase Luckmanna z roku 1966 představuje první práci v rámci moderní sociologie, která vyvinula snahu realitu systematicky vysvětlit jako sociálně vytvořený a podmíněný koncept.

Nejdříve je však nutné uvést, jakým způsobem Berger a Luckmann definují vědění a realitu, jedná se o dva hlavní pojmy, s nimiž ve své práci často operují. Realitu vnímají jako vlastnost, jež náleží jevům, kterým přisuzujeme existenci, a která není závislá na naší vůli. Vědění je pak autory definováno jako jistota, která nám zaručuje, že tyto jevy jsou reálné a disponují určitými vlastnostmi.¹⁰

Realita a vědění se však mohou v různých společnostech velm markantně lišit, vždy je podstatné uvědomit si, co je v dané společnosti považováno a uznáno za vědění. Zde přitom není podle autorů podstatná platnost vědění, nýbrž jeho danost.¹¹

Z výše zmíněného můžeme vyvodit, že realita nutně nemusí být vždy stejná, ve skutečnosti ani nemusí být pouze jedna, může jich být bezpočet a jedná se jak o reality jednotlivců, tak celých společností. Mezi takovými realitami pak neustále dochází ke vzájemným interakcím a setkáváním, tyto reality se také vzájemně ovlivňují. Berger a Luckmann uvádějí, že k nejintenzivnějšímu prožitku při interakci odlišných realit dochází v okamžiku setkání s jinou osobou. Zároveň je však proces vnímání dalších realit velmi proměnlivý, protože v momentě střetu s druhou osobou dojde také k předání informací, při kterém hraje významnou roli jak verbální, tak neverbální komunikace Berger s Luckmannem nazývají tento proces externalizací. Podle nich se jedná o jeden z hlavních procesů, během kterých je vytvářena realita.¹²

---

⁹ Berger a kol., 1999.

¹⁰ Tamtéž, s. 9.

¹¹ Tamtéž, s. 11.

¹² Tamtéž, s. 25 – 39.

Externalizace je podle Bergera a Luckmanna klíčová. Pro člověka je nezbytné, aby kolem sebe vytvářel stabilní prostředí, ve kterém se bude pohybovat.¹³ Jedinec produkuje modely, normy a vzorce chování, ze kterých se v rámci další fáze vytváření reality stávají sociální normy.¹⁴

I přesto, že je nakonec realita, jež obklopuje člověka daná a objektivizovaná, je stále nutná, aby byla legitimizována. Za tímto účelem si lidská společnost vytvořila některé represivní instituce. Ke kritickému dohledu nad realitou však dochází na úrovni jedince, kterému je už od raného věku vštípeno konkrétní vidění světa, které pak považuje za objektivně dané a může být pro něj obtížné vymanit se z něj.¹⁵

Realita, objektivita a média

Základní funkcí zpravodajských médií je sběr informací, jejich zpracování a distribuce. Tuto činnost je možné v širokém slova smyslu vymezit jako *mediaci*.¹⁶

Jedná se o termín, který definuje média (televizi, rádio, internet, ale i tisk) jako prostředek, který aktivně vytváří symbolický a kulturní prostor, v němž jsou vytvářeny významy, které jsou komunikovány za hranicemi bezprostředních setkání. Čtenáři, posluchači, publikum jsou součástí procesu mediace, protože ho rozšiřují o vlastní interpretaci toho, co vidí a slyší. Mediace poskytuje jedincům příležitost zúčastnit se událostí, kterých se sami neměli možnost zúčastnit.¹⁷

Položme si však nyní otázku, jakým způsobem to média uskutečňují. Jednají neutrálně, a jsou schopná objektivně prezentovat získané informace, nebo spíše realitu, jako takovou, vytvářejí uměle pro své publikum?

Představíme nyní dva teoretické přístupy, které se otázkou mediální konstrukce reality zabývají. Jedná se o reflexivní a konstruktivistickou teorii. Reflexivní teorie předpokládá předem existující skutečnost, kterou jsou masová média schopná více, či méně věrně odrážet.¹⁸

---

¹³ Berger a kol. 1999, s. 56.

¹⁴ Zbiral, *Náboženství a sociální konstrukce reality* [online]. 2004.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Reifová, 2004, s. 139 – 140.

¹⁷ Silverstone, 2007. s. 153.

¹⁸ Schulz, 2000, s. 24 – 40.

Konstruktivistická teorie naproti tomu tvrdí, že skutečnost vzniká až na základě mediální reprezentace události. V návaznosti na Bergera a Luckmanna jsou média na základě tohoto pojetí chápána jako sociální konstruktér reality.¹⁹

Winifred Schulz chápe rozdíl mezi reflexivní a konstruktivistickou teorií médií jako spor takzvané ptolemaiovské a kopernikovské logiky. Ptolemaiovskou logiku je možné ztotožnit s reflexní teorií. Mediální komunikace je v rámci tohoto konceptu možné vnímat jako nástroj záměrného zkreslení prezentace jinak dostupné a pravdivě zachytitelné skutečnosti. Schulz vnímá média jako jakýsi cizorodý prvek ve společnosti, mají podle něj schopnost manipulovat obrazem světa podle toho, kdo nad nimi drží kontrolu. Kopernikovská logika naopak odpovídá konstruktivistické teorii. V kontextu této logiky není realita existujícím předmětem, ale je konstruktem, vzniká jako dohoda nad tím, co za ni budeme považovat.²⁰

Podle Schulze v souvislosti s touto logikou realita jako sociální fakt neexistuje a média nejsou chápána jako něco potenciálně škodlivého, co může pokřivit předem existující skutečnost, ale jsou vnímána jako tvůrci podílející se na vytváření sociální skutečnosti, která by bez jejich přispění vůbec nemohla existovat.²¹

Především koncept umírněné kopernikovské logiky pracuje s problematikou objektivitu. V rámci tohoto konceptu však není objektivita nahlížena jako vlastnost, již by média měla dosáhnout, ale jako cíl, jehož sice nebude nikdy dosaženo, je však nutné ho stále sledovat. Dosáhnout objektivitu je možné pouze krátkodobě, nejedná se tedy o univerzální reprezentaci konkrétní skutečnosti, spíše ji lze chápat jako dočasnou a kontextovou shodu mezi výpovědí svědků a zdrojů a mediální prezentací.²²

Radikální konstruktivismus naproti tomu chápe mediální konstruování reality jako neomezené. Z hlediska tohoto přístupu neexistuje objektivizovaná a ontologická skutečnost, naopak, existuje takový počet realit, kolik je způsobů jejich pozorování.²³

Není náhodou, že se v této práci přikláníme ke koperníkovskému konceptu. V rámci mediace se zdá být takřka nemožným podat zcela objektivní informace; jedná se podle nás vždy o proces, při kterém je realita, jež je předkládána příjemcům, alespoň do určité míry mediálně konstruována.

---

¹⁹ Berger a kol., 1999, s. 56.

²⁰ Schulz, 2000, s. 24 – 40.

²¹ Tamtéž.

²² Reifová, 2004, s. 21.

²³ Schulz, 2000, s. 24 – 40.

K tomu dochází například v souvislosti se zpravodajským sdělením; právě u takové formy sdělení se předpokládá, že bude informačně kvalitní a objektivní.²⁴

Existují však další faktory, které nemalou mírou ovlivňují, jakou bude mít výsledná zpráva podobu.

Jiráček a Köpplová uvádějí následující:

- I. Typ média (tištěné/audiovizuální/nové médium);
- II. Jaké postavení má producent zprávy v rámci mediální hierarchie, od čehož je možné odvodit autonomii práce;
- III. Vztah mezi organizací a vlastníkem;
- IV. Způsob, jakým je médium šířeno;
- V. Vztah k publiku, konkurenci, společnosti;
- VI. To jak se médium vymezuje vůči společnosti;
- VII. Délka příspěvku v závislosti na čase a prostoru atp.²⁵

Dopad a vliv médií

Jiráček a Köpplová (2007) uvádějí, že „*Účinků médií je mnoho a jsou rozdílné. Mohou být krátkodobé, dlouhodobé, zjevné nebo skryté, silné či slabé. Uvažuje se o účincích psychologických, politických, ekonomických a sociologických. Projevují se v postojích, hodnotách, informovanosti, vkusu a chování.*“²⁶ Média mohou mít významný dopad jak na jedince, tak na společnost. V následující kapitole bychom rádi uvedli několik teoretických konceptů, které se zaměřují na vliv médií a ve sféře mediálních studií získaly významné místo a ohlas.

Bryant a Zillmann definují efekt, který média mají, jako sociální, kulturní a psychologický dopad komunikace prostřednictvím masových médií.²⁷ Podle Langa je nutné zaměřit se na to, které osoby a v jakém prostředí jsou ovlivněny prostřednictvím kterého média a jakého obsahu.²⁸

---

²⁴ Jílek, 2009, s. 58.

²⁵ Jiráček a kol., 2007, s. 78 – 79.

²⁶ Jiráček a kol., 2009, s. 329.

²⁷ Bryant a kol., 1985, s. 54.

²⁸ Lang a kol., 1966, s. 466.

V současnosti se setkáváme s debatou zaměřující se na dopad médií především v souvislosti s volbami, reklamami, nebo komerčním sdělením jakéhokoliv typu. V dřívějších dobách byla otázka vlivu médií spíše spojována s tématem šíření propagandy. Ať se však zamyslíme nad jakýmkoliv přístupem ke zkoumání dopadu médií, vždy zjistíme, že jsou všechny založeny na společném jmenovateli, kterým je víra v možnost ovlivnění publika.²⁹

Na jedné straně se jedná o představu, že média na uživatele mají potenciálně silný dopad, který převážně vychází z jejich iniciativy. Tento efekt nemusí být vždy záměrný, ale protože vyvolává účinky, kultivuje tím uživatele, jedná se tedy o *model kultivační*. Zde Jirák a Köpplová uvádějí zřetelnou souvislost mezi komerční reklamou a spotřebitelským chováním, či úspěchem politické strany ve volbách a předvolební kampaní určité politické strany.³⁰

Na druhé straně se jedná o *model etnografický* (nebo také kulturální). Z tohoto hlediska je publikum vnímáno jako aktivní činitel v rámci mediální komunikace, jedinci si vybírají mediální produkty dle své osobní preference. Média existují ve stejném kulturním a sociálním prostředí jako publikum, je tedy nutné, aby své produkty publiku přizpůsobovala. Výsledkem takového pojetí je názor, že zatímco média působí na publikum, jsou zpětně ovlivňována poptávkou ze strany publika.³¹

V našem výzkumu jsme se zabývali obsahy mediálních sdělení, které mohou mít vliv na recipienta, nevěnovali jsme se však jejich skutečnému dopadu. Myslíme si však, že je důležité věnovat pozornost tomu, jaké vlastnosti může mediální vliv mít.

Gerbner uvádí v souvislosti s mediálními účinky následující vlastnosti:

- I. Vlastnosti, u nichž je podstatné, zda mají kognitivní, postojevovou, citovou či fyziologickou povahu, nebo zda se projevují v chování jednotlivců nebo skupin, či jsou konstruktivní či destruktivní;
- II. Vlastnosti, které se projevují na úrovni jednotlivce či společnosti;
- III. Vlastnosti slabé, silné;
- IV. Vlastnosti krátkodobé (bezprostřední) a dlouhodobé.³²

---

²⁹ McQuail, 2002, s. 359 – 364.

³⁰ Jirák a kol., 2007, s. 171.

³¹ Tamtéž, s. 172.

³² Gerbner, 2002.

Média mohou mít také následující účinky:

- I. *Zesilující účinek*: Témata, kterým média věnují zvýšenou pozornost, se stávají z krátkodobého hlediska důležitými;
- II. *Potvrzující účinek*: Pokud média potvrdí to, o čem se člověk pouze domnívá, že je to reálné, přijme dotyčný sdělení jako pravdu;
- III. *Zpětný účinek*: Média tím, že jsou přítomna nějaké události, např. demonstraci, mohou její průběh zpětně ovlivnit;
- IV. *Znecitlivění (habitualizace)*: Je-li jedinec dlouhodobě a příliš často vystavován emocionálně vzrušivým podnětům, může si na ně zvyknout;
- V. *Trivializace*: Redukce složitých témat v rámci důležitých např. zpravodajských sdělení;
- VI. *Nastolování agendy (agenda setting)*: Média mohou mít vliv na to, o čem lidé přemýšlejí a na to, jak uvažují tím, že některá témata zařadí do svých obsahů a jiná nikoli. Vybraná témata „rámují“, zdůrazňují tím jejich důležitost a možnou interpretaci (například tím, že je zařadí do hlavních zpráv, na titulní stranu apod.);
- VII. *Spáčský efekt*: Jedná se o předpokládaný rozdíl mezi bezprostřední negativní a pozdější pozitivní interpretací sdělení;
- VIII. *Bumerangový efekt*: Mediální obsah může vyvolat naprosto opačný účinek, než bylo původně zamýšleno.³³

Tyto příklady zde uvádíme proto, že je pro účely našeho výzkumu považujeme za důležité; některým z nich se budeme v této a dalších kapitolách věnovat podrobněji.

---

³³ Gerbner, 2002. s. 45 – 47.

Nastolování agendy

Jak již bylo uvedeno výše, chápeme pod pojmem agenda-setting, nastolování agendy proces, prostřednictvím něhož dochází buď k prosazení, nebo k vyloučení určitých témat v rámci mediálního diskurzu.

Za zakladatele bádání v oblasti agenda-setting můžeme označit Maxwella McCombse a Donalda Shawa, kteří v roce 1972 vydali studii *Chapel Hill Study*, v níž nastolování agendy formulují tímto způsobem: „*Masová média nastolí agendu pro každou politickou kampaň tak, že ovlivňují míru důležitosti názorů náležejícím k politickým tématům*“.³⁴

Základem konceptu agenda-setting je přesvědčení, že masová média svým výběrem (který může být jak záměrný, tak nezáměrný) prezentovaných témat ovlivňují míru důležitosti, kterou jim posléze přikládá veřejnost.³⁵

Počáteční výzkumy agenda-setting se soustředily především na potvrzení vztahu mezi pozicí vyřčeného (zpráv) v médiích, dále na četnost sdělení a rozsah pokrytí, a na pozice stejných témat na straně veřejnosti. V další fázi vývoje se zájem výzkumníků přesunul od míry důležitosti připisované určitým tématům ke zkoumání rámců, prostřednictvím nichž jsou témata zobrazována.³⁶

Pro třetí fázi vývoje výzkumu procesů agenda-setting je určující zájem o mechanismy, jejichž prostřednictvím je mediální agenda nastolena. Výzkumy tohoto typu jsou soustředěné především na popisy postupů, na základě kterých média vybírají témata, která budou dále prezentována. Dalším objektem zájmu výzkumníků je také míra, kterou dominantní média ovlivňují agentu médií ostatních.³⁷

Významné pojetí konceptu agenda-setting vypracovali také J. Dearing a E. Rogers. V procesu nastolování témat vyzorovali tři nejdůležitější segmenty: mediální, veřejnou a politickou agendu. V následujících fázích výzkumů agenda-setting je pak patrný zájem o mediální agendu a především o vnitřní dynamiku, která v rámci ní probíhá. V poslední době je taktéž kladen důraz na výzkum vzájemných interakcí mezi politickou a mediální agendou.³⁸

---

³⁴ McCombs a kol., 1972 s. 177.

³⁵ Rogers, 1993.

³⁶ Reifová, 2004, s. 15.

³⁷ Tamtéž, s. 16–17.

³⁸ Trampota, 2006, s. 26 – 27.

Gatekeeping

S nastolování agendy souvisí také koncept tzv. *gatekeepingu* představuje pro mediální studia významný koncept vlivu médií. Popisuje proces, díky němuž jsou média potenciálně schopná ovlivnit přemýšlení svých recipientů. Hovoříme především o rozhodnutí, zda konkrétní zpráva projde prostřednictvím zpravodajského média dále do zpravodajství.³⁹

Při zkoumání *gatekeepingu* je důležité zaměřit se na poznání procesů, jejichž prostřednictvím je kontrolována produkce masmediálních obsahů.⁴⁰ Proces konstrukce mediálních sdělení, stejně jako určení toho, kterému sdělení bude přikládána důležitost a kterému nikoliv, není ani nahodilý ani subjektivní. Hlavní determinanty ovlivňující finální výběr zprávy lze shrnout jako „kdo“, „kde“, „kdy“, obvykle se jedná o vzájemné kombinace.⁴¹

Pojem poprvé užil sociální psycholog Kurt Lewin, který zkoumal, co jedince motivuje k tomu, aby nakupovali konkrétní zboží. Na poli mediálních studií uvedl tento termín ve druhé polovině 20. stol. David Manning White. White zkoumal procesy, prostřednictvím kterých editoři vybírají zprávy, které určí jako vhodné pro zpravodajství. Jeho zájmem bylo to, zda žurnalisté jednají při takovémto procesu promyšleně či intuitivně. Při svém výzkumu zjistil, že editoři zpracovávají jen 10 % materiálu, který mají ve zpravodajských agenturách k dispozici. White také objevil, že tento výběr je založený na předpokladu toho, co uspokojí publikum. Dospěl tedy k závěru, že editor při výběru sdělení jedná značně subjektivně. Mimo editory však zastávají roli *gatekeeperů* rovněž reportéři, protože i oni mají podíl na tom, jaké sdělení a v jakém formátu se dostane k recipientům.⁴²

Podle Reifové je „*Prvním klíčníkem autor zprávy, tedy ten, který vybírá událost, z které se rozhodne zprávu učinit. Dalším v řadě může být editor, který z došlých zpráv vybírá ty, které jsou vhodné pro jeho koncepci obsahu média. Posledním klíčníkem je i spotřebitel. Ten se rozhoduje, zdali chce určité obsahy konzumovat, či nikoliv.*“⁴³

Trampota uvádí čtyři etapy *gatekeepingu*:

- I. Extrakci
- II. Koncentraci
- III. Pročištění
- IV. Konečnou formulaci⁴⁴

---

³⁹ McQuail, 2002, s. 350 – 352.

⁴⁰ Rogers, 1993.

⁴¹ Shoemaker a kol., 2007.

⁴² White, 1964.

⁴³ Reifová, 2004, s. 70 – 71.

⁴⁴ Trampota, 2006, s. 26 – 27.

Shoemakerová přibližuje, co vše může ovlivňovat gatekeeperovu volbu uveřejnit vybrané sdělení. Podle je možné vlivy, které mají podíl na rozhodnutí o selekci sdělení rozdělit do několika následujících úrovní:

- I. *Individuální úroveň*, kde hrají roli především redaktorovy představy o tom, co je možné nazvat zprávou a co nikoliv;
- II. *Úroveň mediálních rutin*, díky kterým jsou média do značné míry předvídatelná, redaktoři totiž vytvářejí zprávy na základě následujících kritérií: *Co publikum vnímá jako přijatelné? Jaké informace o dané události jsou k dispozici? Jakou informační kapacitou disponuje konkrétní médium?*
- III. *Úroveň organizace*. Týdeníky se zabývají odlišnými tématy, než například denní tisk;
- IV. *Extra mediální úroveň*, jež je ovlivněna především politickou a ekonomickou situací dané země;
- V. *Ideologická úroveň*, která je ovlivněna dobou a převládající ideologií.⁴⁵

Shoemakerová dále uvádí, že rozdílné role, jež zastávají gatekeeperi v rámci jedné organizace mohou působit konfliktní situace. Jako příklad uvádí vztah editora a redaktora, kdy se editor zaměřuje na poptávku publika, zatímco redaktor je více orientovaný na problematiku informačních zdrojů, s nimiž pracuje.⁴⁶

---

⁴⁵ Shoemaker a kol., 2009, s. 32 – 34.

⁴⁶ Tamtéž, s. 34.

Zpravodajské hodnoty

To, zda se událost stane zprávou a bude prezentována v rámci zpravodajství, ovlivňuje také další faktor, tzv. *práh pozornosti*.

Podle Galtunga a Holmboe-Rugeové se událost se stane zprávou v okamžiku, kdy vyhovuje určitým organizačním a kulturním, či ideologickým kritériím. Ideální je, když splňuje co největší počet těchto kritérií, případně musí být jedna vlastnost velice výrazná. Čím více tyto požadavky splňuje, tím spíše se stane zprávou.⁴⁷

Jedná se o koncept zpravodajských hodnot (news values). Jeho základem je popis kritérií, která musí určitá událost naplnit, aby se mohla stát zprávou. Přibližujeme zde zejména ta, která se dle našeho úsudku vztahují ke kauze policejního zásahu a umožnily tak zaměření pozornosti médií na událost. V souvislosti s našimi výzkumnými zjištěními budeme s těmito zpravodajskými hodnotami dále pracovat v části práce věnované zjištěním percepční analýzy mediálního sdělení, a srovnáme, zda některé z nich korespondují s tématy, na něž se námi zpravodajské servery při prezentaci události, zaměřily.

Aktuálnost

Nejvyšší šanci na zpravodajské pokrytí má událost, jejíž časové rozpětí nebo okamžik konání vyhovuje rytmu periodického vydávání tisku. V nevýhodě se tak ocitají události, jež se odehrávají pozdě v noci, brzy ráno nebo těsně po uzávěrce aktuálního čísla. Taktéž je podstatné to, kolik času událost potřebuje ke svému rozvoji a kdy dochází k její kulminaci. Média se spíše zaměřují na události, které se dějí náhle a v jednom okamžiku, než na takové, které se vyvíjejí a kulminují postupně.

Jednoznačnost a srozumitelnost

Média se zaměřují na události, jež jsou jasné, a je možné je jednoznačně formulovat, jsou srozumitelné a kulturně blízké jako žurnalistům, tak recipientům zpráv.

---

⁴⁷ Galtunga a kol., 1965.

Souznění

Čím více události splňují očekávání recipientů, k čemuž dochází například v okamžiku, kdy jsou spojeny s něčím, co očekávali, tím snadněji dojde k jejich transformaci ve zprávu. Ten stejný předpoklad však platí i tehdy, pokud zpráva potvrzuje všeobecné přesvědčení.

Kontinuita

Média obvykle sledují další vývoj, případně důsledky událostí, o kterých již referovala. Jakmile událost již jednou překročila zpravodajský práh, je o ní informováno zpravidla i nadále, ačkoliv možná v menší intenzitě.

Novost a překvapení

V jistém protikladu vůči souznění a kontinuitě se nachází zpravodajské hodnoty novosti a překvapení. Jedná se o zaměření na jevy, jež se dějí jen výjimečně, či případně poprvé.

Odchylka

Za zpravodajsky atraktivní jsou také považovány události nebo jevy, jež nějakým způsobem narušují normalitu či se odchyľují od společenských a kulturních norem, sdílených většinou společností.

Personalizace

Ke zpravodajské atraktivitě událostí přispívá to, pokud je událost možné prezentovat jako důsledek, nebo příčinu jednání konkrétní osoby nebo skupiny osob, přispívá to rovněž k její atraktivitě. Její hodnotu pak zvyšuje také dopad, jenž má na osoby, které se v rámci mediální prezentace události vyskytují. Specifickým aspektem této zpravodajské hodnoty je „hledání viníka“.

Negativita

Negativní zprávy mají větší zpravodajskou hodnotu než pozitivní sdělení.

Konflikt a kontroverze

Události obsahující konflikt mají vysokou zpravodajskou hodnotu.

Intenzita

Podstatnou zpravodajskou hodnotu představuje to, zda událost v určitém ohledu překračuje takzvaný práh pozornosti. Čím víc událost nabývá na intenzitě, například ve smyslu svojí negativity, významu či překvapivosti, tím spíše se z ní stane zpráva.

Emocionální náboj

Hodnota zprávy se zvyšuje s tím, do jaké míry má potenciál vyvolat základní emoce, jako jsou smích a radost, nebo naopak strach, lítost, či zármutek.⁴⁸

Stereotypizace a stereotyp

Protože se v našem výzkumu budeme zabývat mediální prezentací menšin vybraných zpravodajských serverů, a bude nás zajímat, zda v jejím rámci nedochází ke stereotypizaci aktérů a objektů, o nichž vypovídá, přiblížíme nyní její definici.

Jako první použil v kontextu sociálních věd termín stereotyp Walter Lippmann, který takto popsal předem dané osnovy vnímání a hodnocení reality. *„Jedná se o uspořádané, více či méně konzistentní obrazy světa, (...) nemusí se jednat o kompletní obrazy světa, ale jedná se o obrazy přijatelného světa, na který jsme adaptovaní. V tomto světě lidé a věci zastávají své dobře známé místo a konají očekávané věci.“*⁴⁹

Podle Lippmana máme sklon protěžovat to, co vnímáme jako blízké, pokud se setkáme s něčím, co vnímáme jako odlišné od toho, co nám bylo od narození vštěpováno naším kulturním prostředím, zdá se nám to cizí a těžko pochopitelné. Na stereotypizaci je v jistém smyslu možné pohlížet jako na užitečný instrument, který jedinci napomáhá v lepší orientaci ve světě. Stereotypizace také jedinci poskytuje pocit vazby s dalšími členy společnosti, kteří sdílejí jeho názory a postoje.⁵⁰

Hall píše, že pocit spojení mezi námi a druhými osobami mohou vést k vytvoření si negativních postojů vůči věcem, které vnímáme jako cizí, bohužel si však již často nejsme schopni uvědomit, že námi zastávaná, přejatá pozice nemusí být založena na objektivní skutečnosti. Může pak podle něj dojít k vytvoření opozic, které vymezují „nás“ za použití

---

⁴⁸ Kunczik, 1995, s. 43 – 45.

⁴⁹ Lippmann, 1998, s. 81.

⁵⁰ Tamtéž, s. 79 – 130.

pozitivních konotací, v přímém kontrastu vůči „nim“, které naproti tomu vymezujeme za pomoci konotací negativních.⁵¹

Pro účely naší práce je důležitá ta stereotypizace, která se vztahuje k takzvaným kulturním stereotypům. Jirák a Köpplová uvádějí, že v situaci, kdy příjemce nemá zkušenost s určitou skupinou, může dojít k tomu, že bude považovat za „realitu“ to, jak takovou skupinu budou prezentovat média.⁵²

Média hrají v současnosti významnou roli zdroje stereotypních představ, k čemuž podle autorů dochází proto, že jsou média úzce provázána s mainstreamovým proudem dané společnosti; prezentují tedy představy té skupiny, která v dané společnosti převládá. Vzhledem k tomu, že se média snaží vyhovět poptávce publika, snaží se stejně tak vyjít vstříc jeho potřebám. Což v důsledku znamená, že jakmile ve společnosti existuje určitá, všeobecně přijímaná stereotypní idea, budou mít média tendenci ji využít i v rámci své prezentace mediálního obsahu. Takto „redistribuovaný“ stereotyp opětovně utvrzuje příjemce o tom, že jeho představy o dané realitě jsou korektní. Podobný proces pak sleduje mechanismus konstruování společenské a kulturní reality.⁵³

Menšiny a cizinci v médiích – mediální zobrazení

Vzhledem k tomu, že se v naší práci zaměřujeme na mediální reprezentaci události, jež se týká minoritní skupiny obyvatelstva v rámci české společnosti, věnujeme nyní krátkou pozornost mediálnímu zobrazování etnických menšin.

Van Dijk uvádí, že zpravodajská sdělení prezentující nějakým způsobem etnické menšiny často vyjadřují informace v souladu se sociálními normami sdílenými ve společnosti. Taková sdělení nemají podobu jasných vyjádření, jsou skrytá a pochopitelná právě na základě dané kulturní zkušenosti. Příkladem mohou být sdělení, která jsou zpracována tak, že jasně vymezují dvě skupiny, tedy skupinu „naši“ a „jejich“. Dochází pak k utvrzení pocitu odlišnosti. Podle Dijka zastává negativní reprezentace „druhých“ funkci tvůrce negativních modelů a stereotypů o druhých.⁵⁴

Van Dyjk přichází s konceptem takzvaného *nového rasismu*. Tento přístup se od „tradičního“ pojetí rasismu liší tím, že příslušníky minorit nevnímá jako horší, nedostatečné, ale jako odlišné. Právě zobrazování rozdílností je pro mediální reprezentace

---

⁵¹ Hall, 1997, s. 223 – 290.

⁵² Jirák a kol., 2007, s. 144.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Van Dijk, 1987, s. 44 – 45.

typické. Van Dijk dále upozorňuje na značně omezené možnosti etnických menšin zasahovat do produkce zpráv, nebo danou reprezentaci ovlivňovat. Hovoří o tom, že jsou příslušníci menšin často v mediálních sděleních dávání do souvislosti s událostmi nebo s chováním, které je z hlediska majoritní společnosti posuzováno jako nemorální. To je často dáváno do kontrastu ke slušnému, „správnému“ chování většinové společnosti.⁵⁵

Také Trampota uvádí, že je hlavním určujícím faktorem reprezentace sociální skupiny otázka, s jakými událostmi je v rámci mediálních obsahů dávána do souvislosti a do jaké míry se tak děje. I on souhlasí s tím, že mají média tendenci zobrazovat cizince spíše v souvislosti s negativními tématy, jako je například ilegální práce, nebo ilegální pobyt na území ČR. Trampota dále píše, že i v případě, že dojde k pozitivnímu zobrazení příslušníků etnických menšin, dojde přesto k posílení společenského stereotypu a to tím, že je takové sdělení využíváno jako výjimka potvrzující pravidlo.⁵⁶

Recepce mediálních sdělení

Protože se v našem výzkumu zaměřujeme na recepci mediálního sdělení příjemci, považujeme za důležité uvést také její teorii.

Recepční teorie pracuje s premisou, že publikum není pasivní, nýbrž odkrývá či popírá významy jakéhokoliv komunikátu, a to na základě svých vlastních zkušeností, které vycházejí z kulturního a individuálního zázemí jednotlivců. Zastánci recepční teorie vnímají sdělení jako soubor struktur, k jejichž kompletaci dochází až při setkání a interakci s příjemcem sdělení.⁵⁷ Sdělení tedy není možné chápat jako vnitřně provázané s jeho významem; vytváří se až vztahem s příjemcem sdělení. Podle Jausse tedy publikum není pouze pasivní součástí vztahu autor – sdělení – publikum, je aktivní složkou procesu tvorby a konečné podoby sdělení. Sdělení vstupuje do dialogu se čtenářem, v němž je jím zcela ovlivněno.⁵⁸

S podobným konceptem pracoval i Stuart Hall podle kterého závisí „čtení“ sdělení zcela na jeho příjemci.⁵⁹

Každé sdělení disponuje určitou strukturou, ta pomáhá příjemci pochopit ho způsobem, který je žádoucí. Podle Isera tak vzniká tzv. *implikovaný čtenář*, koncept, který popisuje postoj, jenž je od příjemce očekáván v rámci přístupu ke sdělení tak, aby jej byl schopen pochopit.⁶⁰

---

⁵⁵ Van Dijk, 1987, s. 45.

⁵⁶ Trampota, 2006, s. 97.

⁵⁷ Antor, 2006, 661.

⁵⁸ Jausse, 2001 s. 8.

⁵⁹ Hall, 2005 s. 53.

⁶⁰ Iser, 2009 s. 8.

Koncepci implikovaného čtenáře je možné přirovnat k již výše zmíněné vnitřní dominantní struktuře sdělení, Stuarta Halla, její slabinou je však to, že není schopná reflektovat možnost příjemcova vědomého odmítnutí, nebo nepochopení sdělení, které mohou být založeny na podmínkách souvisejícím s jeho kulturním a společenským zázemím (gender, etnická příslušnost aj.).⁶¹

Shrnutí teoretických východisek

Cílem této části práce bylo přiblížit teoretická východiska, se kterými budeme dále pracovat v empirické části výzkumu. Média jsou podle nás nejen zdrojem reprezentací reality, jakýmsi jejím sprostředkovatelem; prostřednictvím mnoha mechanismů se také podílejí na jejím konstruování. Z tohoto hlediska zastávají média roli mocné sociální instituce, která má schopnost vytvářet představy, jež nemívají vždy své ukotvení v realitě. Média pak mohou ve společnosti podporovat stereotypní představy. Domníváme se, že se recipienti mediálních sdělení nenacházejí v bezmocné pozici pasivních konzumentů, jsou schopni tato sdělení reflektovat a kriticky nad nimi uvažovat, ne však zcela.

---

⁶¹ Hall, 2005, s. 53.

MUSLIMOVÉ V ČESKÉ REPUBLICE

Historický a sociální kontext

Vzhledem k tomu, že se v práci zaměřujeme na problematiku související s českou muslimskou obcí a s působením pražského islámského centra, považujeme za vhodné uvést základní informace přibližující počátek a vývoj přítomnosti muslimů na českém území. Rádi bychom se také krátce zaměřili na vznik a působení islámských center a dalších muslimských organizací na území ČR, a na rozsah činností těchto organizací.

Počátky muslimské obce v novodobých českých dějinách je možné vysledovat již do dob pozdní rakousko-uherské správy, především do roku 1908, tedy do období, kdy Rakousko-Uhersko oficiálně anektovalo Bosnu a Hercegovinu; do tohoto období lze také zasadit první přímé kontakty s muslimy, kteří tehdy pocházeli především z Balkánu. Jádro „původní“ muslimské komunity v českých zemích tak tvořili především bosenští muslimové, jejich přítomnost však taktéž podpořila imigrace ze Sovětského svazu (Tataři) a z Albánie (studenti). Během první světové války se k těmto muslimům přidali čeští konvertité, kteří islám přijali většinou v rámci své účasti v bojích v muslimských zemích.⁶²

Muslimská náboženská obec v ČR⁶³ měla v době svého založení (1934 – 1935) asi 700 členů.⁶⁴ Tento počet se nezměnil ani za Protektorátu⁶⁵. Až roku 1941 byla Muslimská náboženská obec pro Čechy a Moravu v Praze uznána, v důsledku vydání Benešových dekretů však toto uznání opět ztratilo platnost. V prvotním období své existence se obec především zaměřila na posilování své náboženské příslušnosti na misijní a organizační činnost.⁶⁶

Muslimská obec v Česku po druhé světové válce a za období komunismu byla jako celek nevýznamná, nedosahovala dřívější aktivity a rozsahu akcí a změnila se na volné zájmové sdružení jednotlivců.⁶⁷ K obnově její činnosti došlo po listopadu 1989, tedy v době, kdy se muslimové zaměřili na vytváření nových organizačních zázemí. V této době začali zakládat vlastní orgán s právní subjektivitou.⁶⁸

---

⁶² Mendel a kol., 2008. s. 68.

⁶³ Náboženská organizace. Na její tradici později navázalo Ústředí muslimských obcí (UMO), jehož záměrem bylo vytvořit jednotnou muslimskou komunitu v ČR. Srov. <http://www.umocr.cz/mopinfo.pdf>.

⁶⁴ Bečka a kol., 1998. s. 128.

⁶⁵ Mendel a kol., 2008. s. 43.

⁶⁶ Bečka a kol., 1998. s. 128.

⁶⁷ Ústředí Muslimských obcí – historie a současnost. *Ústředí Muslimských obcí*. [online]. 2009.

⁶⁸ Topinka a kol., *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt* [online]. 2007.

Z aktivně působících organizací zde zmiňme tyto⁶⁹:

- Ústředí muslimských obcí, které zastřešuje Islámskou nadaci v Praze, v Brně a Islámská centra v Praze a v Teplicích
- Muslimská unie
- Liga českých muslimů
- Islámský svaz – klub přátel islámské kultury
- Svaz muslimských studentů
- Liberální muslimové
- Islámská komunita českých sester

Během polistopadového období také vznikla Islámská nadace v Praze, nezisková organizace, jež se zaměřuje na naplňování potřeb muslimů žijících v Praze a okolí. Tato organizace představuje kulturní, náboženské a společenské centrum. Činnost nadace se soustřeďuje na tři oblasti, kterými jsou provoz Islámského centra, charitativní činnost a osvětová činnost. V jejím čele stojí zvolená správní rada, jejímž úkolem je zabezpečit přístupnost nadace jak pro muslimy, tak pro nemuslimy. Její další činnost představuje konání pravidelných pátečních bohoslužeb, přednášek a jiných programů. Zodpovídá také za provoz knihovny, oslavy muslimských svátků a poskytování rad v náboženských otázkách. Charitativní činnost organizace se pak soustřeďuje na shromažďování finančních prostředků od muslimů, jež jsou posléze využity na sociální pomoc muslimům. Nadace taktéž podporuje muslimy v azylových zařízeních a ve věznicích. Osvětová činnost je zaměřena jak na muslimy, tak na veřejnost, jejím cílem je pravdivě informovat o islámu a reprezentovat muslimskou komunitu na veřejnosti.⁷⁰

Na počátku 90. let začala postupně vznikat rovněž brněnská Islámská nadace. Ta zakoupila roku 1995 pozemek ležící na Vídeňské ulici, načež podala žádost o povolení stavby mešity. Rada městské části Brno-střed stavbu povolila na začátku roku 1997, avšak neschválila původní návrh, povolení udělila pouze pod podmínkou, že budova nebude nést výrazné architektonické prvky, především minaret. Roku 1998 byla mešita otevřena.⁷¹

Roku 1991, tedy ve stejném roce, kdy bylo ustanoveno Ústředí muslimských náboženských obcí, nebyla muslimská obec stále ještě uvedena na seznamu registrovaných církví a náboženských společností. V květnu 1991 tedy proběhla ustavující schůze Ústředí

---

⁶⁹ Srov. Topinka a kol., *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt* [online]. 2007.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Bečka a kol., 1998. s. 123.

muslimských náboženských obcí a byly zde schváleny stanovy. Roku 1992 bylo ústředí muslimských obcí vyzváno, aby předložilo 10 tisíc podpisů zletilých stoupenců, to však bylo ústředím odmítnuto. V březnu roku 1996 proto odbor církví pozastav řízení ve věci registrace UMO.⁷²

Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností (který vláda ČR schválila dne 25. dubna 2001) tuto situaci vyřešil. Před jeho vydáním nebylo možné, aby se náboženské společnosti a církve, jež nejsou členy Světové rady církví a jež disponují menším počtem zletilých věřících s trvalým pobytem na území ČR, než je 10 tisíc, staly právními osobami. Zákon však nově přinesl dvojstupňovou registraci. Pro první stupeň nyní dostačuje předložit 300 podpisů věřících s jejich osobními údaji. Organizace má tímto prostřednictvím zajištěnu právní subjektivitu, avšak nejsou jí poskytnuta žádná zvláštní práva, či výsady, mezi něž se například počítá finanční podpora státu, přístup do věznic nebo možnost založení církevních škol či nemocnic. Tyto výsady mají až takové náboženské subjekty, jež jsou akreditované druhým stupněm registrace. Na tento pak musí nově registrované náboženské organizace čekat deset let od schválení prvního stupně registrace. Poté musejí předložit 10 tisíc podpisů zletilých věřících žijících v České republice.⁷³

V březnu roku 2004 podalo Ústředí muslimských obcí žádost o registraci prvního stupně u ministerstva kultury, která byla začátkem téhož roku kladně vyřízena. UMO získalo právní subjektivitu a stalo se tak zastřešující organizací muslimů v ČR.⁷⁴

Z dalších muslimských organizací na území ČR lze také zmínit Všeobecný svaz muslimských studentů v ČR. Tento svaz působí hlavně v univerzitních městech (Praha, Brno, Olomouc), kde sdružuje studenty z islámských zemí. Svaz začal svoji činnost v Praze v roce 1991, a to na podnět ing. arch. Muhammada Abbáse al-Mu'tásima ze Súdánu. Všeobecný svaz muslimských studentů sídlí v prostorách pražské mešity.⁷⁵

Roku 2000 byla taktéž zaregistrována Muslimská unie. Ta si za hlavní cíl své činnosti klade poskytování a šíření objektivních informací o islámu, a také podporu vzdělávací činnosti v oblasti kultury. Tato organizace taktéž podporuje sociálně slabé a nemocné muslimy nebo muslimy postižené živelnými pohromami. Pomáhá také muslimům při zajišťování provozního zázemí v ČR.⁷⁶

---

⁷² Topinka a kol., *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt* [online]. 2007.

⁷³ Návrh na registraci církve/ náboženské společnosti. *Ministerstvo kultury*, [online].

⁷⁴ Topinka a kol., *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt* [online]. 2007.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Tamtéž.

Nakonec lze zmínit Islámskou komunitu českých sester, jež působí především na internetu. Komunita se soustřeďuje na sdružování českých a slovenských muslimek s cílem vytvořit komunitu „sester“ která si klade za cíl sblížení, seznamování se s islámem a utvoření diskusního fóra. Mužům je vstup do takovýchto diskusí odepřen.⁷⁷

Základní statistické údaje

Počty muslimů v ČR jsou pouze odhadovány, oficiální statistiky totiž neexistují.⁷⁸ Při sčítání lidu, které proběhlo v roce 2001, se k islámskému vyznání přihlásilo přibližně 3 600 osob. Topinka a kolektiv na základě údajů Českého statistického úřadu, týkajících se pobytu „cizinců“ na území České republiky (jedná se o osoby s trvalým pobytem, s dlouhodobým pobytem, nebo s azylem a občanstvím) a z geografického členění islámského světa po započtení poměrného zastoupení, dospěli k údaji 11 235 muslimů, kteří pobývali k 31. 12. 2005 v České republice.⁷⁹

V rámci tohoto odhadu uvádějí, že tři pětiny muslimů v České republice pochází z turkicko-sunnitské subcivilizace (jedná se o 62,6 %). Více než čtvrtina náleží k arabsko-sunnitské subcivilizaci (28,6 %). Z toho pak více než polovina muslimů přišla afrického kontinentu (16 %). Autoři dále uvádějí, že v České republice neexistuje žádná dominantní národně-státní skupina, která by svým počtem dominovala nad ostatními tak, jak tomu může být v některých západoevropských zemích. Autoři odhadují (za použití stejného modelu), že k 31. 12. 2009 pobývalo na území ČR 19 097 muslimů. Nárůst oproti roku 2005 je tedy 7 862 osob (41%).⁸⁰

Pomyslná muslimská „komunita“ není v žádném případě homogenní, neobsahuje taktéž žádnou skupinu, jež by byla dominantní vůči ostatním. K této heterogenitě muslimského obyvatelstva v ČR přispěly především dvě migrační vlny, které proběhly na českém území. K první integrační vlně, mající pro integraci muslimů do české společnosti značný význam, došlo v 70. a 80. letech 20. století. Jednalo se o příliv studentů z „partnerských“ islámských zemí, kteří do Československa přijížděli studovat medicínu a technické obory. Velké množství těchto osob zde posléze založilo rodinu a rozhodlo se zde usídlit natrvalo. Druhá migrační vlna je kompozičně pestřejší a je tvořená osobami s trvalým pobytem, dlouhodobým pobytem

---

⁷⁷ Topinka a kol., *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt* [online]. 2007.

⁷⁸ Topinka a kol., 2014. s. 244.

⁷⁹ Topinka a kol., *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt* [online]. 2007.

⁸⁰ Topinka a kol., 2014. s. 245.

a občanstvím, které přišly na území ČR po roce 1989. Jak již bylo zmíněno, netýká se tento nárůst výhradně jedné národně-státní skupiny. K heterogenitě muslimského obyvatelstva v ČR dále přispívají turisté (např. v lázeňství), žadatelé o mezinárodní ochranu, ilegálně pobývajících muslimové a také čeští konvertité.⁸¹

Muslimové a česká média

Podle Popové upozorňují průzkumy veřejného mínění na stále vzrůstající míru negativních emocí spojených s muslimy. Údaje GFK Custom Research Survey z roku 2004 uvádějí, že více jak polovina osob, které žijí v západní Evropě, souhlasí, aby bylo na muslimské obyvatelstvo pohlíženo s nedůvěrou⁸²

Dosavadních poznatků, věnovaných muslimům, je v České republice poměrně málo. Muslimův na území ČR se velmi uceleně věnuje kniha J. Bečky a M. Mendela *Islám a České země*, závěrečná kapitola knihy je věnována muslimské komunitě, jejíž vývoj sleduje až do roku 1997.⁸³ Podle Křížkové nemají obyvatelé ČR dostatek osobních konfrontací s islámem, jsou tedy odkázáni pouze na mediálně konstruovaný obraz islámu. Muslimové jsou prezentováni jako cizinci, jsou jim připisovány odlišnosti, které jsou vnímány negativně.⁸⁴ To může v mnohém objasňovat, proč muslimové často pociťují averzi vůči tomu, jak jsou v médiích prezentováni.

Média mají tendenci předkládat o muslimech pouze určitou úzkoprofilovou část informací, z nichž si však čtenář často nemá možnost utvořit ucelenou představu o této skupině obyvatelstva. Samotný výběr článků je podřízen míře zajímavosti tématu, kdy jsou primárně upřednostněna témata s konfliktním nábojem⁸⁵. Novináři tak poskytují jen velmi málo možností dozvědět se o muslimech v Česku něco více. Čtenář, postrádající vlastní zkušenost s muslimy, tak dostává spíše negativní informace, které nemají hlubší kontext. Je samozřejmě otázkou, do jaké míry by se se situace změnila, kdyby počet muslimů v ČR rapidně stoupl, nebo zde došlo k teroristickému útoku, k němuž by se přihlásila některá z islámských extremistických skupin. Zájem médií o muslimské obyvatelstvo v ČR by pravděpodobně v tu chvíli vzrostl, otázkou však zůstává, jakých podob by nabylo informování o této menšině v mediální sféře.⁸⁶

---

⁸¹ Topinka a kol., 2014. s. 245.

⁸² Popová, 2011, s. 13.

⁸³ Topinka a kol., *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt* [online]. 2007.

⁸⁴ Křížová, 2007. s. 49.

⁸⁵ Křížová, 2007. s. 49.

⁸⁶ Melichárek, 2011. s. 34 – 36.

Výzkumy zaměřené na mediální zobrazování muslimů v ČR

Stejně jako v zahraničí je i v ČR možné nalézt řadu výzkumů, jenž se věnují mediální prezentaci muslimů. Některé z těch, které se nejvíce podobají naší práci, zde nyní uvádíme. Krátce také zrekapitulujme výsledky, které tyto výzkumy přinesly.

Významnou prací v českém prostředí je výzkum Martiny Křížkové *Neviditelná menšina – analýza mediálního obrazu českých muslimů*, věnovaná prezentaci českých muslimů. Tato práce zkoumala zprávy v českých celostátních i regionálních denících, a to v období 1 roku (16. 4. 2005 – 16. 4. 2006). Články podle Křížové spojovaly muslimy především s konfliktními situacemi, a to jak v rámci zahraničního, tak i lokálního dění, vztahovaly se k islámským tradicím a zvykům nebo referovaly o muslimech jako o cizincích. Křížková si také všimla, že je ve člancích možné vysledovat stereotypní obraz islámu a důraz na odlišnost muslimů od majoritního obyvatelstva to především díky tomu, že je o nich neustále referováno, jak již bylo zmíněno, jako o cizincích. Muslimové jsou také stavěni do pozice potenciální hrozby.⁸⁷

Další výzkumem je analýza s názvem *Obraz cizinců v médiích: Zpráva o projektu za rok 2001*, kterou provedl Ústav pro jazyk český. Výzkum došel ke zjištění, že se ve zpravodajství často hovoří o cizincích v negativním kontextu, především ve spojení s kriminalitou nebo nějakou neblahou událostí. Autoři výzkumu uvádějí, že silným faktorem, který ve výsledku určuje, zda bude zpráva uveřejněna, je právě její negativní zabarvení. Zajímavým bylo také zjištění, že média často, poměrně zbytečně, uvádějí národnost aktérů, ta je následně také využita za účelem podání vysvětlení aktérova jednání. Rozdělování osob do kategorií „cizinci“ a „domácí“ dále podporuje vnímání prostřednictvím optiky „my versus oni“.⁸⁸

Podobná zjištění učinil i další výzkum Ústavu pro jazyk český, který se konal o rok později. Potvrdil, že cizinci jsou nejčastěji dávání do kontextu negativních zpráv, nebo zpráv spojených se zločinem, opět také popisuje jednotlivé mediální mechanismy, jejichž prostřednictvím dochází ke stereotypnímu vnímání cizinců čtenářem.⁸⁹

Před dvěma lety taktéž vyšla knižně bakalářská práce Tomáše Melichárka, která mapuje mediální diskurs týkající se muslimů v Brně. Jeho výzkum mapuje vývoj brněnské muslimské obce a její integraci do českého kulturního prostředí. Autor přináší komplexní zpracování působení obce po roce 1990. Jeho součástí je analýza obrazu muslimské obce

---

⁸⁷ Křížková, 2007.

⁸⁸ Karhanová a kol., 2015.

⁸⁹ Tamtéž.

ve všech relevantních médiích a postojů obyvatel města Brna. Výzkum se také zaměřuje na problematiku výstavby mešit na území České republiky. Jádrem práce je tvořeno analýzou mediálního obrazu brněnské muslimské obce a muslimů žijících na území města Brna a prezentací výsledků kvantitativního výzkumu veřejného mínění, který autor realizoval v roce 2009 mezi nemuslimskými obyvateli města Brna s cílem zjistit, jak Brňané vnímají muslimskou minoritu a do jaké míry jsou při tom ovlivněni svými náboženskými představami a kulturními stereotypy.⁹⁰ Melichárek zjistil, že „denní tisk o muslimech nabízí pouze určitý úzkoprofilový segment informací, z něhož si čtenář nemá možnost utvořit ucelenou představu o této komunitě. Čtenáři, kteří nemají vlastní zkušenost s muslimy či Islámskou nadací v Brně, tak dostávají spíše negativní informace postrádající hlubšího kontextu.“⁹¹

Další prací je pak výzkum *Islamofobie v ČR* Jiřího Veseckého z roku 2006. Vesecký ve své práci zkoumá českou společnost prostřednictvím projevů islamofobie⁹² a jejího (případného) negativního vztahu k muslimům a islámu. Z jeho výzkumu vyplynulo, že v českém tisku je převládá negativní stereotypizace islámu jako takového. V České republice podle něj, na rozdíl od většiny ostatních evropských zemí, převažuje „strategický“ proud islamofobie.⁹³ Veseckého práce je cenná především tím, že představuje hodnotný příspěvek rozšiřující znalosti o medializaci interkulturních vztahů v současném světě, přičemž především klade důraz na kontext českého prostředí.

Posledním výzkumem, který bychom zde rádi zmínili, je výzkum Lucie Sedláčkové *Islám v médiích*. Autorka se ve svém výzkumu zaměřila na média, která informovala o průběhu sporu o karikatury proroka Mohameda; zaměřila se na první dva měsíce roku 2006. Autorka během svého výzkumu zjistila, že v souvislosti s mediální reprezentací muslimů jsou muslimové často uváděni do kontextu s negativními aspekty, a to oproti pozitivnímu zobrazování západního světa. Islámský svět je opět zobrazován médii jako hrozba, přičemž je zdůrazňována jeho odlišnost. Média také svým zobrazením, dle Sedláčkové, podporují spojování muslimů s násilím a extremismem.⁹⁴

---

⁹⁰ Melichárek, 2011. s. 34 – 36.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Termín se vztahuje k předsudkům, nenávisti, či strachu z muslimů a z islámu. Vznikl již počátkem 20. století; první použití v anglickém jazyce je uvedeno v roce 1923. Srov. Hessová, 2016, s. 2.

⁹³ Vesecký, 2006, s. 26.

⁹⁴ Sedláčková, 2010. s. 110 – 111.

EMPIRICKÁ ČÁST PRÁCE

Metodika práce

Cíl práce

Cílem této části analýzy bylo zjistit, jakým způsobem český denní tisk prezentoval policejní zásah v pražské mešitě na Černém Mostě. Za účelem dosažení tohoto cíle využijeme metody kvantitativní obsahové analýzy⁹⁵ vybraných českých tištěných periodik, která byla vydána v námi vymezeném časovém úseku. Svoji pozornost přitom také zaměříme na zodpovězení dílčích výzkumných otázek zaměřených na aspekty zobrazení policejního zásahu. Naší snahou bylo zjistit, v jakém kontextu se o zátahu psalo a jaká témata se v souvislosti s ním objevovala. Stejně podstatné pro nás bylo to, jaká témata naopak při prezentaci zásahu chyběla. V druhé fázi výzkumu, který byl zaměřený na recepci mediálního sdělení příjemci, jsme věnovali pozornost tomu, jak na mediální obraz zásahu v mešitě reagují sami muslimové žijící v ČR která témata, spojovaná námi sledovaným českým tiskem s policejním zásahem, pro ně byla důležitá a která nikoliv. Zajímalo nás také, jak samotný zásah vnímají oni, a jak se jejich prezentace události liší od mediální prezentace. V této fázi výzkumu byl náš postup založen na analýze recepce sdělení aktérů, jichž se sdělení v našem případě týkají, tedy muslimů. Využili jsme především techniku polostrukturovaných rozhovorů, které byly vedeny s muslimy žijícími v ČR, a které jsme následně analyzovaly prostřednictvím otevřeného kódování. Následující pasáže se věnují představení obou námi aplikovaných výzkumných metod.

---

⁹⁵ Scherer, 2011, s. 29–50.

Kvantitativní analýza obsahu

Podle Balíkové je obsahová analýza analýzou dokumentu, která zahrnuje metody a pravidla pro stanovení tematiky dokumentu, či časového a prostorového hlediska a formy dokumentu. Slovní a obsahové vyjádření dokumentu uvedené v přirozeném jazyce je přetransformováno do podoby věcných selekčních údajů v procesu sémantické redukce textu dokumentu.⁹⁶

Obsahová analýza představuje vysoce selektivní, strukturovaný proces vycházející z kvantitativních metod sociálních věd. Zvolili jsme ho pro účely naší práce z několika následujících důvodů. Kvantitativní analýza obsahu je zaměřena na zkoumání dokumentů, ať se již jedná o malé, či velké množství textového materiálu. Této vlastnosti zvolené výzkumné metody jsme využili, neboť jsme měli v úmyslu zaměřit se na psané mediální texty, přičemž jsme předpokládali velké množství dostupných materiálů. Výhodou obsahové analýzy je to, že disponuje pevnou strukturou, každý krok analýzy tudíž podléhá pevně daným pravidlům. Výsledky je pak možné poměrně snadno ověřit a je možné jejich přehledné znázornění pomocí grafů a tabulek.⁹⁷

Ačkoliv je doménou obsahové analýzy oblast výzkumu propagandy a masové komunikace, je hojně využívána také k další účelům, kterými jsou například identifikace povahy dokumentu a jeho objektivní charakteristika (jedná se o určení tématu, jímž se dokument zabývá, jeho stěžejních bodů aj. Při zkoumání uměleckého díla se jedná o zařazení v rámci uměleckého stylu, nebo o identifikaci vlivu jiných autorů. Dalším podstatným zaměřením této metody je také odkrývání trendů, které se vyskytují v rámci určité doby a společnosti.⁹⁸

Obsahová analýza spadá pod pozitivistický model empirického výzkumu. Stejně, jako ostatní výzkumné nástroje, jež jsou součástí této tradice, předpokládá i tato metoda existenci logicky vytvořené teorie ve formě hypotéz a obecných tvrzení. Hypotézy pak představují výroky popisující vztah mezi proměnnými. Metoda obsahové analýzy je schopná změřit tyto proměnné v psaném textu, jejím cílem je pak extrakce proměnných z textu v podobě, která je měřitelná.⁹⁹

---

⁹⁶ Balíková, 2003.

⁹⁷ Scherer, 2011, s. 29–50.

⁹⁸ Haman, 1986, s. 5.

⁹⁹ Kronick, 1997, s. 57 – 58.

Podle McQuila stojí metoda obsahové analýzy na klasifikaci a součtech předem vydefinovaných jednotek textu; za cíl si klade získání informací o jeho struktuře. Jednotlivé kroky postupu pak sledují schéma kvantitativního přístupu založeného na dedukci a zaměřeného na zkoumání sociální reality.¹⁰⁰ Tato metoda vyžaduje od výzkumníka řadu rozhodnutí; základním je volba jednotky analýzy. Takovou jednotku mohou představovat slova, věty, nebo i celé části textu. Ideálně pak následuje sestavení slovníku, jehož prostřednictvím je možné přiřadit možný výskyt proměnných v konkrétních slovních formách v textu k znakovým kategoriím. V rámci další části postupu pak výzkumník volí a přiřazuje slova z textu k proměnným, které vyhodnotí jako významné pro svůj výzkum.¹⁰¹

McQuail píše, že je pro počátek analýzy důležité stanovení výzkumné otázky, následná operacionalizace a konceptualizace pojmů a konečně definování souboru kategorií, jež se vztahují k tématu výzkumu. Na základě výzkumných hypotéz je pak nutné zvolit jednotky záznamu, u nichž sledujeme frekvenci výzkumu v rámci sdělení. Sběr dat v případě obsahové analýzy popisuje McQuail jako klasifikaci textu, která je vytvořena na základě předdefinovaných kategorií, kdy je cílem popsat specifika zkoumané mediální reality, případně odhalení záměrů komunikátorů, jež jsou ve sdělení obsaženy. Postup obsahové analýzy pak shrnuje v pěti krocích; jako volbu vzorku obsahu, tvorbu souhrnu jevů, o nichž může být v obsahu textu hovořeno, volbu analyzované jednotky, umístění obsahu textu do předem připraveného rámce a konečné stanovení výsledků, které vycházejí z celkového složení zvoleného vzorku obsahu textu na základě frekvencí výskytu hledaných referencí.¹⁰²

Podle Kronickové představuje obsahová analýza především měřicí nástroj, je technikou konverze verbálního textu na měřitelné proměnné. V případě, že jsou zkoumané dokumenty nepřiměřeně dlouhé, nebo existují ve velkém počtu, je vhodné provést náhodný výběr a využít při něm nástroje statistické inference tak, aby bylo možné zobecnění výsledků z takto získaného výběrového souboru na celý základní soubor dokumentů. Tak jako i při jiném způsobu měření i zde nutně musejí být splněna kritéria reliability a validity měření.¹⁰³

Podle McQuila předpokládá obsahová analýza, že text disponuje jednoznačným povrchovým významem, je tedy možné ho číst a uchopit ho pomocí kvantitativních metod, následné číselné vyjádření poměrů prvků obsažených v textu je možné pokládat za spolehlivý

---

¹⁰⁰ McQuail, 2002, s. 309.

¹⁰¹ Krippendorf, 1980, s. 43 – 46.

¹⁰² McQuail, 2002, s. 309.

¹⁰³ Kronick, 1997, s. 57 – 58.

predikátor významu prezentovaného sdělení a že je možné odvodit z finálních zjištění taktéž vliv na společnost a jedince.¹⁰⁴

Technickou výhodou obsahové analýzy představuje její nezávislost na čase i prostoru, a na sledovaných jedincích. Subjektivní výhodou je pak nezávislost výzkumníka na přítomnosti jiných osob, než je on sám, proto při této metodě chybí interakce mezi výzkumníkem a zkoumaným subjektem. Další výhodou představuje například kombinovatelnost této metody s dalšími metodami.¹⁰⁵

Kvantitativní analýza obsahu má, stejně jako i ostatní výzkumné techniky, svá omezení. Mezi hlavní nevýhody obsahové analýzy patří pracnost a vysoká časová náročnost. V důsledku velkého množství proměnných, které je nutné při analýze brát v potaz, dochází ke zvýšení náročnosti kódování do té podoby, aby je bylo možné zpracovat pomocí výpočetní techniky.¹⁰⁶

Další slabinou obsahové analýzy je to, že není schopná podat zdůvodnění motivů jedince a vysvětlit efekt, který zpráva na jedince může mít. Prostřednictvím této metody také není možné potvrdit pravdivosti zprávy, jedná se pouze o analýzu jejího obsahu, nikoliv důležitost obsahu pro příjemce. Z tohoto důvodu je značně obtížně analyzovat tzv. latentní obsah sdělení (především v případě zvukových záznamů), mezi něž patří například emoce.¹⁰⁷

Podle McQuaila může být také rizikem to, že badatel začne při analýze vytvářet svůj vlastní systém kategorií kódů, namísto toho, tyto kategorie odvodil z obsahu zprávy. Další problém může také představovat rozdíl mezi tím, jakým způsobem na text nahlíží výzkumník a příjemce. Zatímco výzkumník se snaží o nalezení kategorií a analýzu textu, běžný čtenář tento postup při četbě textu nepoužívá. Výslednou analýzu obsahu tedy můžeme nahlížet jako určitý způsob interpretace sdělení výzkumníkem, je obtížné říci, jak by se takovéto sdělení překrývalo s interpretací čtenáře. Při obsahové analýze bývá také obvykle zpracováno velké množství sdělení, jedná se tedy o postup, který běžný čtenář užívá jen stěží. Při výzkumu dochází k hromadné analýze textů, jenž vznikly v rámci určitého časového úseku, zatímco čtenář čte zpravidla jeden text po druhém, nebo si přečte pouze jedno sdělení a dalším již nevěnuje pozornost. Podle McQuila toto představuje jednu z klíčových slabin této techniky výzkumu. Při analýze je nutné uvědomit si totiž kontext, v rámci něhož byl daný text publikován,

---

¹⁰⁴ McQuail, 2002, s. 306 - 307.

¹⁰⁵ Beck a kol., 2008, s. 36.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 37.

¹⁰⁷ Beck a kol., 2008, s. 38.

a na základě něhož bude i vnímán čtenářem. Problémem je zde nutná selektivita metody, její neschopnost zanalyzovat všechny prvky, jež se v textu vyskytují.

Podle McQuila je třeba při volbě obsahové analýzy, jako výzkumné metody, mít na paměti, že výsledky, které díky ní získáme, mají pouze omezenou platnost a je vhodné doplnit je zjištěními získanými na základě dalších výzkumných technik. Dále říká, že tato metoda nachází na poli výzkumu mediálních sdělení a obsahů své uplatnění a je možné ji zkombinovat s kvalitativními technikami výzkumu.¹⁰⁸

I my jsme při našem výzkumu vycházeli z této premisy, proto jsme se pokusili věnovat zkoumaným zpravodajským sdělením také pozornost z hlediska kvalitativního výzkumu. Obsahovou analýzu jsme proto doplnili analýzou recepce sdělení aktérů, kterých se tato sdělení týkají, polostrukturovanými rozhovory vedenými nad vybranými příspěvky. Předpokládali jsme, že nám podobné šetření pomůže osvětlit, jakým způsobem čtenáři (v našem případě aktéři zpravodajských sdělení, tedy čeští muslimové) operují s některými typy zpravodajských sdělení, jaké v nich nacházejí významy a jaký dopad na ně tato sdělení mají. V následující pasáži si tedy dovoluujeme přiblížit také tyto, námi využitě, techniky výzkumu.

Recepční analýza sdělení

Jako druhou, námi aplikovanou výzkumnou metodu k obsahové analýze jsme zvolili recepční analýzu sdělení.

Podle Halla se recepční analýza zaměřuje na proces, ke kterému dochází ve chvíli, kdy se publikum setká s mediálním textem. Poskytuje analýzu toho, jak příjemce vnímá určitá mediální sdělení, jaký jim přikládá význam, jak na něj reagují, jaké události svého života a života ostatních k nim přiřazují a jak tato sdělení naplňují jejich potřeby a uspokojení.¹⁰⁹

Texty jsou dekodovány způsoby, které reflektují osobní historie a biografie jednotlivých členů publika. Jednotlivé osoby v publiku reagují na totožnou událost odlišně, jejich postoje vůči ní se rovněž liší. Jedinci jsou v rámci současné společnosti charakterizováni vysokou psychologickou diverzitou sociálními faktory, jakými je věk, gender, víra, třída a etnicita.¹¹⁰

Skupina osob, které sdílejí stejné myšlenky a zájmy, může interpretovat mediální sdělení odlišně. Někteří jedinci se mohou koncentrovat spíše na pozitivní stránku sdělení, někteří mohou vnímat jeho negativní stránku jako mnohem zajímavější. To jak příjemci vnímají

---

¹⁰⁸ McQuail, 2002, s. 311.

¹⁰⁹ Hall, 1972, s. 128 – 138.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 135.

sdělení a jaký vliv má na jejich vnímání jejich osobní, sociální a kulturní život je předmětem zájmu teorie recepce mediálních sdělení,¹¹¹ které jsme již věnovali pozornost v kapitole *Teoretická východiska výzkumu*.

Polostrukturovaný rozhovor

Gillham chápe rozhovor jako úspěšně zvládnutou verbální výměnu, jejíž efektivita silně závisí na komunikačních schopnostech toho, jenž rozhovor vede.¹¹² To zahrnuje schopnost jasně strukturovat otázky, dělat pauzy, pozorně naslouchat, vhodně podporovat participanta ve svobodném vyjadřování, podávat zpětnou vazbu. Nutné je také navázání důvěry mezi oběma komunikačními partnery.¹¹³

Polostrukturovaný rozhovor je nejčastější formou vedení rozhovoru s komunikačními partnery. Je definován otevřeným rámcem, který umožňuje koncentrovanou a konverzační vzájemnou komunikaci. Při volbě této techniky je nutné, aby si výzkumník předem připravil otázky, ale stále je kladen důraz na otevřenost rozhovoru a doptávání se v jeho průběhu. Rozhovor je tedy „předpřipraven“, zároveň však jeho osnova vzniká ve chvíli, kdy je veden. Flexibilita této formy rozhovoru umožňuje výzkumníkovi získat hlubší vhled do zkoumané problematiky, doptávat se na detaily, vynechat otázky, které se zdají být nevhodné, nebo naopak doplnit otázky, které mohou být důležité pro pochopení diskutovaného tématu. Zároveň však není rozhovor zcela volný; sada předpřipravených otázek umožňuje výzkumníkovi, aby zůstal soustředěn na svůj výzkum a neodbíhal od jádra výzkumného tématu.¹¹⁴

Jones uvádí, že validita rozhovoru závisí na tom, do jaké míry participant reflektuje své skutečné názory. Ve snaze pochopit konstrukci reality dalších osob se jich můžeme dotázat a požádat je, aby nám svůj postoj vysvětlily za pomoci termínů, které jsou jim vlastní (ne prostřednictvím termínů, které jsou vlastní nám).¹¹⁵

Ohrožení validity rozhovoru zahrnuje použití zavádějících otázek výzkumníka, které zastupují výzkumníkovi předjímané názory, a které mohou ovlivnit to, co je důležité pro diskusi o tématu, nebo co naopak podstatné není. Vzhledem ke komplexitě jazyka a povaze vedení rozhovoru není snadné úspěšně čelit této, a dalším výzvám zvolené techniky výzkumu.¹¹⁶

---

¹¹¹ Eagleton, 1989, s. 133 – 134.

¹¹² Gillham, 2000, s. 21 – 23.

¹¹³ Clough, 2002, s. 134.

¹¹⁴ Banfield, 2004, 53 – 63.

¹¹⁵ Jones, 1985, s. 45 – 55.

¹¹⁶ Jones, 1985, s. 55.

Je nutné zmínit zde i další slabiny, kterými tato technika výzkumu může trpět. Denscombe se zamýšlí nad výzkumem, který demonstruje to, jak lidé mohou reagovat odlišně na základě toho, jak vnímají výzkumníka. Uvádí, že pohlaví, věk a etnický původ toho, kdo vede rozhovor, může mít vliv na množství a povahu informací, které jsou osoby ochotné sdílet, stejně jako jejich upřímnost.¹¹⁷

Tento problém je vysoce závislý na povaze výzkumného tématu. Gomm popisuje tzv. *vyžadované charakteristiky*, k nimž dochází, když jsou reakce výzkumníka ovlivněny tím, co si myslí, že situace vyžaduje.¹¹⁸

Patton uvádí, že kdykoliv dochází k rozhovoru, není možné dosáhnout stoprocentní jistoty, že vyřčené je skutečně pravda. Při rozhovorech mohou účastníci říct to, co se domnívají, že chce výzkumník slyšet, nebo naopak, co chtějí slyšet oni sami. Nakonec se však jedná o zodpovědnost výzkumníka, který vyhodnocuje data, aby výzkumná zjištění byla smysluplná, věrohodná a ověřitelná.¹¹⁹

Otevřené kódování

Otevřené kódování patří mezi nástroje analýzy textu metody zakotvené teorie, jejímiž autory jsou Ansel Strauss a Barney Glasser.¹²⁰ Podle Strause a Corbinové je otevřené kódování částí analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů.¹²¹ Uvádíme zde jeho definici proto, že se jedná o metodu analýzy rozhovorů, kterou jsme využívali při našem výzkumném šetření.

Během procesu otevřeného kódování jsou nashromážděná data rozdělena do jednotlivých segmentů a poté jsou u nich vyhledávány prvky, které by mohly reflektovat kategorie, či témata. Jakmile dojde ke kategorizaci dat, jsou data znovu pečlivě zkoumána tak, aby bylo možné určit charakteristiky jednotlivých kategorií. Výzkumník identifikuje význam dat tím, že klade otázky, srovnává získaná data a hledá podobnosti a odlišnosti mezi zkoumanými sděleními. Tímto způsobem dojde k zařazení podobných komentářů, událostí, nebo fenoménů do jednotlivých kategorií. Otevřené kódování je možné z tohoto hlediska nahlížet jako proces redukce dat na témata, která popisují výzkumný fenomén.¹²²

---

¹¹⁷ Denscombe, 2007, s. 184.

¹¹⁸ Gomm, 2004, s. 132.

¹¹⁹ Patton, s. 40 – 41.

¹²⁰ Strauss a kol., 1999.

¹²¹ Tamtéž, s. 42.

¹²² Tamtéž, s. 42.

S výše uvedenými výzkumnými technikami souvisí také vysoce významné téma etiky výzkumu. Následující pasáže této kapitoly bychom tedy rádi věnovali této problematice.

Etika výzkumu

Polostrukturované rozhovory umožňují participantům vyjádřit myšlenky a pocity, které jsou často intimní. Tato metoda závisí na interpersonálních schopnostech výzkumníka, schopnosti dosáhnout vztahu. Typ otázek, které budou pokládány, otázka anonymity a důvěrnosti musí být důsledně zvážena a diskutována. Jak bylo zmíněno již výše, je důvěra mezi výzkumníkem a participantem naprosto nezbytnou součástí výzkumu; je nutné jí dosáhnout profesionálním přístupem a respektem vůči každé osobě, jejíž perspektiva je prostřednictvím této metody odhalena.¹²³Následující pasáže se tedy vztahují postupu, který jsme aplikovali i my v našem výzkumném šetření.

Prvním důležitým prvkem kontaktu našeho kontaktu s participanty bylo upozornění a vysvětlení právních souvislostí výzkumu. Myslíme tím následující: řadu etických problémů vznikajících na poli společenskovedního výzkumu je možné chápat jako *konflikt dvou principů* zakotvených v Listině základních práv a svobod. Konkrétně se jedná o princip, který *chrání lidskou osobnost*, a princip, který *zaručuje svobodu vědeckého bádání*.¹²⁴ Na druhé straně může snaha výzkumníka respektovat soukromí a osobnost participantů výrazně zkomplikovat výzkumné šetření.¹²⁵ Snažili jsme se tedy našim participantům vysvětlit, za jakým účelem výzkum děláme, co je jeho cílem, a jak bude naloženo se získanými daty.

Významným prvkem ochrany participantů je tzv. *informovaný souhlas*.¹²⁶ Prostřednictvím informovaného souhlasu nám naši komunikační partneři poskytovali souhlas podílet se na realizaci výzkumu, souhlas s poskytováním informací aj. Naši komunikační partneři dostali také prostor rozhodnout se na základě výše uvedených informací, zda budou mít zájem se podílet na výzkumu.

Vždy je třeba, aby se výzkumník chránil získaná data. Výzkumník by měl být schopen prokázat svoji obeznámenost s nástroji nebo postupy, které jsou schopny zajistit bezpečnou

---

¹²³ Murphy, 2004, s. 120.

¹²⁴ Konflikt svobody vědeckého bádání a principu chránícího dobré jméno, osobnost a soukromí osoby se promítá i do znění zákonů, které se této ochrany přímo týkají. Jedná se například o Zákon o ochraně osobních údajů (č.101/2000 Sb), občanský zákoník (par. 11-17 zákona č.40/1992), aj.

¹²⁵ Babbie, 1995, s. 448.

¹²⁶ Informovaný souhlas by měl obsahovat dostatek informací, které participanta informují o povaze výzkumného projektu, kterého se participant účastní. Participant by si na základě těchto informací měl mít schopnost utvořit představu o tom, co ho v průběhu spolupráce na výzkumném projektu čeká, jak bude naloženo s informací, jež výzkumníkovi poskytne.

archivaci dat získaných při výzkumu a jejich nevyžádaným zveřejněním. S tématem ochrany dat souvisí i otázka sdělování informací o respondentech z výzkumu. Nesdělovali jsme třetím osobám informace, které jsme v průběhu naší práce s participanty získali. Při vkládání částí rozhovorů do zveřejňovaného textu, jsme se snažili dodržet pravidlo, aby nedošlo k odhalení totožnosti participantů, nebo k jakémukoliv jejich poškození.¹²⁷

---

¹²⁷ Babbie, 1995, s. 449.

Proces získávání kontaktů

V předešlých kapitolách jsme se věnovali těm technikám analýzy dat, které jsme využili v našem výzkumném šetření. Nyní se soustředíme na způsob, prostřednictvím něhož jsme kontaktovali a získávali participanty.

Metodou, kterou jsme považovali za vhodnou pro náš výzkum, je referenční výběr, označovaný také jako „snowball sampling“ (metoda sněhové koule). Tato technika je vhodná především pro výzkum obtížně dostupných populací, u nichž není možné se opřít o spolehlivou oporu výběru.¹²⁸ Toto rozhodnutí jsme učinili na základě předchozích zkušeností z výzkumu. Vzhledem k nepřístupnosti české muslimské menšiny se aplikace této techniky zdála být pro účely našeho výzkumu tou nejvhodnější.

Metoda sněhové koule využívá malého množství počátečních participantů k tomu, aby skrz své sociální sítě navrhli další osoby, které naplňují kritéria výzkumu a mohou proto potenciálně přispět ke specifickému výzkumu. Termín „snowball sampling“ odkazuje k podobnosti sněhové koule, která zvětšuje svůj objem s tím, jak se valí dolů z kopce.¹²⁹

Je užitečnou metodou pro vytvoření sociální sítě a zvýšení počtu participantů. Úspěch této techniky se však kriticky zakládá na prvotních kontaktech a na následujících navázaných spojeních. S tímto kritériem souvisí následující výhody a omezení metody.¹³⁰

Mezi výhody podstatné pro naše výzkumné šetření lze zahrnout následující:

- *Lokace skrytých populací* – pro výzkumníka je nemožné zahrnout do výzkumu osoby, o kterých nemusel vůbec vědět
- *Lokace osob specifických populací* – v případě obtížně dostupných skupin obyvatelstva je tato metoda vysoce efektivní
- *Nízké náklady* – pro lokaci skrytých populací je využita pomoc určitého subjektu, není tedy nutné vynakládat náklady nutné pro proces vzorkování

V našem výzkumu jsme z výše uvedených opírali především o druhou výhodu, tedy o *lokaci osob specifických populací*.

---

¹²⁸ Goodman, 1961, s. 148 – 170.

¹²⁹ Faughier, 1997, s. 790 – 797.

¹³⁰ Goodman, 1961, s. 148 – 170.

Nevýhody, kterých jsme si při naší práci byli vědomí, jsou pak tyto:

- *Nejedná se o náhodný výběr* – sociální systém není pod kontrolou výzkumníka. Ačkoliv může prvotní participanty zvolit náhodně, další navržené kontakty jsou již součástí sociálních vazeb a vztahů, které jsou mimo výzkumníkův dosah

- *Nejasný celkový rozsah populace* - vzhledem k tomu, že se tato metoda používá především v případě populací, které jsou těžko přístupné a mnohdy skryté, neexistuje většinou žádný způsob jak určit celkový, nebo konečný rozsah populace

- *Chybné zakotvení* – výzkumník nemá konečné povědomí o tom, zda je vybraný vzorek reprezentativní vůči cílové skupině. Tím, že dochází k zacílení se pouze na několik vybraných osob, není vždy možné indikovat aktuální trendy v rámci cílové skupiny¹³¹

Pokusili jsme se výslednému zkusení výzkumných závěrů předejít tak, že jsme se snažili vycházet z více než pouze jednoho primárního zdroje kontaktů, druhým kritériem pro nás bylo to, aby se počáteční konverzační partneři mezi sebou vzájemně neznali. Řídili jsme se při tomto postupu radou Morgana, který uvádí, že nejlepší obranou proti slabinám této techniky je začít se skupinou počátečních participantů, která je tak pestrá natolik, jak je to jen možné.¹³²

Při získávání participantů jsme tedy čerpali zároveň z kontaktů, které nám zůstaly z předešlého výzkumu, zároveň jsme provedli pilotní výzkum v olomouckých a brněnských čajovnách a prodejnách kebabů, kde jsme rovněž disponovali kontakty na osoby, které by mohly mít zájem podílet se na našem výzkumu.¹³³

---

¹³¹ Faughier, 1997, s. 790 – 797.

¹³² Morgan, 2008, s. 816 – 817.

¹³³ Původním záměrem byla také návštěva islámských center umístěných ve větších městech České republiky, především pak bylo naším zájmem navštívit pražské islámské centrum, v jehož prostorách došlo k policejnímu zásahu. Tento záměr však po uvážení nebyl realizován, protože v době sběru rozhovorů bylo vedeno soudní řízení s Vladimírem Sánkou, kterého se účastnili i další představitelé pražské mešity. Byť by jejich názor byl pro tuto analýzu velmi přínosný, nepodařilo se nám s nimi navázat kontakt. Podobný trend jsme pozorovali i v případě snahy o kontaktování dalších mešit. Domníváme se, že postupné, ještě výraznější uzavírání muslimské komunity souvisí s narůstajícími protiislámskými náladami v České společnosti a narůstajícími útoky na náboženská centra. (srov. http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/krimi/muslimove-se-boji-utoku-chteji-zvysit-ostrahu-mesity-v-brne_362521.html). Vzhledem k zaměření našeho tématu se nám zdá být pochopitelné, že osoby, které v době našeho sběru dat mohli mít pocit tlaku ze strany české veřejnosti, nemusely mít zájem podílet se na našem výzkumu.

Po zjištění, že nebude možné hovořit přímo s představiteli zmíněných islámských center,¹³⁴ bylo nutné zvolit jinou strategii sběru dat. Jistou možností se ukázaly být další prostory disponující možnou koncentrací osob islámského vyznání. Na prvním místě se opět nabízela islámská centra. V brněnské mešitě se nám podařilo navázat dva kontakty, obě ženy¹³⁵ však později participaci na výzkumu odmítly. V prostředí ženské části pražského islámského centra na Černém Mostě se nám rovněž podařilo oslovit jednu ženu, která však rovněž participaci na výzkumu odmítla. Obě modlitebny byly navštíveny v době pátečního kázání, kdy je v nich koncentrace muslimů nejvyšší, návštěvy však rovněž nebylo možné za stejným účelem opakovat.¹³⁶

Protože se prvotní fáze výzkumu zdála být značně neúspěšná, bylo nutné zvážit další možnosti. Jistým potenciálem disponovaly prodejny kebabu a čajovny, v nichž byl následně proveden pilotní výzkum možností výskytu vhodných participantů. Takto se nám podařilo získat dva participanty. Další participant byl získán na doporučení majitele kebabu v Olomouci, který sám muslim není, ale navrhl jako komunikačního partnera osobu, která má ve stejném městě obchod. Od majitele jedné z olomouckých čajoven jsme následně získali další čtyři kontakty, které však nakonec pro výzkum nebyly využity z důvodů saturace výzkumných dat.¹³⁷ Dalšími třemi kontakty byly osoby, které se již podíleli na předešlém výzkumu. Poslední dva kontakty byly získány mezi prodejci kebabu v Brně a v Olomouci.¹³⁸ Ačkoliv se domníváme, že téma v konečném důsledku vyčerpáno není,¹³⁹ nemyslíme si, že by rozšíření výzkumného vzorku mělo výrazný vliv na výzkumná šetření. Uvědomujeme si však, že na takovou otázku by dokázal odpovědět pouze dlouhodobější a rozsáhlejší výzkum, jehož provedení by však vyžadovalo týmovou spolupráci a přesahovalo rámec možností jednoho výzkumníka.

---

¹³⁴ Islámské centrum = mešita. Srov. <http://www.praha-muslim.cz/mosques.htm>

¹³⁵ Pozn. autorka měla přístup pouze do ženských částí mešity

¹³⁶ Autorka studie navštívila pražskou a brněnskou ženskou část mešity opakovaně v době, kdy pracovala na předešlém výzkumu, je v nich tedy již známá a hrozilo, že pokud se bude opakovaně doptávat a opakovaně bude odmítána, ztratí u návštěvnic centra důvěru. Navíc je ženská část mešity pravidelně navštěvována stejnými osobami, nebylo tedy pravděpodobné, že bude možné setkat se s „novými“ osobami

¹³⁷ Zde máme na mysli to, že při konání šestého rozhovoru se výzkumná data začala opakovat a nic nového již nezaznělo. Při devátém rozhovoru jsme se proto rozhodli výzkumné šetření ukončit a přejít k analýze dat

¹³⁸ Přestože jsme tedy nakonec disponovali kontaktem na patnáct osob, využili jsme nakonec spolupráce s devíti participanty

¹³⁹ Tato domněnka vychází z již předešle zmíněného omezení výzkumu v podobě absence vyššího počtu žen a představitelů islámských center ve výzkumném centru

POLICEJNÍ ZÁSAH V PRAŽSKÉ MEŠITĚ OPTIKOU ZPRAVODAJSKÝCH SERVERŮ

Kritéria pro výběr výzkumného vzorku

Za účelem určení výzkumného vzorku vhodného pro tuto analýzu, bylo nejdříve nutné provést předvýzkum, který nám pomohl určit rozsah vzorku, jenž by byl adekvátní vzhledem k rozsahu a požadavkům naší práce. Na základě předvýzkumu jsme se rozhodli podrobit analýze následující čtyři internetové servery IDNES, IHNED, Lidovky a Deník.cz. Vycházeli jsme přitom z premisy, že tištěné zpravodajství začíná být v současné době vytěšňováno zpravodajstvím internetovým, proto jsme se rozhodli věnovat naši pozornost právě zpravodajským serverům¹⁴⁰. Konkrétní servery jsme vybírali, na základě jejich návaznosti na takzvaná „seriózní média.“^{141, 142}

Prestižní média by měla vybírat důležitá témata a srozumitelným jazykem s přiměřeným zjednodušením je komentovat a analyzovat projevy politiků, propagandu PR agentur, ale i odborných a vědeckých prací a tím přispět k vytváření kvalifikovaného veřejného mínění.¹⁴³ Na českém trhu však deníky seriózního typu vlivem procesu bulvarizace scházejí, pohybují se spíše na úrovni pop-novin.¹⁴⁴ Jako příklad pop-novin lze uvést Mladou frontu DNES, zčásti se k nim řadí i Lidové noviny a deník Právo.¹⁴⁵

Vzhledem k absenci plnohodnotného seriózního tisku¹⁴⁶ na českém trhu a naší snaze se přesto co pokud možno nejvíce vyhnout bulvarizovaným článkům, zaměřili jsme se právě na ty servery, které by měly být napojené na tisk, pohybující se, dle definice Jiráka, alespoň na rozmezí mezi seriózním a bulvárním tiskem. Podrobnému popisu serverů se budeme blíže věnovat v podkapitole *profily vybraných serverů*.

Určili jsme si, že budeme analyzovat články, které vyšly v časovém rozmezí od 25. 4. 2014 do 31. 3. 2016. Toto časové rozmezí jsme stanovili na základě toho, že dne 25. dubna

---

¹⁴⁰ Hlaváčková, 2010.

¹⁴¹ Jedná se o internetové varianty již existujících novin a časopisů. Jde o Mladou frontu dnes (iDNES.cz), Hospodářské noviny (iHNED.cz), Lidové noviny (Lidovky.cz) a regionální deník (deník.cz).

¹⁴² Pod pojmem seriózní médium (někdy také označovaným jako prestižní nebo standardní médium) rozumíme typ sdělovacího prostředku, pro nějž jsou nejdůležitějšími kritérii pro zpravodajské sdělení objektivita, analýza a kontext. (Hvížďala 2007)

¹⁴³ Marešová, 2008.

¹⁴⁴ Hvížďala, 2010 .

¹⁴⁵ Fišer, 2007.

¹⁴⁶ Mimo hospodářských novin (Hvížďala 2007).

2014 došlo k policejnímu zásahu v mešitě v Praze na Černém mostě. Už ten den se začalo o události psát. Konečné datum jsem stanovil na 31. 3. 2016.¹⁴⁷ Do analýzy jsme zahrnuli všechny články spojené s policejním zásahem v pražské mešitě na Černém mostě, které odpovídaly kritériu výběru, tedy byly vydány ve vybraných periodikách a byly vydány v námi stanoveném časovém rozmezí. Do analýzy byly zahrnuty všechny články, které nějakým způsobem souvisely s policejním zásahem. Tyto články se nám podařilo nalézt v archivech jednotlivých serverů, a to na základě následujících klíčových slov a jejich kořenů.

Jednalo se o *islám, islámsk, islámské, knih, kniha, mešit, mešita, modlitba, muslim, polic, policejní razie, policejní zásah, policejní zásah v pražské mešitě, policejní zásah v pražském islámském centru, pražské islámské centrum, pražská mešita, protestní modlitba, razie, Vladimír Sánka, základy tauhídu*. Přestože bylo naší snahou prozkoumat všechny články, které se po zadání klíčových slov zobrazili, jsme si vědomi, že se nám nemuselo podařit nalézt všechny články související s událostí. Především si uvědomujeme, že jsme nemuseli vyčerpat všechna klíčová slova, která mohla s událostí souviset.

Výzkumný cíl a výzkumné otázky

Jak jsme již uvedli výše, bylo cílem počáteční části výzkumu, tedy obsahové analýzy zjistit, v jakém kontextu se v námi zkoumaných článcích psalo o policejním zásahu v pražské mešitě na Černém Mostě. Protože jsme se v našem výzkumném šetření zaměřili na téma, které spadá do oblasti mediální prezentace menšin, opírali jsme se při formulaci výzkumných otázek o koncept nového rasismu T. van Dijka, který se ve svých výzkumech rovněž orientoval na mediální prezentaci etnických minorit. Všiml si, že média prezentují menšiny spíše okrajově, absentují témata zaměřená na jejich kulturu, vzdělání, nebo problémy, s nimiž se mohou potýkat; naopak bývají menšiny zobrazovány ve spojitosti s tématy, která evokují dojem ohrožení dominantní kultury.¹⁴⁸ Naším druhým inspiračním zdrojem byl výzkum Renáty Sedlákové, která se věnovala mediálnímu prezentaci romské menšiny v českém televizním zpravodajství a dospěla ke stejnému závěru, jako van Dijk.¹⁴⁹

---

¹⁴⁷ Kauza stále probíhá, nicméně bylo nutné ohraničit výzkumný vzorek tak, aby jej bylo možné zkoumat.

¹⁴⁸ Van Dijk, 1987.

¹⁴⁹ Sedláková, 2008.

V našem výzkumném šetření nás proto zajímalo následující:

HVO: Jaký je mediální obraz policejního zásahu prezentovaný zpravodajské servery IDNES.cz, IHNED.cz, Deník.cz a Lidovky.cz?

Aby bylo možné vhodně odpovědět na hlavní výzkumnou otázku, stanovili jsme si taktéž několik otázek dílčích. Zaměřili jsme se především na to, jaký prostor věnovala námi zkoumaná média tematice zásahu, na jaká témata se v souvislosti s událostí zaměřila a jaká naopak chyběla.

DVO1: Kolik článků bylo věnováno problematice policejního zásahu v rámci zpravodajství námi vybraných serverů?

DVO2: Jak často bylo o policejním zásahu v rámci námi stanoveného období zpravodajskými servery informováno?

DVO3: Do jakého tematického kontextu jsou příspěvky soustřeďující se na policejní zásah zasazovány? Se kterými tématy je kauza nejčastěji spojována? Dominují ve spojení s prezentací policejního zásahu nějaká témata?

DVO4: Jaké osoby jsou citovány ve sděleních spojených s policejním zásahem?

DVO5: Je událost prezentována z pohledu majoritní populace, nebo mají muslimové prostor vypovídat o ní sami za sebe?

DVO6: Dochází při prezentaci policejního zásahu k vyjádření nějakých stereotypů?

DVO7: Odráží mediální prezentace policejního zásahu koncept opozice „*My versus Oni*“? Vyvolávají zprávy prezentující policejní zásah dojem ohrožení majoritní společnosti?

Jednotlivé otázky jsou odrazem problematiky, které jsme se měli snahu v rámci našeho výzkumu věnovat. Vzhledem k tomu, že byla počáteční fází výzkumu, zaměřili jsme ji především na zmapování mediálního diskurzu spojeného s policejním zásahem v rámci námi sledovaných serverů. Protože bylo naším zájmem zjistit především to, jak mediální prezentaci

události reagují čeští muslimové, nevěnovali jsme se v této analýze jiným aspektům, než těm, které jsme výše uvedli, považovali jsme je totiž pro účely naší práce za dostačující.

Prostor věnovaný tematické policejnímu zásahu ve zpravodajství internetových serverů

V této podkapitole se zaměříme na to, jak velký prostor byl námi sledovanými servery věnován policejnímu zásahu v pražské mešitě. Na základě výše zmíněných výzkumných zjištění¹⁵⁰ jsme formulovali následující hypotézy:

H1) V rámci námi sledovaných zpravodajských serverů bude policejnímu zásahu věnováno pouze nízké množství článků.

H2) Množství článků týkajících se policejního zásahu, se nebude v rámci námi sledovaných zpravodajských serverů výrazně lišit.

Naše výzkumné šetření ukázalo, že během sledovaného období¹⁵¹ bylo celkem vydáno 60 článků spojených s policejním zásahem. Nejvíce sdělení bylo uveřejněno na stránkách portálu IDNES.cz (21), nejméně pak na stránkách IHNED.cz (4), což si vysvětlujeme zaměřením tohoto serveru především na ekonomickou sféru. Server Deník.cz vydal 16 článků, server Lidovky.cz vydal ve sledovaném období 19 článků zaměřených na událost.

Tabulka 1: Četnost článků za sledované období 2014 – 2016

	Denik.cz	Lidovky.cz	iDNES.cz	iHNED.cz
2014				
Duben	3	6	5	1
Květen	5	4	5	1
Červen		2		
Červenec			1	
Srpen	1		1	
Září				
Říjen				
Listopad				
Prosinec				

¹⁵⁰ Srov. Sedláková 2007; van Dijk 1987.

¹⁵¹ 25.4.2014 – 31.3.2016

2015				
Leden			1	
Únor				
Březen	1			
Duben	1			
Květen				
Červen				
Červenec			1	
Září		2	1	
Říjen		1	1	
Listopad	1		1	
Prosinec	1	1	1	1
2016				
Leden	1			
Únor	1	1	1	1
Březen			1	

Nejvíce byl prostor příspěvkům zaměřeným na policejní zásah věnovaný v měsících dubnu a květnu, tedy v době, kdy k policejnímu zásahu došlo a kdy byla událost „čerstvá“. V tomto období bylo na námi sledovaných serverech zveřejněno dohromady 15 článků. Nejvíce se problematice tématu věnovaly Lidovky.cz.

Naopak rok 2015 ukazuje, že došlo k nárůstu zájmu o tematiku až s koncem zmíněného sledovaného období. K tomuto nárůstu došlo v souvislosti se znovuotevřením případu a chystaným soudním řízením s bývalým předsedou muslimské obce Vladimírem Sáňkou, k němuž došlo v únoru a březnu roku 2016.

Prostor, který je věnovaný policejnímu zásahu v rámci jednotlivých měsíců sledovaného období sleduje vývoj kauzy. Jak jsme již zmínili, lze nejvíce článků uveřejněných ve spojitosti s policejním zásahem pozorovat v dubnu a květnu roku 2014, tedy v době, kdy došlo k události. V dubnu byly také uveřejňovány články popisující knihu, kvůli níž k zásahu došlo. Dubnové články se také zaměřovaly na téma indonéskeho velvyslanectví, protože v době policejního zásahu se v mešitě nacházeli indonésští velvyslanci a událost tak získala mezinárodní přesah.

Krátce po uskutečnění policejního zásahu¹⁵², rovněž došlo k hromadné, veřejné modlitbě, kterou uspořádala pražská muslimská obec na protest proti zásahu. O této události referovaly zpravodajské servery v květnu. V ten samý měsíc se články věnovaly zahraničním reakcím a začaly se objevovat i takové, které informovaly o policejních prověrkách korektnosti zásahu. V červnu analyzovaná média referovala o tom, že muslimská obec v Praze podala žalobu kvůli neadekvátnosti zásahu.

V červenci byl vydán ojedinělý¹⁵³ článek obsahující rozhovor s Vladimírem Sáňkou, který byl zadržen za distribuci a překlad knihy, kvůli níž se policejní zátah podle oficiálních zdrojů¹⁵⁴ konal. V srpnu vyšly v rámci sledovaných serverů pouze tři články, všechny informovaly o tom, že soud zamítl žalobu podanou muslimskou obcí v Praze. Do konce roku 2014 jsme již žádné další články spojené se zásahem nezaznamenali.

Podobný vývoj zpravodajství věnovanému události bylo možné sledovat i v roce 2015. V lednu byla na portálu iDNES.cz zveřejněna zpráva o tom, že v Česku roste islamofobie. V článku byl zmíněn i policejní zásah v pražské mešitě. V březnu vyšel krátký článek, který referoval o tom, že policie ukončila vyšetřování kauzy. O měsíc později byla na tom stejném portálu (Deník.cz) publikována zpráva informující, že policie opět podala žalobu na pražskou muslimskou obec kvůli vydání knihy. V červenci vydal totožnou zprávu iDNES.cz. V září bylo opět otevřeno soudní líčení, články se až do konce roku zaměřovaly na problematiku žaloby, kterou podala PMO na policii a žaloby podané na PMO policií.

Články z počátku roku 2016 informovaly o soudních přelíčeních vedených s Vladimírem Sáňkou.

Data, která jsme analyzovali, souhlasí s oběma hypotézami, které jsme si stanovili: H1) V rámci námi sledovaných zpravodajských serverů bylo policejnímu zásahu v rámci sledovaného období věnováno pouze nízké množství článků (H1) a množství článků týkajících se této události, se v rámci námi sledovaných zpravodajských serverů, mimo portál IHNED.cz, výrazně lišit nelišilo.

---

¹⁵² Datum protestní modlitby

¹⁵³ Vyšel pouze na portálu iDNES.cz

¹⁵⁴ Viz přílohy - články

Tematické zaměření článků spojených s policejním zásahem

V této podkapitole se soustředíme na to, do jakého tematického kontextu jsou příspěvky soustřeďující se na policejní zásah zasazovány.

Zajímalo nás také, se kterými tématy bude kauza nejčastěji spojována, a zda při její prezentaci budou v souvislosti s policejním zásahem dominovat nějaká témata. Lang a Langová píší, se že zpravodajská média podílejí na procesu agenda setting tím, že věnují zvýšenou pozornost některým událostem, skupinám, nebo jedincům. Aby však bylo možné dosáhnout toho, že bude události věnována ze strany diváků pozornost, je nutné je „zarámovat“. Dojde k propojení objektu, o němž je referováno, s druhotnými symboly, prostřednictvím kterých je navázán na ty, které jsou již známé.¹⁵⁵

V našem šetření nás proto zajímal tematický rámec zpravodajství věnovaného policejnímu zásahu. V této fázi analýzy jsme články rozřadili do kategorií, do nichž jsme články rozdělovali na základě pevně stanovených kritérií. Účelem tohoto třídění bylo zjistit frekvenci témat tak, aby bylo možné odpovědět na otázku, na která témata se zpravodajské servery v souvislosti s prezentací události nejvíce zaměřovala. Články jsme rozřadili na základě jejich hlavního tématu, každý článek jsme přiřadili pouze k jedné kategorii. Pokud tedy obsahoval více témat, zařadili jsme jej do tematické kategorie, která nevystižněji popisuje hlavní téma článku. Tato část analýzy byla pro naši práci klíčová, protože nám umožnila odhalit taková témata, která byla podle námi sledovanými médii vyhodnocena jako důležitá, stala se tedy výchozím podkladovým materiálem pro následující analýzu recepce mediálních sdělení. Stanovili jsme následujících devět tematických rámců: *Policejní zásah, kniha Základy Tauhídu, trestní řízení, prověrky policejního zásahu, protestní modlitba, indonéské velvyslanectví a zahraniční reakce.*

---

¹⁵⁵ Sedláková, 2008 s. 113.

Tabulka 2: Tematické zaměření článků

Téma	Deník.cz	Lidovky.cz	IHNED.cz	IDNES.cz	Celkem
<i>Policejní zásah</i>	1	3	1	4	9
<i>Základy Tauhídu</i>	0	2	0	1	3
<i>Trestní řízení</i>	9	6	1	10	26
<i>Prověrka policejního zásahu</i>	1	5	0	3	9
<i>Protestní modlitba</i>	1	2	0	2	5
<i>Indonéské velvyslanectví</i>	2	1	0	1	4
<i>Zahraniční reakce</i>	1	0	1	0	2

Jak je zřejmé z výše uvedené tabulky, zaměřovaly se námi zkoumané servery především na články informující o trestních řízeních spojených s kauzou. Příspěvky s touto tematikou tvořily nadpoloviční většinu všech článků (52%). Podle již zmiňovaného van Dijka jsou zástupci menšin v médiích spojování především s negativními tématy, především tehdy, jednali se o téma, které svým zaměřením budí zdání ohrožení hodnot majoritní společnosti,¹⁵⁶ s čímž korespondují i námi učiněná zjištění. I další příspěvky v rámci tematického rámce, související s kauzou, akcentují deviaci. Dalšími dvěma okruhy, jimž námi zkoumané zpravodajské servery věnovaly zvýšenou pozornost, byly *policejní zásah* a *prověrky zásahu*. I tyto dvě kategorie se vztahují k negativní události. Přestože se na první pohled může zdát, že kategorie *prověrky policejního zásahu* může naznačovat snahu českého státu vyjít vstříc muslimské menšině a zjistit, zda nedošlo v případě policejní operace k pochybení, v části analýzy věnované citovaným zdrojům si ukážeme, že tato sdělení působí spíše opačně.

Dalším výrazným tématem je policejní zásah samotný. Míru pozornosti, která mu byla věnována, je možné vysvětlit z hlediska teorie zpravodajských hodnot. Události spojené s trestnou činností se vyznačují vyšším množstvím kritérií, které je předurčuje k tomu, aby překročily práh pozornosti a staly se tak zprávou. Články zaměřené na policejní zásah samotný splňují kritérium *negativity*, *personalizace*, *souznění*, *kompozice*, *jednoznačnosti* a (především pak v případě článků věnujících trestním řízením, jež následovala po zásahu) *kontinuitu*.

Policejní zásah bylo možné snadno a srozumitelně popsat, jednalo se také o jednoznačně negativní událost. Kauza měla své aktéry – bylo možné jasně identifikovat ty „dobré“

¹⁵⁶Van Dijk, 1991.

a „špatné“, prostřednictvím čehož mohlo dojít k vyprávění příběhu, čímž opět došlo k naplnění kategorie *jednoznačnosti*. Následná pozornost recipientů je udržována *kontinuitou* trestního řízení, jež po události nastalo. Došlo tedy k pokračování události a možnosti publikum dále zpravovat o jejím vývoji.

V následující části výzkumného šetření jsme se zaměřili na tematickou rovinu příspěvků spojených s policejním zásahem. Zde se pokusíme zjistit, zda se v člancích zaměřených na prezentaci události vyskytovaly znaky, které podporují stereotypní vnímání muslimské minority. Pozornost budeme věnovat především významům skrytým v konotacích obsažených ve sděleních, a to především takovým, jež jsou založeny na společenském a kulturním kontextu, v rámci něhož jsou používány.¹⁵⁷

Trestní řízení

Více jako polovina (52%) článků věnovaných policejnímu zásahu byla zaměřena na trestní řízení spojená s kauzou. Do této kategorie jsme zahrnovali články zaměřené na žaloby podané policií na pražskou muslimskou obec kvůli vydání knihy *Základy Tauhídu*, články informující o trestním oznámení podaném pražskou muslimskou obcí na policii za neadekvátní průběh zásahu a články popisující soudní řízení konané s Vladimírem Sáňkou.

---

¹⁵⁷Barthes in Sedláková, 1973

Tabulka 3: Trestní řízení: četnost témat

	Deník.cz	Lidovky.cz	IDNES.cz	IHNED.cz	Celkem
Trestní oznámení proti PMO	5	1	3	1	9
Trestní oznámení podané PMO	1	4	4	0	9
Soudní řízení s Vladimírem Sáňkou	2	1	2	1	6

Na základě výše uvedené tabulky vidíme, že se problematice trestních řízení věnoval nejvíce server IDNES.cz (9 článků), kromě IHNED.cz však byl prostor věnovaný tématu napříč námi zkoumanými servery srovnatelný.

Články z této kategorie je možné charakterizovat stále se opakující osnovou. V úvodu článku je popsáno krátké sdělení, které se vztahuje k aktuálnímu zaměření článku; zbytek textu dokola rekapituluje předešlé události vztahující se k zásahu. Je zajímavé sledovat, jakou povahu tyto informace mají.

Například sdělení zaměřené přímo na popis policejního zásahu vždy opisovalo tři základní okruhy:

1. *Důvod zásahu: kniha Základy Tauhídu*
2. *Průběh zásahu*
3. *Stížnost osob, na něž byl zásah namířen*

Na tuto základní osnovu článku navazovaly všechny následující události kauzy, respektive, v žádném z článků, s nimiž jsme se při naší analýze setkali, nechyběla závěrečná část, doplněk, který čtenáře vždy odkazoval na událost, kterou celá kauza začala. S tím, jak se kauza vyvíjela, přibývalo podobných informativních odstavců více, každý článek tedy postupně „rozvíjel“ základní informaci o zásahu novými a novými aspekty události. Tento „trend“ odpovídá zpravodajské hodnotě *kontinuity*, a přestože přispívá k udržení návaznosti zprávy, zaměříme se na možný negativní dopad opakujícího se, zestručněného sdělení, ke kterému může dojít.

Především dochází k opakované recyklaci informace o původní události, která je však nyní zkrácena pouze na nejzákladnější výroky. Čtenáři je tak dokola vštěpován limitovaný rámec, který ještě více zkresluje dojem původní události. Problém pak může vyvstat v okamžiku, je-li tato informace napsána hodnotícím způsobem:

„Případ souvisí s loňským zásahem v pražských muslimských centrech, po němž byl z vydání *knihy šířící rasismus* obviněn bývalý předseda pražské islámské obce Vladimír Sáhka“¹⁵⁸

„Kauza vypukla po loňské *kontroverzní razii* v pražských muslimských centrech, kdy byl Sáhka obviněn ze *zločinu založení, podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka*“¹⁵⁹

Tyto dva výroky jsou příkladem toho, o čem jsme hovořili výše. Výroky *kontroverzní, kniha šířící rasismus* a *zločin založení, podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka* podle nás silně stereotypizují aktéry události, tím, že je propojují se silně negativními atributy bez toho, aby byl blíže vyjádřen kontext sdělení (např. expertní posudek knihy).

Problémem, ke kterému zde dochází, je již zmíněné zjednodušování. Dochází k neinformovanosti, záměně pojmů a předpojatosti. Média jsou často neopatrná ve směřování různých konceptů, např. islámu a islamismu, nebo islamismu a radikálního fundamentalismu, kdy se však jedná o zcela odlišné koncepty.¹⁶⁰ Výsledkem je zkreslené vnímání reality, které může u příjemců, kteří nejsou o islámu dostatečně informováni, vyvolat pocity neopodstatněného strachu.

Opakování zjednodušené a hodnotově zbarvené informace však může mít ještě další dopad, a tím je vyvolání *morální paniky*. Tento pojem zavedli v sedmdesátých letech minulého století Stan Cohen a Jock Young. Vztahuje se k veřejnému znepokojení nad určitými jevy vyvolanými sdělovacími prostředky. Toto znepokojení bývá daleko vyšší, než by odpovídalo reálné nebezpečnosti či četnosti výskytu daného jevu. Morální panika však často ve svých konečných důsledcích může vyústit až v nastolení kroků, které jsou proti jevu vyvolávajícím strach namířeny. Dojde pak k zavedení kroků namířených proti „veřejnému zlu“. Tyto kroky se pak stávají námětem další vlny reportáží, které znovu prohlubují paniku.¹⁶¹

S podobně zjednodušujícími výroky jsme se setkali především v souvislosti s referováním o knize, která měla být podle zpráv uvedených na zpravodajských serverech důvodem policejního zásahu, a kterou zpravodajské servery v každé ze zpráv zmiňovali.

---

¹⁵⁸ In: Soud bude řešit policejní zásah v pražských muslimských centrech. IDNES.cz: 3. 9. 2015

¹⁵⁹ In: žalobci poslali k soudu případ šíření údajné radikální islámské knihy. Lidovky.cz: 18. 12. 2015

¹⁶⁰ Hesová, 2016.

¹⁶¹ Cohen, 1972.

Níže uvádíme příklady výroků spojených s knihou.

IDNES.cz

„...za vydání a distribuci knihy **ššířící rasismus**...“¹⁶²

„Co je v knize, kvůli níž se zatýkalo? **Pár nenávistných odstavců**“¹⁶³ ...“

„...kvůli distribuci knihy, která může hlásat **rasistické myšlenky**“¹⁶⁴ ...“

„...kvůli vydání a distribuci knihy **ššířící rasismus** mu hrozí až 10 let vězení, **několika lidem hrozí vyhoštění**“¹⁶⁵ ...“

Lidovky.cz

„...po zásahu obvinila pětapadesátiletého Čecha z **podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka**...“¹⁶⁶“

„...důvodem zásahu je podezření z vydání a distribuce knihy, která šíří **rasismus, antisemitismus, xenofobii a násilí proti takzvaným méněcenným rasám**...“¹⁶⁷“

V diskurzu námi sledovaných serverů tedy neustále docházelo ke spojování aktérů zásahu s problematickými tématy, jejichž vyznění bylo intenzifikováno právě neustálým opakováním. Tuto tendenci jsme identifikovali v každém textu, který byl policejnímu zásahu věnován. S tím, jak docházelo k neustálé redistribuci počáteční informace, docházelo rovněž k redistribuci sdělení.

Dalším problémem, který jsme v textech identifikovali, bylo propojení problematiky „rasistické knihy“ s bývalým předsedou Pražské muslimské obce, tajemným „pětapadesátiletým Čechem“.¹⁶⁸ Vzhledem k tomu, že se jedná o osobu, která se v době svého zatčení nacházela v pozici jedné z oficiálních autorit muslimů v Česku, evokují podobná sdělení dojem, že všichni muslimové schvalují vydání knihy a ztotožňují se s jejím „problematickým obsahem“.

Připomeneme zde výzkum Křížové, která identifikovala ve svém výzkumu *Neviditelná menšina – analýza mediálního obrazu českých muslimů* několik kategorií, do nichž je možné články zaměřené na muslimy, kteří žijí v ČR rozdělit. Pro účely našeho výzkumu je důležité, že Křížková zmiňuje jako jednu z kategorií právě články, které se svým tématem vztahují k určité kontroverzi, nebo ke konfliktu, ke kterému dochází na pozadí zahraničních, nebo

---

¹⁶² In: Veřejná modlitba muslimů proti policejnímu zásahu, IDNES.cz: 2. 5. 2014

¹⁶³ In: Co je v knize, kvůli níž se zatýkalo? Pár nenávistných odstavců, IDNES.cz: 1. 5. 2014

¹⁶⁴ In: Pražská policie zasáhla u muslimů kvůli rasistické knize, desítka zadržených, IDNES: 25. 4. 2014

¹⁶⁵ In: Po zásahu v Islámské nadaci policie obvinila jednoho Čecha: IDNES.cz, 26. 4. 2014

¹⁶⁶ In: žalobci poslali k soudu případ šíření údajné radikální islámské knihy. Lidovky.cz: 18. 12. 2015

¹⁶⁷ In: Zátah v mešitě. Policisté chtěli, abychom měli hlavu dole, říká svědek. Lidovky.cz: 25. 4. 2014

¹⁶⁸In: Žalobci poslali k soudu případ šíření údajné radikální islámské knihy. Lidovky.cz: 18. 12. 2015

domácích událostí. Především si však povšimnula důrazu na negativitu, kdy jsou muslimové představováni v kontextu, jež vytváří dojem potenciální hrozby.¹⁶⁹

V tomto případě dochází k vyvolání pocitu potenciální hrozby tím, že mediální sdělení opakovaně operuje s atributem, který evokuje ohrožení základních práv člověka.¹⁷⁰

Pokusíme se nyní odpovědět na výzkumné otázky: Do jakého tematického kontextu jsou příspěvky soustřeďující se na policejní zásah zasazovány? Se kterými tématy je kauza nejčastěji spojována? Dominují ve spojení s prezentací policejního zásahu nějaká témata?

Zpravodajské servery se při prezentaci policejního zásahu soustředily především na témata trestních řízení, která jsou podle nás atraktivní z hlediska teorie zpravodajských hodnot. Tuto tendenci však také potvrzují van Dijkovy závěry o preferenci médií zobrazovat menšiny ve spojení s konfliktními tématy, především pak s takovými, která mají tendenci akcentovat ohrožení hodnot majoritní populace.¹⁷¹

Dochází při prezentaci policejního zásahu k vyjádření nějakých stereotypů?

Domníváme se, že vzhledem k tomu, že je v každém článku publikovaném sledovanými servery uvedeno spojení atributů, jakými jsou rasismus, xenofobie, nebo potlačení svobod a práv člověka a Islámské obce v Praze¹⁷² vytvářen dojem, že je to právě Islámská obec, jež takové atributy schvaluje. Dochází tak k umělé konstrukci hrozby, která může vést ke stigmatizaci zmíněné náboženské instituce, nebo muslimů žijících v ČR.

Citované zdroje

V této podkapitole věnujeme pozornost otázkám, zda a jaké osoby jsou citovány ve sděleních spojených s policejním zásahem, a zda je událost prezentována z pohledu majoritní populace, nebo mají muslimové prostor vypovídat o ní sami za sebe?

Sedláková (2007) píše, že je ve zpravodajství možné setkat se dvěma způsoby odkazování na prohlášení sociálních aktérů, s *institucionalizovanými* a *zprostředkovanými* názory. Zprostředkované názory prezentují postoj jedince či organizace prostřednictvím přímých citací. Institucionalizované názory jsou pak reprodukovány samotnými novináři. O úrovni zpravodajství o menšinách vypovídá, zda je jejím příslušníkům poskytnuta příležitost vyjádřit se k prezentovanému tématu.¹⁷³

---

¹⁶⁹ Křížová 2007, s. 52.

¹⁷⁰ Rasismus, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka

¹⁷¹ Van Dijk, 1987

¹⁷² Reprezentované knihou Základy Tauhídu a osobou Vladimíra Sáníky

¹⁷³ Sedláková, 2007.

Celkem došlo k vyjádření názoru v 55 článcích. Nejčastěji bylo možné nalézt vyjádření osob obou skupin v článcích portálu IDNES.cz, domníváme se ale, že je to tím, že tento portál vydal článků spojených s událostí nejvíce. V 5 případech neobsahoval článek citaci vůbec.

Tabulka 4: Počet článků obsahujících citovaný zdroj

Citované zdroje	Deník.cz	Lidovky.cz	IDNES.cz	IHNED.cz	Celkem
Z obou skupin	15	17	9	4	55
Česká majorita	15	16	13	3	47
Muslimská minorita	4	8	6	1	19
Žádný zdroj	1	2	2	0	5

Muslimové žijící v ČR byli obecně, napříč všemi čtyřmi servery, citováni méně, než zástupci majoritní společnosti.

Tabulka 5: citované informační zdroje majoritní X minoritní populace

Citované zdroje	Deník.cz	Lidovky.cz	IDNES.cz	IHNED.cz	Celkem
Z obou skupin	15	18	16	4	55
Česká majorita	9	11	8	3	31
Muslimská minorita	6	7	6	1	19
Žádný zdroj	1	1	2	1	5

Ve zkoumaných příspěvcích jsme napočítali celkem 17 citovaných osob. Příslušníku majority bylo 11, zástupců muslimů bylo 8. Mezi zástupce majority jsme však započítali i 2 osoby, které svým zaměřením stojí v souvislosti s kauzou „na pomezí“. Jednalo se o Bronislava Ostránského, arabistu a Lukáše Lhořana, bývalého muslima a nynějšího výrazného kritika islámu.

Tabulka 6: Zdroje informací citované v příspěvcích

Citované zdroje	Deník.cz	Lidovky.cz	IDNES.cz	IHNED.cz	Celkem
Česká majorita					
Státní zástupci	6	5	6	1	18
Policejní zástupci	9	8	8	2	27
Ministerstv o vnitra	3	4	4	0	11
Diplomaté	2	2	2	0	6
Zástupci BIS a UZI	1	1	1	0	3
Kritici islámu	4	6	3	0	13
Experti na islám	0	2	2	0	4
Muslimská minorita					
Aktéři události	4	1	2	1	8
Zástupci muslimů v ČR	1	4	2	0	7
diplomaté	2	2	2	0	6

Výše zmíněná tabulka ukazuje, jaké osoby byly v příspěvcích citovány. U jednotlivých skupin se jedná o odlišný typ aktérů; mezi zástupci muslimské menšiny dominují aktéři události, zástupci muslimů v ČR a diplomaté.

V případě majoritní skupiny se jedná o oficiální reprezentanty české společnosti, jakými jsou státní a policejní zástupci a zástupci ministerstva vnitra.

Nejčastěji citovanými osobami v rámci minoritní skupiny byli arabista a bývalý zástupce pražské Islámské nadace Vladimír Sáňka, předseda ústředí muslimských obcí Muneeb Hassan Alrawi, indonéský velvyslanec Wahono Yulianto (6) a anonymní svědek (4).

Nejčastěji citovanými zástupci majoritní skupiny byli zástupce ředitelky tiskového odboru ministerstva zahraničí David Frous (7), ministr vnitra Milan Chovanec (9), mluvčí Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Pavel Hanták (10), šéf policie Tomáš Tuhý (8), šéf obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 Jan Lelek (18), český velvyslanec v Indonésii Tomáš Smetánka (6) a kritik islámu Lukáš Lhořan (13).

Všechny zkoumané servery se na celkových počtech citovaných osob podílely rovnoměrně.¹⁷⁴

Zatímco zástupci muslimské komunity v ČR dostali prostor vyjádřit se k problematice 21 krát, byli zástupci majoritní skupiny citováni 82 krát. Vždy se jednalo o vysoce postavené, reprezentativní a oficiální zástupce české státní správy.

V rámci minoritní skupiny sice byly také nejvíce zastoupeny názory jejích oficiálních zástupců, ale v mnohem nižším měřítku, než tomu bylo v případě výše zmíněné skupiny. Navíc se nabízí otázka, proč nebyl věnován větší prostor svědkům události.

Zaznamenali jsme především zprostředkovaný typ názorů (95), kdy byla uvedena citace konkrétní osoby a osoba vypovídala „přímo“. S institucionalizovanými názory jsme se setkali pouze osmkrát. Jednalo se o odkazy na zástupce BIS¹⁷⁵ (4) policii ČR (4).

Dovolíme si tedy nyní, v souladu s našimi výzkumnými zjištěními zodpovědět naše výzkumné otázky.

Domníváme, se že byla událost prezentována výhradně z pohledu majoritní populace. Tento „pohled“ byl navíc podpořen názory vysoce postavených a uznávaných osob z řad zástupců státní a bezpečnostní správy České republiky, čímž byla podle nás potvrzena jeho důležitost a reprezentativnost. Také se však domníváme, že výběrem citovaných osob z řad majoritní skupiny došlo ve spojení s událostí k další stigmatizaci muslimů v ČR. Citování zástupci jsou totiž vždy spojeni s vyjádřením ospravedlnění zásahu, což vrhá negativní světlo na muslimskou komunitu, protože tím dochází k potvrzení jejího nezákonného jednání spojeného s již několikrát zmíněnou problematizací knihy, kvůli níž k zásahu údajně došlo.¹⁷⁶

Přestože oficiální zástupci muslimské menšiny v ČR rovněž dostali prostor k vyjádření se k události, zdaleka nebyl tak rozsáhlý, jako v případě vyjádření zástupců majoritní populace. I touto formou dochází podle nás k významně jednostranné prezentaci události, která vede k významnému zkreslení a zjednodušení prezentované události.

O možných dopadech takového zkreslení se budeme podrobněji věnovat v kapitole věnované *Rovině recepce mediálního sdělení*.

---

¹⁷⁴ Server IHNED.cz se problematice obecně věnoval mnohem méně, než ostatní tři, což si vysvětlujeme jeho užším zaměřením se spíše na ekonomickou sféru

¹⁷⁵ Česká bezpečnostní informační služba

¹⁷⁶ Všechny články zaměřené na policejní prověrky zásahu referují o tom, že měl zásah adekvátní průběh. Viz: přílohy

POLICEJNÍ ZÁSAH V PRAŽSKÉ MEŠITĚ NA ČERNÉM MOSTĚ OČIMA ČESKÝCH MUSLIMŮ

Následující část práce je zaměřena na perspektivu našich konverzačních partnerů podílejících se na výzkumném šetření. Nejprve připomeneme náš výzkumný cíl, poté popíšeme kritéria, kterými jsme se řídili při předběžném určení typologie participantů vhodných pro náš výzkum. Zde především přiblížíme, koho jsme v našem výzkumném šetření považovali za muslima. Připomeneme také výzkumné otázky této části našeho výzkumného šetření, popíšeme výzkumná zjištění a závěry našeho výzkumu.

Výzkumný cíl

V této části výzkumného šetření se zaměříme na to, jak na mediální obraz zásahu v mešitě reagují sami čeští muslimové, jak tento zátah vnímají, a jak se jejich postoj (pokud vůbec) liší od mediální prezentace události.

Kritéria pro výběr výzkumného vzorku

Participantů vhodných pro výzkum museli odpovídat stanoveným kritériím. Tato kritéria byla následující:

- Délka pobytu na území ČR delší než dva roky
- Dobrá znalost českého jazyka
- Deklarace vlastního „muslimství“ (symbolizace statusu.)

Výše zvolená kritéria jsme stanovili z následujících důvodů. Vzhledem k předešlé participaci na výzkumu *Islám v ČR: etablování muslimů ve veřejném prostoru*¹⁷⁷ jsme věděli již předem, že získání konverzačních partnerů pro náš výzkum nebude nikterak snadné. Česká muslimská komunita je značně uzavřená a během předchozího výzkumu jsme zjistili, že je obtížné do ní proniknout, či získat kontakty. Bylo tedy těžké předem predikovat konečný počet těch, které by bylo možné přesvědčit ke spolupráci. Několik osob však nakonec souhlasilo s opětovným zapojením do výzkumu, stali se tedy pro nás našimi počátečními kontakty.¹⁷⁸ Základním kritériem pro výběr participantů vhodných pro výzkum pro nás bylo to, aby sami

---

¹⁷⁷ Výzkum "Islám v ČR: etablování muslimů ve veřejném prostoru", probíhal v rámci Programu bezpečnostního výzkumu České republiky v letech 2010-2015 (VG20132015113)

¹⁷⁸ Podrobný postup získávání kontaktů viz kapitola *Proces získávání kontaktů*.

sebe deklarovali jako muslimy poté, co byli doporučeni předešlým kontaktem. Zde jsme zahrnuli jak *praktikující*, tak *nepraktikující* muslimy.

Jako praktikující muslimy jsme chápaly osoby, které dodržovaly normy týkající se islámu, zasazovaly se o uplatnění práva šaría a byly angažovanými věřícími, byli tedy aktivně zapojení do činností komunity a byli ochotní reprezentovat islám na veřejnosti. Za nepraktikující muslimy jsme považovali osoby, které byly v islámu socializovány, ale po mnoha desítkách let pobytu mimo mateřskou zemi již islám nepraktikují, nebo již nedodržují některá pravidla a normy, jež mohou považovat za zbytečná v českém prostředí.¹⁷⁹ Stejně tak jsme na základě tohoto kritéria do výzkumu zapojily jak osoby, které byly s islámem spjaté od narození (narodily se jako muslimové, přijaly islám a byly v této víře vychovány), tak osoby, které k islámu konvertovaly během svého života.

Dalšími kritérii pro výběr osob byly délka pobytu v ČR a dobrá jazyková znalost češtiny. Vzhledem k tomu, že jsme měli v úmyslu zaměřit náš výzkum na komunitu muslimů žijících v ČR, záleželo nám při výběru participantů na tom, aby byli s českým prostředím nějakým způsobem spjatí, a aby v ideálním případě pobývali na území České republiky v době, kdy došlo v dubnu roku 2014 k policejnímu zásahu.

Otázka dobré jazykové znalosti češtiny vyvstala až v průběhu pilotního výzkumu, který ukázal, že participanté se špatnou znalostí českého jazyka mají problém porozumět položeným otázkám a česká média většinou nesledují.

---

¹⁷⁹ Topinka a kol., 2014.

Tabulka 7: Kritéria pro výběr participantů¹⁸⁰

	Délka pobytu na území ČR	Znalost českého jazyka	Dekl. „muslimství“	Angaž.	Pohl.	Věk ¹⁸¹	Vzděl. ¹⁸²	Profese
P1	Více než 10 let	Velmi dobrá	Ano	Nepraktikuje	muž	36	VŠ	podnik.
P2	Narozen v ČR	Rodilý mluvčí	Ano	Nepraktikuje	muž	28	VŠ	student
P3	Více než 10 let	Velmi dobrá	Ano	Praktikuje	muž	40 +	VŠ	prodejce
P4	Více než 10 let	Dobrá	Ano	Nepraktikuje	muž	50 +	SŠ	podnik.
P5	Více než 10 let	Velmi dobrá	Ano	Praktikuje	muž	35 +	SŠ	podnik.
P6	Více než 5 let	Dobrá	Ano	Nepraktikuje	muž	50 +	SŠ	prodejce
P7	Více než 30 let	Velmi dobrá	Ano	Nepraktikuje	muž	55	VŠ	prodejce
P8	Narozena v ČR	Rodilá mluvčí	Ano	Nepraktikuje	žena	25	VL	recepční
P9	Narozen v ČR	Rodilý mluvčí	Ano	Praktikuje	muž	40 +	VŠ	student

Předběžným kritériem pro výběr participantů bylo také rovnoměrné zastoupení žen a mužů ve výzkumném vzorku. Tento požadavek se během pilotního výzkumu ukázal být nesplnitelným. Přestože participanté měli kontakty na ženy, nebyli je buď ochotní poskytnout, nebo se zprostředkování kontaktu podařilo a spolupráce pak byla odmítnuta samotnou ženou. Tímto způsobem jsme ztratili pro výzkum čtyři potenciální participantky, pátá z nich je jedinou ženou zapojenou v našem výzkumu. Tento výsledek považujeme za značnou slabinu našeho výzkumného šetření, neboť by bylo jistě velmi zajímavé zjistit, jak a zda se názory mužů a žen na událost liší. Otevírá to ovšem možnost dalšího výzkumu, který by mohl být zaměřen na muslimské ženy, otázkou však zůstává, jak postupovat při snaze získat jejich participaci na šetření.

¹⁸⁰ V tabulce není záměrně uvedena kategorie „místa pobytu“, ani bližší specifikace jejich profese, protože si participanté přáli zůstat anonymizováni a nechtěli, aby byly do výzkumu uváděny jakékoliv informace, podle nichž by je bylo možné identifikovat, proto ani u kategorie profese nejsou uvedeny bližší informace.

¹⁸¹ U některých pacientů autorka výzkumu nevěděla přesně, kolik je jim let

¹⁸² Vzdělání jsme rozlišovali na *základní (ZŠ)*, *středoškolské (SŠ)*, *vysokoškolské (VŠ)*, *výuční list (VL)*

Výzkumné otázky

V této fázi výzkumného šetření jsme se zaměřili na zodpovězení následujících výzkumných otázek:

HVO1: Jak způsob, jímž událost prezentovala námi zkoumaná média, vnímají čeští muslimové?

HVO2: Ztotožní se s mediální prezentací události, nebo se bude mediální prezentace lišit od způsobu, jímž by událost prezentovali oni?

Odpověď na hlavní výzkumné otázky nám pomůže získat zodpovězení otázek dílčích.

DVO1: Jaká témata, spojovaná námi zkoumanými médii se zásahem v mešitě, považují za důležitá?

DVO2: Jaká témata podle českých muslimů při prezentaci policejního zásahu chyběla?

Povědomí o události

V této podkapitole přiblížíme, jakou měrou povědomí o události naši participanti disponovali. Domnívali jsme se, že by participanti, kteří byli události přítomní, nebo o ní mají hlubší povědomí než ti, kteří jí nevěnovali zájem, mohli na mediální prezentaci události reagovat odlišným způsobem. Tato domněnka se však při výzkumném šetření nepotvrdila, čemuž se budeme věnovat dále v textu.

Míru povědomí o události jsme určovali na základě sebehodnocení participantů jako *nízkou, střední a vysokou*.¹⁸³ Všichni naši komunikační partneři disponovali alespoň základním¹⁸⁴ povědomím o události, pouze dva z nich se však události věnovali hlouběji, což znamenalo, že sledovali vývoj kauzy a zajímali se, jaký bude mít průběh.

---

¹⁸³ Tyto kategorie jsme, jak již bylo zmíněno, specifikovali na základě vlastního ohodnocení participantů. Nízká – participant ví, že událost proběhla, ale nevěnoval její prezentaci dle vlastních slov přílišnou pozornost, střední – participant měl o události „stejně povědomí, jako každý jiný“, tedy zprávy o události sledoval, pokud byly nějaké zveřejněny, ale nezabýval se jimi do hloubky, nesledoval kauzu, pouze si přečetl článek, pokud na něj narazil vysoká – participant se o zprávy spojené s událostí aktivně zajímal, byl obeznámen s průběhem kauzy, vyhledával informace o ní.

¹⁸⁴ Věděli, že událost proběhla.

Tabulka 8: Povědomí o události

Participant	Míra povědomí o události	Přítomnost události	Zdroj informací o události	Míra sledování události
P1	Střední	Ne	Internet, sociální síť, známí	Střední
P2	Vysoká	Ne	Všechna média (televizní vysílání, internet, novinové články, sociální síť), známí	Vysoká
P3	Střední	Ne	Televizní vysílání a internet	Střední
P4	Nízká	Ne	Televizní vysílání	Nízká
P5	Vysoká	Ne	Televizní zprávy a internet	Vysoká
P6	Nízká	Ne	Televizní vysílání a internet	Nízká
P7	Nízká	Ne	Známí	Nízká
P8	Nízká	Ne	Internet	Nízká
P9	Vysoká	Ne	Noviny, internet, sociální síť, známí	Vysoká

Ve všech výpovědích participantů bylo možné identifikovat silnou nedůvěru vůči mediální prezentaci reality, kterou někteří z nich odůvodňovali nezájem o sledování dalšího průběhu kauzy.

Domníváme se, že to, co mohlo hrát roli v případě nezájmu participantů o další vývoj kauzy, byl jimi deklarovaný pocit, že média mají tendenci zobrazovat muslimy převážně negativně. Naši komunikační partneři shodně uváděli, že jim vadí, že mediální prezentace události vyvolává pocit, že je muslimská komunita problematická a konfliktní vzhledem k majoritní společnosti. Hovořili o pocitu, že se na ně, jako na menšinu, média zaměřují a při prezentaci zpráv spojených s komunitou spíše vyjadřují negativní témata, která obraz muslimů žijících v ČR dle jejich mínění, pokrývají. Participantů popisovali dojem, že se jedná o propagandu ze strany médií, cílenou činnost namířenou proti muslimům v ČR.

Participant 2: (na otázku, zda se participant domnívá, že média poškodila tím, jak se této kauzy chopila, obraz islámu v ČR) „*Myslím si, že to byla velká... (pozn. změna myšlenky) další stupínek toho poškození, že tomu pomohl první ten Lhořan, že začal podávat různé trestní*

oznámení. Žádné nevyšlo, nikdy. Ale média o tom vždycky informovali. Vždycky říkali, ten udělal to a to a bude se to řešit. Ani jednou se to nedostalo k soudu, nic z toho, co dával. Jo tak to už bylo takové první zasetí pochybností, že tam se asi teda něco děje. A teďka toto už je v režii státu.“

Podle našeho mínění korespondují naše zjištění se zjištěními T. A. Van Dijka, který píše, že menšiny bývají v médiích prezentovány okrajově, a jejich život bývá zobrazen méně, než život majoritní populace. Řada témat, jež dominují informacím o menšinách, je spojována s ohrožováním nebo obtížemi dominantní kultury, jejich hodnot, zájmů a cílů.¹⁸⁵ Podle Badáňové poskytují média obraz stereotypní charakterizace a jednodimenzionální a někdy také silně rasistický obrazech etnických menšin v mainstreamových médiích.¹⁸⁶

Všichni naši komunikační partneři nějakým způsobem vyjádřili názor, že média svojí prezentací události přispěla ke stigmatizaci muslimské menšiny v ČR. Tento názor prostupuje všemi kategoriemi, kterými se budeme v této části práce zabývat. Zde podle nás vysvětluje to, proč někteří naši participanti neměli zájem podílet se na bližším sledování kauzy. Z našich výzkumných závěrů však také vyplynulo, že ti participanti, kteří kauzu sledovali, vyjadřovali toto mínění ještě výrazněji, než ti, kteří kauze nevěnovali žádnou, nebo nízkou pozornost.

Rovina recepce události

V předcházející části práce jsme představili kritéria pro výběr participantů a míru jejich obeznámenosti s tématem, kterým se náš výzkum zabývá. Následující podkapitola je zaměřená na to, jak participanti vnímali samu událost, jež se stala objektem mediálního zájmu.

Není možné zkoumat mediální reprezentaci určité záležitosti bez toho, abychom zároveň neznali míru a povahu znalostí, které participanti o takovém tématu mají a názorů, které vůči němu zastávají. Proto jsme zjišťovali, co si participanti myslí o policejním zásahu samotném, čím pro ně byla tato událost významná a jaké emoce a asociace v nich vyvolala. Protože však tato práce není primárně zaměřena na recepci události, jako takové, nýbrž na recepci její mediální reprezentace, budeme se této problematice v našem výzkumu věnovat pouze okrajově. Vnímáme ji především jako určitou „základní sumu informací“, jejímž prostřednictvím jsme byli schopni lépe porozumět výpovědím participantů a rovněž motivacím, na nichž byly jejich výroky založeny. Pro bližší orientaci čtenáře opět přikládáme tabulku.

---

¹⁸⁵ Sedláková, 2008. s. 101.

¹⁸⁶ Badáňová, 2010.

Tabulka 9: Rovina recepcie události

Participant	Emoce a asociace vyvolané událostí	Čím byla událost významná	Co si myslí o zásahu
P1	Zklamání, rozhořčení, pocit stigmatizace, strach z pronásledování	Stigmatizace muslimů, stigmatizace islámu	Přehnané
P2	Nepocíťoval překvapení, mediálně nepříjemné, skepse	První policejní zásah v ČR v mešitě	Přehnané, špatně provedené, demonstrace síly státu
P3	Nepříjemné pocity, překvapení	Nepříjemná událost, negativní nálepka pro muslimy v ČR	Před zásahem v Česku nebyly problémy, velká akce, pocit stigmatizace
P4	rozhořčení	Ukázka nerespektu českého státu vůči českým menšinám	Přehnané
P5	Pocit nepochopení	Útok na muslimskou menšinu	Zásah neproběhl ve vhodnou dobu (páteční kázání)
P6	Rozčilení, šok	Akce neprospěla spolupráci s muslimskou komunitou	Policie zasáhla v nejhorší možnou dobu, přehnaná akce
P7	Pocit překvapení, neadekvátnosti	Policejní zásah kvůli knize v mešitě	Souhlasil by s ním, pokud by šlo o bezpečí státu, tato mu to však přijde přehnané
P8	Lítost, nepochopení	Bezohlednost, nepochopení, že akce vůbec proběhla	Nepřiměřenost, bezohlednost
P9	Skepse, negativní pocity	Milník dalších vztahů mezi muslimy a nemuslimy	Neadekvátnost, teatrálnost

Škála emocí, které policejní zásah vyvolal v našich participantech, byla široká, postrádala však jakékoliv pozitivní pocity. Nejpozitivnější reakcí byl výrok participanta 7, který vypověděl, že v České republice žije již 30 let a považuje ji za druhý domov, jako takovou ji má potřebu chránit. Když se o události dozvěděl poprvé, považoval ji zprvu za adekvátní, protože si myslel, že se jedná o bezpečnostní akci, jež má zabránit nějaké reálné hrozbě. Když však zjistil, že byla celá operace svolána „pouze“ kvůli knize, změnil názor. Domníval se, že kniha není dostatečným odůvodněním zásahu podobného rozsahu, zvláště pak nepochopil čas, kdy k zásahu došlo. Dle jeho slov by schválil, kdyby policejní jednotky zasáhly proti

radikálům, nebo zbraním. Takto se podle něj situace dala vyřešit v tichosti a bez zbytečných policejních manévřů. Ostatní participanti především vyjadřovali pocit skepse, který se vázal k oficiálnímu mediálnímu odůvodnění celé kauzy. Nepřišlo jim vhodné, aby kvůli tak, podle jejich slov, banálnímu důvodu¹⁸⁷, vtrhlo do mešity v době konání pátečního kázání ozbrojené komando. Participanti vyjadřovali názor, že se jedná o demonstraci státní moci a vnímali událost jako jasný náznak toho, že jako komunita nejsou majoritou přijati jako součást české společnosti.¹⁸⁸

Participantka 8: *„Událost ve mně vyvolala především lítost vůči muslimům, kteří byli na místě. Podle mě byl zásah zcela nepřiměřený a bezohledný.“*

Participant 2: *„Tak záleží, jaký je cíl. Pokud bylo cílem ukázat sílu, tak to bylo perfektně udělané. To zas klobouk dolů, nestalo se tam nic. Ale myslím si, že takové zadání nebylo, protože to narušilo prostředí, které je pod drobnohledem a není důvod tam vířit vody. Ono to změnilo ten pohled, my a stát. Neudělali to strategicky dobře. Pokud jim šlo skutečně jen o to, zjistit nějaké informace. Pak je to absurdní.“*

Zvláště poslední dva názory jsou z hlediska našeho výzkumu zajímavé, protože se vyskytovaly i v těch výpovědích participantů, které souvisely s mediální prezentací události. Pocit, že česká společnost dává muslimům najevo, že nejsou její součástí, se objevoval ve výpovědích participantů neustále, a to jak ve vztahu českého státu (myšleno zde prezident a státní instituce), tak české veřejnosti vůči muslimům. Vraťme se však k posledním dvěma zmíněným názorům, protože vyjadřují negativní dopady, které s sebou přilíší nastolování negativní stereotypizace a konceptu „my a oni“ přináší.

Podle Pickeringa klade stereotyp důraz na určité formy chování, a sklonů, které jsou následně vytrženy z kontextu a jsou připsány všem, které je možné spojit s jistou skupinou.¹⁸⁹ V tu chvíli však často dojde k ignoraci podobností, kterými disponujeme my a „druhá skupina“, naopak začne být kladen důraz na rozdíly. Stereotypy mají moc určit osobám, nebo také jevům jejich místo v rámci jisté sociální reality, čímž zároveň utvrzují zdání řádů. Taktéž však při proces stereotypizace odráží rozložení mocenských vztahů v dané společnosti.¹⁹⁰ Stereotypy jsou však také výraznými nástroji sociální exkluze. Právě takováto vlastnost stereotypizace může pro společnost přinášet závažné důsledky, protože ji uměle diferencuje a vytváří v ní nepřekročitelné bariéry. Ty pak mohou být problémem pro každodenní soužití různorodých

---

¹⁸⁷ Knize

¹⁸⁸ Myšleno muslimská komunita v ČR

¹⁸⁹ Pickering, 2001, s. 4.

¹⁹⁰ Pickering, 2001, s. 4.

etnik, neboť zdůrazňování odlišností těch „druhých“ může mít negativní dopad na jejich sebepojetí a prostor pro jejich běžné a normální fungování v rámci majoritní společnosti.¹⁹¹

S tímto konceptem pracuje teorie labelingu. Kraus píše, že „výchozí diskem teorie labellingu je jeden z nejvýraznějších sociologických směrů 20. století – symbolický interakcionismus. Podle jeho zakladatele G. H. Meada lidé jednají na základě významu, který přisuzují určitým objektům. Tento význam se tvoří v interakci s druhými lidmi. Každý člověk zaujímá ve společnosti určité sociální role. Určité role přijímáme právě v důsledku této interakce s jinými“¹⁹²

Podle zprávy americké agentury pro rovné příležitosti The Opportunity Agenda může stereotypizace podporovat, nebo přímo způsobit například přehnané představy o kriminalitě etnických menšin; veřejnou podporu represivních opatření, namísto těch preventivních při řešení určitých problémů; nepřátelství vůči příslušníkům etnických menšin aj.¹⁹³

P9: *„Zásah nebyl adekvátní, byl přímo teatrální. Pokud došlo k porušení zákona, mohli všechny podezřelé pochyťat bez zbytečných manévrů. Jedná se o akci, která běžně v demokratických zemích neprobíhá. Načasování bylo velmi vhodné právě proto, aby byla celá akce co nejvíce medializována a jen tak rychle nezmizela z pozornosti. Myslím, že takto obří, naddimenzovaný zásah přímo uprostřed páteční modlitby je kontraproduktivní, pokud nám jde o vzájemnou důvěru a soužití...“*

V souladu s výše uvedeným výrokem nemůžeme než souhlasit s Hallem, že ve svém důsledku mohou negativní nebo stereotypizované prezentace reality, které média produkují, vést až k jejich internalizaci těmi, kteří jsou centrem takového zájmu. Médii vytvořená podoba sociální reality může začít být vnímána jako skutečná. Nejedná se pouze o pohled veřejnosti, nýbrž právě taktéž o pohled těch, kterých se týká. Mediální prezentace pak může v nejhorším případě zastávat roli sebenaplňujícího se proroctví.¹⁹⁴

Rovina recepcce mediálního zobrazení události

Závěrečná podkapitola této části práce je zaměřena na to, jak participantí vnímali mediální prezentaci policejního zásahu v pražské mešitě na Černém Mostě.

Připomeneme zde naše výzkumné otázky:

---

¹⁹¹ Hall, 1997, s.58.

¹⁹² Krausová akol., 2007, s.22.

¹⁹³ The Opportunity Agenda. *Media representations and impact on the lives of Black men and boys*. [online] October 2011.

¹⁹⁴ Hall, 1997, s. 58.

HVO1: Jak způsob, jímž událost prezentovala námi zkoumaná média, vnímají čeští muslimové?

HVO2: Ztotožní se s mediální prezentací události, nebo se bude mediální prezentace lišit od způsobu, jímž by událost prezentovali oni?

DVO2: Jaká témata podle českých muslimů při prezentaci policejního zásahu chyběla?

DVO3: Jaká témata, spojovaná námi zkoumanými médii se zásahem v mešitě, považují za důležitá?

DVO4: Jaká témata spojovaná námi zkoumanými médii se zásahem v mešitě, pro ně naopak význam nemají?

DVO5: Co podle nich v mediální reprezentaci události chybělo?

V této podkapitole se na ně pokusíme odpovědět. Pro lepší orientaci čtenáře přikládáme tabulku obsahující témata, na něž jsme se ve snaze přinést odpověď na výše zmíněné otázky, zaměřili. Všem těmto tématům a výpovědím participantů se budeme dále v textu věnovat podrobněji.

Již od počátku výzkumu jsme považovali policejní zásah v pražské mešitě na Černém Mostě za událost, představující svojí povahou značný význam pro českou muslimskou menšinu. Tuto domněnku jsme získali v průběhu předešlého výzkumu, kdy jsme sice sbírali data za jiným účelem, přesto však téměř pokaždé docházelo k rozhovorům o zásahu.

Během provádění obsahové analýzy jsme identifikovali hlavní tematické rámce¹⁹⁵, ke kterým se články vztahovaly, a porovnali jsme je s těmi, kterých si povšimli ti participanté, kteří kauzu po celou dobu jejího průběhu sledovali. Po otázkách, jejichž úkolem bylo zjistit, jakou mírou a povahou¹⁹⁶ povědomí spojeného s kauzou participanté disponují, jsme všem participantům poskytli k přečtení články, které se vztahovaly k události, a které námi zkoumané servery uveřejnily. Následně jsme s nimi vedli rozhovor zaměřený na to, jakým způsobem jsou články podle jejich mínění napsané, a co si myslí o jejich formě a obsahu. Zde jsme se zaměřili nejen na témata, která identifikovali v člancích sami participanté, ale také nás zajímal jejich názor témata, která byla odhalena na základě obsahové analýzy.

---

¹⁹⁵ Viz kapitola *Obsahová analýza*

¹⁹⁶ Z jakého zdroje získali informace o zásahu

Tabulka 10: Témata versus sdělení

Témata: OA	Sdělení
<p>Policejní zásah Kniha Základy Tauhídu Trestní oznámení podané na muslimskou obec Trestní oznámení podané muslimskou obcí Prověrka policejního zásahu Soudní řízení Protestní modlitba Indonéské velvyslanectví Zahraniční reakce</p>	<p>Evokace problému v české muslimské komunitě, negativní pozornost = <i>stigma, labeling</i></p> <p>Závadnost knihy a nenávisť vůči ní, spojení muslimů s tématy jako jsou islamizace a nesnášenlivost vůči nemuslimům, spojování muslimů s negativními tématy všeobecně= <i>stereotypizace</i></p> <p>Zobrazení negativních témat ve spojení s českými muslimy ve snaze úmyslně poškodit komunitu = <i>propaganda</i></p> <p>Výrazné vymezení konceptu <i>My versus oni</i>, pocit radikalizace české společnosti</p> <p>Absence vyjádření expertů (arabistů) na závadnost knihy = <i>jednostrannost pohledu, nový rasismus</i></p> <p>Absence názorů osob přítomných zásahu, nebo muslimů = <i>exkluze názorů menšin z veřejného prostoru, nový rasismus</i></p> <p>Záměrné vybírání takových témat, která se prodají a budou čtivá, ne takových, která skutečně korespondují s prezentovanou realitou = <i>zpravodajské hodnoty</i></p> <p>Proti jedné menšině je možné hovořit, proti jiným ne = <i>pozitivní diskriminace</i></p> <p>Nepřímé poukazování na závadnost islámu prostřednictvím napadání knihy = <i>morální panika</i></p>

Mediální zaměření témat

Námi zkoumané zpravodajské servery se události věnovaly spíše okrajově, zprávy, spojené s policejním zásahem, byli zaměřeny na popis události a vysvětlení, proč k ní došlo. Především sledovaly vývoj soudního řízení spojeného s kauzou.

Protože bylo nejvíce prostoru věnováno soudním řízením souvisejícím s policejním zásahem, považovali jsme tato témata v souvislosti s mediálním zobrazením události za nejdůležitější.

Naši komunikační partneři však přikládali největší význam negativnímu zobrazení knihy, v němž viděli snahu médií propojovat českou muslimskou komunitu s kontroverzním tématem. Participanti si všímali v článcích spíše takových témat, která nám zůstávala skrytá až do chvíle, než o nich začali hovořit. Zde vystávalo především to, co z nich a jejich mediální prezentace vyvozují. Objevili jsme tak témata zcela nová, která byla dle mínění participantů obsažena v článcích spíše podprahově a která vypovídala více o povaze *sdělení*, které článek vyjadřoval, než o obsahu, kterému se věnoval. Jak jsme již několikrát zmínili, identifikovali jsme tyto koncepty jako *stigmatizaci, nálepkování, stereotypizaci, negativní a pozitivní diskriminaci, propagandu, „my a oni“, morální paniku, sebenaplňující se prorocství, nový rasismus a zpravodajské hodnoty*.

Stigmatizace, morální panika a sebenaplňující se prorocství

Podle našich participantů došlo kvůli medializaci události k obrovské stigmatizaci české muslimské komunity, které bylo dosaženo právě zdůrazňováním „závadnosti“ knihy. Mediální prezentace přitáhla k českým muslimům negativní pozornost, došlo k evokaci problému v dosud bezkonfliktní komunitě tím, že byly v souvislosti se zásahem v mešitě často zmiňovány zbraně a peníze, které policie podle článků našla. Podobný efekt mělo podle participantů to, že se o události psalo v kontextu ozbrojeného policejního zásahu (slova jako *policejní komando, protimafiálský útvar, policejní razie*), jako by se jednalo o zásah namířený proti nebezpečným radikálům. Články, které jsme participantům předložili k přečtení,¹⁹⁷ nepřinášely dostatečné vysvětlení toho, proč byl policejní zásah provedený právě touto formou¹⁹⁸ a ačkoliv obsahovaly

---

¹⁹⁷ Participanti měli před rozhovorem k dispozici seznam článků, které jsme zkoumali. Naší snahou bylo, aby byl u každého tematického rámce, na nějž jsme se při rozhovorech ptali, alespoň jeden odkaz na článek, který by se mu věnoval. Zastoupení serverů, pod něž články spadaly, bylo rovnoměrné. Bylo na uvážení participantů, kolik z článků si budou ochotní přečíst. Podle jejich vlastního tvrzení však články alespoň „pročetli“. Na místě rozhovoru jsme jim pak opět, tentokrát v tištěné podobě články předložili a procházeli jsme je s nimi.

¹⁹⁸ Proběhl v době konání pátečního kázání, osoby zodpovědné za překlad a vydání knihy přítom byly zatknuty před konáním kázání, razie tedy vůbec nemusela proběhnout tímto způsobem

stručnou informací o stížnosti indonéských velvyslanců, (tedy jistý náznak možnosti pochybení ze strany policie) nevěnovaly se hlubšímu odůvodnění události a jejích okolností. Podle participantů tím byla potvrzena správnost policejního zásahu, což v důsledku jen prohloubilo stigma, které tím na českou muslimskou komunitu dopadlo. Následující dva výroky ilustrují naše zjištění:

Participant 2: *„Fakt, mezi náma, působí to blbě, když ti běhá zásahovka po mešitě. Ted'ka začnou pomalu vypouštět. Na primě bylo: našli zbraně, potom dál, našli velký obnos peněz. Tak dobře no, deset nebo dvacet tisíc, i když jdeš do kostela tak najdeš v kasičkách deset tisíc. Pak potom věděli, že se budou distribuovat závadné knížky. Evokuje to nějaký problém (...). Je tam to stigma, to už nikdy nesmyješ. Vždycky se bude moct říct, jo něco se tam dělo. Museli tam jít policajti, dávejte si na ně pozor.“*

Participantka 8: *„Podle mě se v článku snažili celkem dost zvýraznit o jak „špatnou“ knihu šlo.“*

Výše jsme hovořili o pocitu stigmatu, které participanté ve spojení s mediální prezentací události vyjadřovali. Podle Goffmana spočívá stigmatizace v apriorním, negativním hodnocení osoby, které je následně generalizováno ve vztahu k celé její osobnosti. Stigmatem může být jakýkoliv atribut, jenž může mít na svého nositele diskreditující dopad.¹⁹⁹ Stigmatizace je nejčastěji spojována se situací, jež má pro ty, jichž se týká, negativní důsledky. Negativní označení okolím může pro jedince představovat nežádoucí psychické, nebo sociální změny jeho životní situace. Může dojít až k omezení jeho životních možností, dojde k redukci sociálních sítí, nebo omezení přístupu k materiální a jiným zdrojům. Stigmatizace je sociálním procesem, jež může v konečném důsledku představovat až vyloučení stigmatizovaného jedince z plnohodnotného sociálního přijetí.²⁰⁰

Další téma, kterého si participanté povšimli, a které přímo souvisí se stigmatizací muslimské komunity, je jakási snaha skrytě útočit na českou muslimskou komunitu prostřednictvím „závadné knihy“. Tento koncept jsme pochopili jako obecnou tendenci českých médií vyjadřovat negativní názor na českou muslimskou komunitu, což však neumožňuje veřejný diskurz, který se má snahu zvenčí působit jako multikulturní a nediskriminující. Proto je využito knihy jako nástroje, na němž je možné demonstrovat „špatnost“ muslimské komunity tím, s jakými atributy je kniha v mediálním diskurzu námi zkoumaných serverů spojena.

---

¹⁹⁹ Goffman, E. *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. New York: Simon & Schuster, Inc, 1986, s. 3

²⁰⁰ Tamtéž, s. 12 – 13.

Neustálým opakováním toho, že byl policejní zásah uskutečněn kvůli knize, která je spojována s pojmy, jako je „rasismus, xenofobie, hlásání nenávisti vůči méněcenným rasám aj.“²⁰¹ a kterou „vydala a přeložila islámská nadace v Praze“²⁰² média podporují dojem, že se muslimové v ČR radikalizují a je třeba se před nimi mít na pozoru.

Participantka 8: *„Mediální podání na mě působilo tak, jako by chtěli propagovat nějakou naprosto příšernou knihu, která jde naprosto proti lidským právům, což je podle mě velmi nepravděpodobné. V CZ jsem se mezi muslimy nikdy nesečkala s žádným či přehnaným radikalizmem apod.“*

S podobným fenoménem pracuje Cohen při svojí definici konceptu *morální paniky*. Jedná se o reakci skupiny osob založené na milném, či přehnaném dojmu, že chování jiné skupiny vykazuje deviantní prvky, čímž může představovat nebezpečí pro společnost. Nemusí se však jednat pouze o chování, deviaci může představovat také událost, epizoda, jedinec, skupina jedinců aj., kteří byli vymezeni jako potenciální hrozba pro sociální zájmy a hodnoty. Tato forma paniky je pak často posilována mediální prezentací reality, především pak výběrem témat, která budou zobrazena. Morální panika se vztahuje k domnělému ohrožení určité společenské hodnoty či normy.²⁰³

Morální panika obsahuje tři charakteristiky. Jedná se o zvýšenou pozornost vůči chování, ať už reálnému, či vykonstruovanému, jistých osob, nebo skupin, které jsou později přetransformovány v to, čemu Cohen říká „veřejné zlo“ K této přeměně dojde ve chvíli, kdy na ně média aplikují výhradně negativní charakteristiky. Poté dojde k setření objektivní míry hrozby a jejího vnímání recipienty. Konečně dojde k veřejné hysterii spojené s vnímaným problémem, což často ústí v legislativu, která je silně represivní a není nutná; slouží k ospravedlnění agendy těch, kteří se nacházejí v pozici moci a autority.²⁰⁴

Naši participanté vyjadřovali takovou situaci následovně:

Participant 1: *„Je to víc a víc. Jsem tady deset let. První tři čtyři roky, byly v klidu, v pohodě. Řekl bych, že jako každý cizinec. Ale už v poslední době, poslední tři roky, už je toho víc a víc, že je to cítit hodně. Říkám, přátelé, které jsem měl na facebooku, které jsem považoval za normální, najednou mají prostě víc informací než já, vědí toho o islámu prostě víc.“*

Participant 3: *„Oni to ale neřeknou přímo, že jo. Oni prostě se odkazují jakoby na ta... ta fakta. Že prostě vezmou tu událost a nějak ji popíšu. Ale prostě, když řeknete, že se tam stalo*

---

²⁰¹ Viz přílohy.

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ Cohen, 1972. s. 9.

²⁰⁴ Cohen, 1972. s. 9. -10.

něco špatného, jako třeba v tý mešitě. Tak už asi těžko budete lidem říkat, že je to v pohodě. Taky se to už pak většinou nedělá. To máte jako třeba, když někoho z něco obviní, třeba nějakou firmu a řeší se to takhle v těch médiích, tak ta firma bude mít problémy, i když se jako nakonec ukáže, že bylo všechno v pořádku. Lidi už jim nebudou tolik věřit. Jak lidi slyší, že je tam problém, tak si dávaj pozor. Takže, když se takhle něco stane, tak oni ani nemusí, říkat, podívejte se, oni jsou špatný. To si prostě lidi tak nějak domyslí, protože je holt taková doba a lidi už si na ty zprávy zvykli a prostě mají takovou třeba o nás představu... jako já nevím. Já tu mám dobré kamarády, ale taky se mi někdy už stalo, že třeba někdo začal nadávat na uprchlíky a na islámský stát, Třeba si nemyslím, že je to proti mně, ale už je to takový blbý, že se třeba lidma už hůř třeba o těch věcech hovoří. „

Podle mínění participantů došlo jak na základě události samotné, tak na základě následné její mediální prezentace, je silné vymezení konceptu „my a oni“. O tomto konceptu jsme hovořili již výše v textu. Souvisí totiž s dalším tématem, kterého si participantí všimli. Tímto tématem je neposkytnutí dostatečného prostoru k vyjádření se k tématu těm, kterých se týkalo, tedy muslimů. Druhou skupinu názorů, kterou participantí postrádali, zastupují představitelé expertního sektoru, kteří mohli dle jejich podání objektivní náhled na to, zda je kniha skutečně závadná, či nikoliv. Takovéto nastavení diskurzu spojeného s policejním zásahem by umožnilo snížit míru negativity, kterou participantí silně pociťovali.

Tím, že jim nebylo umožněno dostatečně se vyjádřit k tématu, které se jich natolik úzce dotýkalo, došlo k mocenskému rozložení sil ve veřejném prostoru a k výrazně jednostrannému vyjádření vůči problematice.

Podle van Dijka dochází ze strany médií k častému přehlížení informací, které by měly být získány od méně vlivných skupin ve společnosti. Tento fakt je spojený především s etnickými menšinami, se kterými často není navázána spolupráce, a to jak na úrovni informátorů, tak v rovině rozhovorů zaměřených na problematiku vlastního etnika. Takový postup je podle Dijka vysvětlován tím, že se od zástupců menšin očekává předpojatost, tudíž jejich názor není považován za objektivní. V současnosti je vyjadřování explicitního rasismu veřejně odsuzováno. To však vytváří mediální prostor pro implicitní formu popírání rasismu. Vzniká tak nová forma rasismu tzv. „nový rasismus“, který není na první pohled tolik patrný jako klasický rasismus. V médiích je obraz menšin konstruován s důrazem na kulturní „jinakost“, což vyvolává pocit ohrožení společenských hodnot a norem.²⁰⁵

---

²⁰⁵ Van Dijk, 1991. s.34.

S takovou představou ohrožení souvisí fenomén *sebenaplňujícího se proroctví*, kterému podle nás odpovídají následující výroky participantů. Nejdříve jej krátce popíšme.

Jedná se o sociologický termín, který roku 1928 poprvé formuloval americký sociolog W. I. Thomas, v díle *The Child in America*. Pojem souvisí s konceptem definice situace, která představuje porozumění osoby situaci, v níž se nachází. Thomas pracoval s důsledky interpretace situace. Svůj koncept definoval následujícím způsobem: „Jestliže je určitá situace lidmi definovaná jako reálná, stává se reálnou ve svých důsledcích.“²⁰⁶ Podle Thomase jednají osoby na základě subjektivní interpretace situace, avšak takový náhled na realitu může mít dopady na reálný život; pokud svému přesvědčení přizpůsobí i své jednání, může se pro ně situace stát skutečnou.²⁰⁷

Důsledky takového přesvědčení pocíťovali participanti právě prostřednictvím silného vymezení konceptu „my a oni.“ Vyjadřovali především ten názor, že došlo k zaostření optiky na skupinu obyvatel, která byla dosud bezproblémová. Opět zmiňujeme problematické propojení muslimské komunity v ČR s kontroverzním tématem, které ústí v negativní stereotypizaci a nálepkování, k němuž mediální zobrazení události dle našich participantů nemalou měrou přispělo. Důsledkem je zhoršení vztahů mezi Čechy a muslimy.

Participant 9: *„Událost byla podle mého názoru milníkem dalších vztahů mezi českými muslimy a nemuslimy, došlo k obrovskému nabourání vzájemné důvěry, které půjde jen velmi těžko a mimořádně pracně napravovat. Mnoho muslimů pocítilo, že ačkoli se sami cítili součástí české společnosti, není tomu tak. Mnoho nemuslimů se utvrdilo v tom, že muslimové součástí české společnosti nikdy nebyli a nikdy nebudou. Další vývoj např. i v souvislosti s probíhající utečeneckou krizí tuto polarizaci společnosti ještě zостřil. Dochází k iracionálnímu štěpení společnosti na linii pozitivního nebo negativního vztahu a přístupu k islámu a muslimům na „sluníčkáře“ a „nácky,“ čímž je naprosto paralizována konstruktivní diskuse a kritické myšlení.“*

(na otázku, zda si participant myslí, že měl policejní zásah a jeho následná mediální prezentace nějaký dopad na muslimskou komunitu v ČR)

Participant 2: *“(…) Jo, myslím, že to nastavilo takovéto my a oni. Že zatímco dřív tu ty vztahy byly poměrně dobré a většina se jako cítila jako součást Česka, i když to byli cizinci, cítili se jako součást, že se jim fakt moc nic nedělo. A tento případ prostě udělal víc my a oni. A to je z dlouhodobého hlediska pro ten stát špatně...“*

---

²⁰⁶ Thomas, 1928, s. 47

²⁰⁷ Tamtéž, s. 63 – 65.

Zařadili jsme tyto dva výroky, protože se domníváme, že nejlépe vystihují názor, který vyjadřovali všichni participanti, tedy že událost a především její následná medializace podpořila již tak protimuslimský diskurz, který je podle jejich názorů v České republice výrazně silný. Tím, jakým způsobem námi sledované servery o kauze referovali, bylo podle nich všeobecné přesvědčení o „problematičnosti“ muslimské komunity v Česku podpořeno. Je však třeba říct, že tento názor nevztahovali pouze na námi sledované servery a články, které jsme jim předložili, ale rovněž na česká média všeobecně.

Propaganda, pozitivní diskriminace

Následujícím konceptem, o němž participanti velmi často ve spojení s mediálním zaměřením kauzy hovořili, byla propaganda.

Participant 1: *No jasně, to je ten problém, jak se to zobrazuje. Kdyby to třeba dělal muslim, tak řeknou je to nějaký terorista nebo nějaký fanatik. Nevím, Češi nebo prostě mladí lidi jako kdyby chtěli zachránit český národ: nevím, jak by se to psalo prostě. Zachránit hodnoty, že. Samozřejmě, že každý chce zachránit nějaký hodnoty, bojovat za to. Že chtějí, aby tady bylo tohle a tohle, demonstrace a to. Je to hezký no, ale zatím se skrývá hodně hezkých věcí. To bylo stejný, jako propaganda, jako kdyby to bylo stejný, tak v pohodě. Ale myslím si, že to stoupá pořád nahoru. A to je takový znak, který mi třeba připomíná, jak to bylo za nacismu.*

Propagandu je možné chápat v nejužším smyslu jako šíření názorů a informací za účelem vyvolání či posílení určitých postojů nebo jednání. Jedná se o systematické vytváření společenského povědomí, přičemž jsou prezentovány systematicky ucelené teorie, názory, nebo ideologie.²⁰⁸

Jowett a O'Donnelov popisují propagandu jako "úmyslný, systematický pokus o formování vnímání, manipulování poznání a přímého chování k dosažení odezvy, která podporuje propagandistův záměr"²⁰⁹ Podle Ftorka je propaganda "manipulace médií s cílem dosažení společenské kontroly, a to zejména v politickém kontextu, kdy je spojována s úsilím politických hnutí, organizací a vlád".²¹⁰ Jedná se podle něj o konání jedinců či skupin, kteří prostřednictvím cíleného působení na myšlení, představy a emoce cílové skupiny osob řídí sdílené hodnoty, postoje a názory jedinců, a to v souladu s potřebami tvůrce sdělení.²¹¹

---

²⁰⁸ Jowett, 2012, s. 43.

²⁰⁹ Jowett, 2012, s. 43 – 47.

²¹⁰ Bebeš, 2014.

²¹¹ Tamtéž.

Participantů vyjadřovali pocit, že začíná docházet k „novodobým honům na čarodějnice“, vyjadřovali obavu, že neúměrně dochází k nárůstu protiislámských nálad, zvláště ve vztahu k českému prostředí. Tím, že stát dle jejich názoru umožnil policejní zásah podobné formy, k níž došlo, a vzhledem k mediální prezentaci celé kauzy, z níž participantů na základě námi předložených článků pocítovali nezájem o jejich vyjádření a jednostranné vysvětlení události, byl jejich dojem potvrzen.

Co při mediální prezentaci chybělo

V této kapitole si přiblížíme, jak by participanti prezentovali událost, kdyby ji měli zobrazit oni sami a jaké aspekty námi zkoumaná prezentace mediální události dle jejich názoru postrádala. Naši komunikační partneři se shodli na následujících okruzích, jež všichni bez výjimky při mediální prezentaci postrádali:

- *Rozhovory vedené s lidmi, kteří zásah zažili, jejich perspektiva policejního zásahu*
- *Rozhovory se zástupci české muslimské komunity (s českými muslimy)*
- *Rozhovory vedené s experty na islám (arabisty), kteří by vypracovali odborné posudky vyvracející, či potvrzující závadnost knihy*
- *Větší množství informací o knize samotné, jejím obsahu*
- *Více informací o důvodech konání policejního zásahu a především vysvětlení jeho formy a načasování²¹²*
- *Stanoviska zahraničních medií vůči události*
- *Odlišení „běžných“ muslimů od extrémistů*

Participant 1: *„Nikdo nám třeba neřekl, co bylo tam napsáno, v podstatě v té knize. Co bylo prostě šílený, co bylo až tak hrozný, že museli na tu mešitu v pátek, takový významný den pro muslimy.“*

Participantka 8: *„Jediné za co bych asi byla ráda v současné době, byť to úplně nesouvisí s daným tématem je aby, česká společnost přestala brát Islám a muslimy za členy Islámského státu, který s Islámem nemá nic společného.“*

Participant 9: *„Kromě výše uvedeného se media mohla také zaměřit i na osobu podavatele oznámení, aktivisty Lukáše Lhořana, kdo je a jaké kontroverze se okolo jeho osoby objevují a jak je tato zpráva recyklována k posilování nenávisti k muslimům. V naraci také chybí, jak o kauze referují media v zahraničí a kde všude se objevila, protože získala publicitu od západní Evropy až po Rusko. Chyběla také stanoviska odborníků na problematiku islámského extremismu ohledně zmiňované knihy a jejího autora.“*

Participant 2: (...) *„vadí mně prostě, že se tam nedala ta příležitost se k tomu nějak vyjádřit. Když už se teda mohl někdo vyjádřit, tak většinou to bylo stejně jako ignorované. To, co třeba řekl Sáňka k tomu stíhání. Nebo ani nejde o Sáňku, jsou to jako nezaujatí lidi, ten Ostřanský,*

---

²¹² Doba konání páteční modlitby

a tak. Tak ano, byl jeden článek, jeden rozhovor s ním, ale jak kdyby se nic nestalo, a pak si za týden stejně papouškují svoje. Bez ohledu na to.“

Nejvíce zmiňovaným tématem pak byla absence pohledu osob, kterých se událost týká, při mediální prezentaci celé kauzy. Participantů často vnímali jako neadekvátní, že námi zkoumaná média prezentují pohled na zásah a jeho okolnosti a souvislosti, který vychází z jejich pozice. Absentoval však úhel pohledu, který by se kauze věnoval z pozice českých muslimů. Tímto způsobem se participantů, jako zástupci zmíněné menšiny, cítili být vyloučení z veřejného diskurzu. Jako podobně problematické vnímali také to, že mediální prezentace neobsahovala více posudků věnovaných knize. I zde docházelo k jednostrannému zobrazení. Jak jsme již uvedli, kniha byla spojována s tématy, jako jsou xenofobie a rasismus, participantů však postrádali hlubší a odbornější zhodnocení knihy, doklad argumentace, na jejímž základě by se dalo usoudit, zda se skutečně jedná o závadný text, jak bylo tolikrát deklarováno. Jednostrannost mediálního zaměření pak podle našich participantů přispívala ke stigmatizaci české muslimské komunity, jejímu propojování se stereotypními tématy, jako je radikalismus a islamizace, avšak bez toho, aby byla zástupcům muslimské komunity dána možnost se hájit, či přinejmenším vyjádřit svůj vlastní názor.

Participantům taktéž chybělo důsledné vysvětlení odůvodnění načasování a formy zásahu. Jejich reakcím a názorům na policejní zásah jsme se podrobně věnovali v podkapitole *Rovina recepce události*²¹³, není tedy nutné je zde znovu uvádět. Je však nutné dodat, že mediální prezentace zásahu, podle našich participantů nebyla schopná osvětlit, proč došlo k policejnímu zásahu v natolik, pro muslimy, významnou dobu a proč nebylo možné zásah provést jinou formou, pokud byly osoby, spojené s vydáním knihy, zatčeny ještě před zásahem. Vysvětlení, která námi sledované servery, byla podle našich komunikačních partnerů vágní, a nedisponovala dostatečnou informativností s ohledem na závažnost celé situace.

Dalším důležitým bodem, který byl participanty zmiňován, byla absence zahraničních reakcí na policejní zásah. Námi zkoumané zpravodajské servery uveřejnili pouze dvě. Podle participantů byl však právě takovýto aspekt možného náhledu na situaci důležitý, opět totiž nastolil jednostrannost přístupu k celé kauze.

Podle participantů také mediální prezentace celé události podpořila rétoriku, v níž nejsou oddělováni „běžní“ muslimové od radikálů. Naši participantů striktně vymezovali rozdíl mezi islámem, jako náboženstvím míru a islámem, v jehož jméno jsou konány teroristické útoky, který však jimi nebyl považován za náboženství. Tím, že muslimům, ani expertům

---

²¹³ Viz str. 66

na islám nebylo dle našich komunikačních partnerů dostatečně umožněno se k události blíže vyjádřit, zůstala tato rétorika nastolena, čímž došlo k podpoře stigmatu, které už není možné odstranit.

SHRNUTÍ VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ

V našem výzkumném šetření nás zajímalo, jak média prezentují realitu, a jak takovou prezentaci vnímají sami aktéři, jichž se týká. Zaměřili jsme se proto na zpravodajství čtyř internetových serverů: Denik.cz, Lidovky.cz, iDNES.cz, iHNED.cz, kde jsme se orientovali na články informující o policejním zásahu v pražské mešitě na Černém mostě, k němuž došlo 25. 4. 2014. Cílem této části analýzy bylo za využití metody obsahové analýzy zjistit, jaký je mediální obraz události prezentovaný námi zvolenými servery. Stejně tak nás zajímalo, v jakém kontextu tyto servery psaly, s jakými tématy ho spojovaly a zda při mediální prezentaci události nedocházelo k vyjadřování stereotypů. Posledním naším cílem v této fázi výzkumného šetření bylo zjistit, zda je událost zobrazena z hlediska majoritní populace, nebo se k ní mají možnost vyjádřit i sami muslimové žijící v ČR. Za tímto účelem jsme si všímali, jaké citační zdroje byly v námi zkoumaných člancích použity.

V druhé fázi našeho výzkumného šetření jsme se zaměřili na recepci mediálního sdělení příjemci. Zajímalo nás, jak mediální obraz události prezentovaný internetovými servery reagují sami muslimové žijící v ČR. Zde jsme se orientovali především na to, zda se ztotožní se s mediální prezentací události, nebo se bude způsob, jímž by prezentovali událost oni, lišit. Také nás zajímalo, jaká témata, spojovaná námi zkoumanými médii se zásahem v mešitě, považují za důležitá a jaká témata podle muslimů žijících v ČR při prezentaci zásahu chyběla. Zde jsme aplikovali metodu polostrukturovaných rozhovorů.

V našem výzkumném šetření jsme dospěli k následujícím výzkumným závěrům.

Během sledovaného období²¹⁴ bylo celkem vydáno 60 článků spojených s policejním zásahem. Nejvíce sdělení bylo uveřejněno na stránkách portálu IDNES.cz (21), nejméně pak na stránkách IHNED.cz (4), což si vysvětlujeme zaměřením tohoto serveru především na ekonomickou sféru. Server Deník.cz vydal 16 článků, server Lidovky.cz vydal ve sledovaném období 19 článků zaměřených na událost.

V rámci námi sledovaných zpravodajských serverů bylo policejnímu zásahu v rámci sledovaného období věnováno pouze nízké množství článků a množství článků týkajících se této události, se v rámci námi sledovaných zpravodajských serverů, mimo portál IHNED.cz, výrazně lišit nelišilo.

Námi zkoumané servery se při prezentaci policejního zásahu zaměřily především na články informující o trestních řízeních spojených s kauzou. Příspěvky s touto tematikou tvořily nadpoloviční většinu všech článků (52%). To podle nás koresponduje se zjištěními van

---

²¹⁴ 25.4.2014 – 31.3.2016

Dijka, který si všiml, že jsou zástupci menšin v médiích spojováni především s negativními tématy, zvláště tehdy, jedná-li se téma, které svým zaměřením budí zdání ohrožení hodnot majoritní společnosti,²¹⁵ s čímž korespondují i námi učiněná zjištění.

I další příspěvky v rámci tematického rámce, související s kauzou, akcentovaly deviaci. Jednalo se o *policejní zásah a prověrky zásahu*. I tyto dvě kategorie se vztahují k negativitě.

Zajímalo nás také, zda při prezentaci policejního zásahu vybranými zpravodajskými servery dochází k vyjádření nějakých stereotypů.

Domníváme se, že vzhledem k tomu, že bylo v každém článku publikovaném sledovanými servery uvedeno spojení Islámské obce v Praze s pojmy rasismu, xenofobie a potlačení svobod a práv člověka²¹⁶, byl vytvořen, že je to právě Islámská obec jednání spojené s těmito atributy nejen, že schvaluje, ale i vykazuje.

Událost byla rovněž prezentována výhradně z pohledu majoritní populace. Tento „pohled“ byl navíc podepřen názory vysoce postavených a uznávaných osob z řad zástupců státní a bezpečnostní správy české republiky, čímž podle nás došlo k potvrzení jeho důležitosti a nezpochybnitelnosti. Také se však domníváme, že výběrem citovaných osob z řad majoritní skupiny došlo ve spojení s událostí k další stigmatizaci muslimů v ČR. Citované osoby vždy vyjadřovaly ospravedlnění zásahu, čímž došlo k potvrzení nezákonného jednání Islámské nadace.

Přestože oficiální zástupci muslimské menšiny v ČR rovněž dostali prostor k vyjádření se k události, zdaleka nebyl tak rozsáhlý, jako v případě vyjádření zástupců majoritní populace. I touto formou dochází podle nás k významně jednostranné prezentaci události, která vede k významnému zkreslení a zjednodušení prezentované události.

V části analýzy zaměřené na recepci mediálního sdělení jsme se zaměřili na to, jak způsob, jímž událost prezentovala námi zkoumaná média, vnímali čeští muslimové. Zajímalo nás také, zda se ztotožní se s mediální prezentací události, nebo se bude mediální prezentace lišit od způsobu, jímž by událost prezentovali oni. Dále jsme se snažili zjistit, jaká témata, spojovaná námi zkoumanými médii se zásahem v mešitě, budou považovat za zajímavá, a jaká témata budou naopak při mediální prezentaci postrádat.

Naši komunikační partneři přikládali největší význam negativnímu zobrazení knihy, v němž spatřovali snahu médií spojit českou muslimskou komunitu s tématy vyvolávajícími kontroverzi. Podstatný byl pro ně kontext, který bylo možné vyvodit z toho, na jaká témata zpravodajské servery zaměřily při prezentaci události. Participant vnímali v článcích skrytá

---

²¹⁵ Van Dijk, 1987.

²¹⁶ Reprezentované knihou *Základy Tauhídu* a osobou Vladimíra Sánky

sdělení, která byla podle jejich mínění obsažena v článcích spíše podprahově. Definovali jsme tak na základě sdělení, která naši participanti z článků vyvozovali tematické rámce stigmatizace, nálepkování, stereotypizace, negativní a pozitivní diskriminace, propagandy, konceptu „my a oni“, morální paniky, sebenaplňujícího se proroctví, nového rasismu a některých ze zpravodajských hodnot. Spíše než tématům, jako takovým, přikládali význam kontextu, v němž byla zmíněna.

Naši komunikační partneři se dále shodli na následujících okruzích, jež všichni při mediální prezentaci postrádali.

Podle participantů absentovaly rozhovory, které by byly vedené s lidmi, kteří zásah zažili, jejich perspektiva policejního zásahu a rozhovory se zástupci české muslimské komunity. Taktéž chyběly rozhovory vedené s experty na islám (arabisty), kteří by vypracovali odborné posudky vyvracející, či potvrzující závadnost knihy.

Dále postrádali větší množství informací podaných o knize samotné, věnovaných obsahu knihy a také větší množství informací týkajících se důvodů konání a formy zásahu a jeho načasování. Rovněž podle nich absentovala stanoviska zahraničních médií vůči události a konečně také odlišení „běžných“ muslimů od radikálů.

Na základě našich výzkumných zjištění můžeme říct, že jako naši komunikační partneři vnímali mediální prezentaci policejního zásahu v mešitě na Černém Mostě jako výrazně jednostrannou. Dle jejich názoru obsahovala množství kontroverzních podprahových sdělení, kterých by se média při prezentaci události měla, dle jejich soudu, vyvarovat, neboť jejich prostřednictvím zbytečně podporují v dnešní době prudce se rozvíjející český protiislámský diskurz.

S mediální prezentací události se neztotožňovali. Postrádali diverzitu možných pohledů událost, účast muslimské komunity na možnosti vyjádřit se ke kauze, explicitnější vysvětlení okolností, formy a načasování policejního zásahu a také informace, které by přiblížily knihu, kvůli níž měl být zásah vykonán.

ZÁVĚR

Na základě našich výzkumných zjištění se domníváme, že největším přínosem našeho výzkumu je srovnání dvou úhlů pohledu na jednu událost. Pohled, který poskytují vybrané zpravodajské servery, kterým jsme věnovali pozornost v první fázi našeho výzkumného šetření a pohled, který zastávají naši komunikační partneři. Ačkoliv není možné generalizovat, neboť náš výzkumný vzorek nebyl tak rozsáhlý, dovoluujeme si říct, že se jedná o dva zástupce české společnosti, jejichž perspektiva je nesmírně významná.

Média mají v současné době obrovskou moc působit na své příjemce, což se prokázalo i v našem výzkumném šetření. Prostřednictvím této moci však mohou také měnit realitu recipientů, na které svými sdělení působí. Zatímco dosud se mediální analýzy zaměřovali pouze oblast zhodnocení mediální prezentace, my jsme v našem výzkumu zahrnuli také perspektivu aktérů, kterých se mediální sdělení týkalo. Myslíme si, že právě díky tomu mohlo dojít k odhalení témat, která recipienti v rámci mediálních sdělení identifikovali, nám by však, pokud bychom operovali pouze se zjištěními obsahové analýzy, zůstala skryta.

Tato témata však potvrdila sílu vlivu, kterou mají mediální sdělení na utváření veřejného diskurzu a potenciál a nebezpečnost jejich dopadu.

Závěrem můžeme pouze říct to, že v budoucnu by bylo nosné doplnit podobný typ analýzy, kterému jsme se věnovali my, ještě o perspektivu příjemců mediálního sdělení z řad majoritní společnosti. Dle našeho názoru by takový přístup přinesl další rovinu pohledu, která by mohla odhalit nová témata, která nám stále mohla zůstat skryta.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje

ANTOR, Heinz. Recepční estetika. In NÜNNING, Angsar, et al. *Lexikon teorie literatury a kultury*. Brno: Host, 2006. ISBN 80-7294-170-4.

BABBIE, Earl. *The Practice of Social Research*. London: Wadsworth, 1995. ISBN 9780534187446.

BADÁŇOVÁ, Adéla. *Proměny mediální reprezentace Romů v českém tisku*. Magisterská diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. 2010.

BANFIELD, Grant. *What's Really Wrong with Ethnography?* International Education Journal. 2004 Vol. 4, No. 4, ISSN: 1028-3153.

BECK, Susan and Kate MANUEL. *Content analysis. Practical research methods for librarians and information professionals*. New York: Neal-Schuman Publishers, 2008. ISBN 9781555705916.

BEČKA, Jiří a Miloš MENDEL. *Islám a české země*. Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-043-8.

BERGER, Peter a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality: Pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-859-5946-1.

BRYANT Jennings a Dolf ZILLMANN. *Selective Exposure to Communication*. New York: Erlbaum, 1985, ISBN 9780898595857

COHEN, Louis et al. *Research Methods in Education*. London: Routledge Falmer, 2007, ISBN 9781134204304.

COHEN, Stanley.. *Folk devils and moral panics*. London: Mac Gibbon and Kee, 1972.

CLOUGH, Peter. *Narratives and Fictions in Educational Research*. Buckingham: Open University, 2002. ISBN 978-0335207916.

DENSCOMBE, Martyn. *The Good Research Guide: For Small-scale Social Research Project*. Buckingham: Open University Press, 2007. ISBN 9780335220229.

EAGLETON, Terry. *The Significance of Theory*. London: Blackwell, 1989. ISBN: 978-0-631-17271-0

FAUGHIER, Jean. et al. *Sampling hard to reach populations*. Journal of Advanced Nursing, Vol. 26 No. 4 1997. ISSN: 1365-2648

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. Praha: Grada, 2009, ISBN 9788024727813.

GALTUNGA, Johan a Mari HOLMBOE-RUGE, *The Structure of Foreign News The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspaper.*, Journal of Peace Research Vol. 2, No. 1. 1965. ISSN: 1460-3578.

GERBNER, George et al. Growing up with television: cultivation processes. In BRYAN, Jennings and Dolf ZILLMANN (eds.) *Media Effects: Advances in Theory and Research*. Mahwah, NJ: LEA. 2002. ISBN 08-058-3864-3.

GILLHAM, Bill. *The research interview*. London: Continuum, 2000. ISBN 9780826447975.

GOFFMAN, Erving. Stigma. In MUNKOVÁ, Gabriela. *Sociální deviace: přehled sociologických teorií*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 978-80-7380-398-8.

GOODMAN, Leo. *Snowball sampling*. Annals of Mathematical Statistics Vol. 32 No. 1 1961. ISSN: 0003-4851

GOMM, Roger. *Social Research Methodology. A critical introduction*. Hampshire, England: Palgrave Macmillan, 2004. ISBN 0 333 63728.

HAMAN, Aleš. *K obsahové analýze uměleckého literárního díla*. In HAMAN, A.; JÍLEK, Jan. *Obsahová analýza beletrie pomocí obsahových indikátorů*. Praha: Státní knihovna ČSR, 1986.

HALL, Stuart „*Encoding/decoding*“. In *Culture, Media, Language: Working Papers in Cultural Studies 1972 – 1979*. London: Hutchinson, 1980. ISBN 9780091420710.

HALL, Stuart. Kódování a dekodování. In *Teorie vědy*, roč. 27, č. 2, 2005, ISSN 1210-0250.

HALL, Stuart. *Representation: Cultural Representations and Signifying practices*. London: Sage, 1997. ISBN 9780761954323.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, ISBN 80-736-7040-2.

HLAVÁČKOVÁ, Ivana. *Vývoj a analýza internetového zpravodajství na českém trhu*. [abstrakt] Praha, 2010. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.

HOVLAND, Carl. *Experiments in Mass Communication*. New York: Princeton, 1949.

ISER, Wolfgang. *Jak se dělá teorie*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1672-8.

JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2218-3.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.

- JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4.
- JONES, Sue. *Depth Interviewing*. In: WALKER, Robert. *Applied Qualitative Research*. London: Gower, 1985. ISBN 9780566008979.
- JOWETT, Garth a Victoria O'DONNELL. *Propaganda and Persuasion*. Los Angeles: SAGE Publication, 2012. ISBN 9781412977821.
- JAUSS, Hans Robert. Dějiny literatury jako výzva literární vědě. In SEDMIHORSKÝ, Miloš, et al. *Čtenář jako výzva: Výbor z prací kostnické školy recepční estetiky*. Brno: Host, 2001. ISBN 80-86055-92-2.
- KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. *Sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. ISBN 978-80-7435-080-1.
- KRIPPENDORF, Klaus. *Content Analysis: An introduction to its Methodology*. Beverly Hills, CA: Sage, 1980.
- KRONICK, Jane. *Alternativní metodologie pro analýzu kvalitativních dat*. Sociologický časopis, 1997, Vol. 33. No. 1. ISSN 0038-0288
- KŘÍŽOVÁ, Martina. Neviditelná menšina. In: *Cizinci, našinci a média. Mediální analýzy*. Praha: Multikulturní centrum, 2007. ISBN 80-239-8475-6.
- LANG, Gladys, a LANG, Kurt. „*The Mass Media and Voting*“. In Bernard Berelson and Morris Janowitz, eds., *Reader in Public Opinion and Communication*, New York: Free Press, 1966.
- LEE, Martin and Norman SOLOMON. *Unreliable Sources: A Guide to Detecting Bias in News Media*. New York: Carol Publishing Group, 1990, ISBN 9780818405211.
- LEMERT, Edwin. Social pathology – A Systematic Approach to the Study of Sociopathic Behavior.
In MUNKOVÁ, Gabriela. *Sociální deviace*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 978-80-7380-398-8.
- MAXWELL, Joseph. *Qualitative research design: an interactive approach*. London: Sage Publications 2012
ISBN 978-1-4129-8119-4.
- MCCOMBS, Maxwell a Donald SHAW. *The Agenda-Setting Function of Mass Media. The Public Opinion Quarterly*. 1972, roč. 36, č. 2. ISSN 0033-362.
- MCNAIR, Brian. *News and Journalism in the UK*. London and New York: Routledge, 1994. ISBN 9780415060226.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2002. ISBN 978-80-7367-338-3

- MELICHÁREK, Tomáš. *Islám v Brně: očima médií a Brňanů*. V Pstruží: Lukáš Lhořan, 2011. ISBN 978-80-904932-0-9.
- MENDEL, Miloš, Bronislav OSTŘANSKÝ a Tomáš RATAJ. *Islám v srdci Evropy*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1554-9.
- MORGAN, David. *The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. New York: SAGE Publications, Inc, 2008, ISBN 9781452265896.
- MURPHY, Robert. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. ISBN: 978-80-86429-25-0
- NELKIN, Dorothy. *Selling Science: How the Press Covers Science and Technology*. New York: W.H.Freeman & Co, 1987.
- PATTON, Michael Quinn. *Qualitative Research and Evaluation Methods.*, London: Sage Publications, Inc., 2002. ISBN 9780761919711.
- PEARSON, Roger. *Race, Intelligence and Bias in Academe*. Washington D.C: Scott-Townsend Publishers, 1991. ISBN 978-1878465023.
- PICKERING, Michael. *Stereotyping*. Basingstoke: Palgrave, 2001. ISBN 9780333772096.
- POPOVÁ, Klára. Islamofobie, pozůstatek staletých rozepří? Současná situace vztahu Evropanů k islámu. *Nový Orient*. Praha: Orientální Ústav, 2011, roč. 66, č. 4. ISSN 0029-5302.
- PRAŽÁK, Josef Miroslav, et al. *Latinsko-český slovník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980.
- REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8926-7.
- ROGERS, Everett. The anatomy of agenda-setting research. *Journal of Communication*.1993 Vol. 43, No. 2. ISSN: 1460-2466.
- SCHERER, H. *Úvod do metody obsahové analýzy*. In: REIFOVÁ, I. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1980-4.
- SCHULZ, Winfried. Masová média a realita: "ptolemaiovské" a "kopernikovské" pojetí. In: JIRÁK, Jan a Blanka ŘÍCHOVÁ. *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum, 2000, ISBN 80-246-0182-6.
- SEDLÁČKOVÁ, Lucie. *Islám v médiích: Mediální reprezentace sporu o karikatury islámského proroka Mohameda v Mladé frontě DNES*. Liberec: Nakladatelství Bor, 2010. ISBN 978-80-86807-65-2.

SEDLÁKOVÁ, R. Mediální konstrukce reality - reprezentace druhých. In FORET, Martin; LAPČÍK, Marek; ORSÁG, Petr. *Média dnes: Reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2023-3.

SILVERSTONE, Roger. *Media nad Morality: On the Rise of Mediapolis*. Cambridge: Polity Press, 2007. ISBN 9780745635040.

SHOEMAKER, Pamela a Timothy VOS. *Gatekeeping Theory*. London: Taylor and Francis, 2009. ISBN 9780203931653.

STRAUSS, Anselm and Barney GLASSER. *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. New York: Aldine Transactions, 1999, ISBN: 978-0-202-30260-7.

STRAUSS, Anselm a Julie CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu*. Brno: Sdružení podané ruce, 1999. ISBN 80-858-3460-X.

THOMAS, Isaac. *The child in America: Behavior problems and programs*. New York: Knopf, 1928.

TOPINKA, Daniel, Tomáš JANKŮ, Lenka LINHARTOVÁ a Jan ZADINA. Muslimové imigranti v České republice: etablování na veřejnosti. In: *Fenomén moci a sociální nerovnosti: Zborník príspevkov z nultého ročníka konferencie pre doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2014. ISBN 978-80-223-3619-2.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-096-8.

VÁCLAVÍK, David. *Sociologie nových náboženských hnutí*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-86702-22-3.

VAN DIJK, Teun Adrianus. *Communicating Racism: Ethnic Prejudice in Thought and Talk*. Newbury Park: SAGE Publications, 1987.

VAN DIJK, Teun Adrianus. The new racism. In *American Journal of Political Science*. Vol. 35, No. 2, 1991. ISSN: 1540-5907.

VESECKÝ, Jiří. *Islamofobie v České republice: analýza zdejšího tisku z období 1996 - 2005*. 2006. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce PhDr. Jan Pargač, CSc.

WHITE, David Manning. The 'Gatekeeper': A Case Study In the Selection of News, In: DEXTER, Lewis Anthony a David Manning WHITE (eds.). *People, society, and mass communications*. Toronto: Free Press of Glencoe, 1964.

Internetové zdroje

BALÍKOVÁ, M. *Obsahová analýza*. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001586&local_base=KTD

BENEŠ, Kamil. Teorie propagandy: vybrané typologie. *E-polis.cz* [online] 5. 8. 2014 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/clanek/teorie-propagandy-vybrane-typologie.html>

COMMUNICATION THEORY. *Lasswell's model* [online]. 2016 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://communicationtheory.org/lasswells-model/>

Economia a.s.. *IHNED.cz*. [online]. 2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://economia.ihned.cz/produkty-a-sluzby/ihned-cz/>

FIŠER, Radovan. UK media. *Jan Jiráček: Na FSV jsou dva blízké, ale svébytné světy*. [online]. 5. 12. 2007 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://social.ukmedia.cz/jan-jirak-na-fsv-jsou-dva-blizke-ale-svebytne-svety>

HESOVÁ, Zora. Asociace pro mezinárodní otázky. *Islamofobie, antiislamismus a negativní stereotypy* [online]. leden 2011 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/amocz_BP_Islamofobie.pdf

HIDDLESTON, Thomas. Tom Hiddleston's Guinea field diary: Day 2 [online]. 27. 1. 2013 [cit. 2016-03-28]. Dostupný z: <https://blogs.unicef.org.uk/2013/01/24/tom-hiddlestons-guinea-field-diary-day-2/>

HVÍŽDALA, Karel. Katolický deník. *Média a politika: rizika propojování*. [online]. 6. 5. 2010 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.katyd.cz/prilohy/media-a-politika-rizika-propojovani.html>

HVÍŽDALA, Karel. Neviditelný pes. *MÉDIA: Bulvár, to není nadávka: Dějiny bulváru v Česku po roce 1989*. [online]. 2. 11. 2007 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/media-bulvar-to-neni-nadavka-dpx-/p_spolecnost.aspx?c=A071031_205744_p_spolecnost_wag

Islamophobia. *Oxford English Dictionary*. [online]. 2016 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.oed.com/?authRejection=true&url=%2Fview%2FEntry%2F248449%3F>

KARHANOVÁ, Kamila a Petr KADERKA. Obraz cizinců v médiích: Zpráva o projektu za rok 2001. *Cizinci v České republice* [online]. 2015 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://cizinci.cz/repository/2251/file/Obraz_cizincu_v_mediich.pdf

MAFRA. *Mediální skupina MAFRA*. [online]. 2015 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/?y=mafra_all\cs_o-spolecnosti_portret-spolecnosti.htm

- MAFRA. *Lidovky.cz*. [online]. 2015 [cit. 2016-04-15].
Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/?y=mafra_all\cs_produkty-a-sluzby_lidovky-cz.htm&menu
- MAFRA. *Zpravodajský portál iDNES.cz*. [online]. 2015 [cit. 2016-04-15].
Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_all\cs_produkty-a-sluzby_idnes-cz.htm
- MAREŠOVA, Milana. Neviditelný pes. *ROZHOVOR: Estetika médií určuje etiku sporů*. [online]. 1. 6. 2008 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/rozhovor-estetika-medii-urcuje-etiku-sporu-fzd-p_spolecnost.aspx?c=A080610_100614_p_spolecnost_wag
- MELICHÁREK, Tomáš. Brněnská mešita a muslimská obec očima Brňanů. *Sacra*. [online]. 2010 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: http://www.sacra.cz/2010-1/3_Sacra_8-2010-1_5.pdf
- Mešity a modlitebny v ČR a SR. *Islámská nadace v Praze*. [online]. 2016 [cit. 2016-04-19].
Dostupné z: <http://www.praha-muslim.cz/mosques.htm>
- Muslimská Obec v Praze: Základní informace. *Ústředí muslimských obcí*. [online]. 2015 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.umocr.cz/mopinfo.pdf>
- Lidovky.cz. *Modlitby na protest zásahu v mešitě se zúčastnilo 300 muslimů*. [online]. 2. 5. 2014. [cit. 29. 4. 2015]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/modlitby-na-protest-proti-zasahu-v-mesite-se-zucastnilo-300-muslimu-ldr-zpravy-domov.aspx?c=A140502_140849_ln_domov_mct
- Týden.cz. *Napětí mezi Čechy a cizinci roste i kvůli migrační krizi* [online]. 11. 04. 2016 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/napeti-mezi-cechy-a-cizinci-roste-i-kvuli-migracni-krizi_379249.html
- Ministerstvo kultury. *Návrh na registraci církve/ náboženské společnosti* [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=372>
- Sociologický ústav AV ČR. *Co si Češi myslí o muslimech, Syřanech a Romech – tisková zpráva* [online]. Vydáno 16. 12. 2015 [cit 2016-03-27]. Dostupný z: <http://www.soc.cas.cz/aktualita/co-si-cesi-mysli-o-muslimech-syranech-romech>
- ŠÁLEK, V. Muslimové se bojí útoků, chtějí zvýšit ostrahu mešity v Brně. *Týden.cz* [online]. 16. 11. 2015 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/krimi/muslimove-se-boji-utoku-chteji-zvysit-ostrahu-mesity-v-brne_362521.html
- The Oportunity Agenda. *Media representations and impact on the lives of Black men and boys*. [online] October 2011 [cit. 2016-04-15] Dostupné z:

<http://www.racialequitytools.org/resourcefiles/Media-Impact-onLives-of-Black-Men-and-Boys-OppAgenda.pdf>

TOPINKA, Daniel (ed.). *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt* [online]. 2007 Ostrava [cit 2016-03-17]. Dostupný z: http://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/integrace_muslimu.pdf

VLTAVA-LABE-PRESS, a.s. *O firmě*. [online]. 2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.vlp.cz/vlp/o-firme/>

ZBÍRAL, David. *Náboženství a sociální konstrukce reality* [online]. 2004 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.david-zbiral.cz/berger.htm>.

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Graf 1: Průměrné umístění národů a etnik na hodnotících stupnicích

Tabulka 1: Četnost článků za sledované období 2014 – 2016

Tabulka 2: Tematické zaměření článků

Tabulka 3: Trestní řízení: četnost témat

Tabulka 4: Počet článků obsahujících citovaný zdroj

Tabulka 5: Citované informační zdroje majoritní X minoritní populace

Tabulka 6: Zdroje informací citované v příspěvcích

Tabulka 7: Kritéria pro výběr participantů

Tabulka 8: Povědomí o události

Tabulka 9: Rovina recepce události

Tabulka 10: Témata versus sdělení

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Seznam analyzovaných článků publikovaných na serveru idnes.cz

Příloha č. 2: Seznam analyzovaných článků publikovaných na serveru deník.cz

Příloha č. 3: Seznam analyzovaných článků publikovaných na serveru lidovky.cz

Příloha č. 4: Seznam analyzovaných článků publikovaných na serveru ihned.cz

PŘÍLOHA Č. 1: SEZNAM ANALYZOVANÝCH ČLÁNKŮ PUBLIKOVANÝCH NA SERVERU IDNES.CZ

2014

Policejní manévry. Kriminalisté zasahují v metropoli kvůli rasistické knize, 25. 4. 2014

Policie v islámském centru zůstala do dopoledne. Zatkla jednoho člověka, 26. 4. 2014

Muslimové chystají stížnost na policii kvůli zásahu během modliteb, 27. 4. 2014

Indonésie si kvůli zásahu v pražské mešitě stěžuje u Zaorálka, 28. 4. 2014

Muslimové se modlili na Letné, jejich odpůrci předtím polili místo močí, 2. 5. 2014

Muslimové se na protest proti zásahu policie modlili u ministerstva vnitra, 2. 5. 2014

Obviněný po zásahu v mešitě promluvil: Nám ta kniha nepřišla zlá, 25. 7. 2014

Ústavní soud odmítl stížnost muslimů proti razii v modlitebnách, 28. 8. 2014

2015

Muslimští diplomaté: V Česku roste islamofobie, zabraňme stigmatizaci, 19. 1. 2015

Pražská policie zasáhla u muslimů kvůli rasistické knize, desítka zadržených, 25. 4. 2014

Byla razie při modlitbě nutná? Chovanec to chce prověřit, 29. 4. 2014

Co je v knize, kvůli níž se zatýkalo v mešitě? Pár nenávistných odstavců, 1. 5. 2014

Policie vysvětlila ministrovi zásah v mešitě. Přišla už před modlitbou, 6. 5. 2014

Zásah v mešitách byl v pořádku, uzavřela policie. Chovanec ji pokáral, 9. 5. 2014

Kauza islámské knihy Základy tauhídu se vrací k policii, chybějí důkazy, 8. 7. 2015

Soud bude řešit policejní zásah v českých muslimských centrech 3. 9. 2015

Policie podruhé navrhla obžalobu kvůli islámské knize, doplnila důkazy, 24. 11. 2015

Zásah policie v muslimských centrech soud řešit nebude, žalobu odmítl, 16.10.2015

Šíření islámské knihy Základy tauhídu bude řešit soud, rozhodli žalobci, 18. 12. 2015

2016

Radikální islámskou knihu jsem nešířil, řekl soudu český muslim, 24. 2. 2016

Má stejné zdroje jako Islámský stát, uvedl znalec o radikální knize, 30. 3. 2016

PŘÍLOHA Č. 2: SEZNAM ANALYZOVANÝCH ČLÁNKŮ PUBLIKOVANÝCH NA SERVERU DENÍK.CZ

2014

- Uprostřed modlitby přímo v mešitě. Razie kvůli šíření antisemitismu?, 26. 4. 2014
- Indonéska ambasáda si stěžuje na razii policie v pražské mešitě, 28. 4. 2014
- Indonésie si předvolala českého velvyslance kvůli pražské mešitě, 30. 4. 2014
- Asi 300 muslimů protestovalo modlitbou proti policejnímu zásahu, 2. 5. 2014
- Byl to přešlap, píší Slováci o zásahu policie v pražském islámském centru, 5. 5. 2014
- Policie modlitbu muslimů nenarušila, ukázala část prověrky zásahu, 6. 5. 2014
- Chovanec: Chápu rozhořčení muslimů, ale policejní zásah byl v pořádku, 9. 5. 2014
- Ministerstvo: Policie při zásahu v mešitách neporušila diplomatickou úmluvu, 23. 5. 2014
- Ústavní soud odmítl stížnost kvůli razii v pražských modlitebnách, 28. 8. 2014

2015

- Zásah v mešitách: Policie ukončila vyšetřování kauzy kontroverzní islámské knihy, 16. 3. 2015
- Policie navrhla obžalobu kvůli vydání radikální islámské knihy, 13. 4. 2015
- Policie znovu navrhla obžalobu kvůli šíření radikální islámské knihy, 24. 11. 2015
- Žalobci poslali k soudu případ šíření radikální islámské knihy, 19. 12. 2015

2016

- Soud začne řešit případ šíření radikální islámské knihy v únoru, 9. 1. 2016
- Exšéf muslimské obce Sáhka odmítl, že by šířil radikální islámské knihy, 24. 2. 2016

PŘÍLOHA Č. 3: SEZNAM ANALYZOVANÝCH ČLÁNKŮ PUBLIKOVANÝCH NA SERVERU LIDOVKY.CZ

2014

- Zátah v mešitě. Policisté chtěli, abychom měli hlavu dole, říká svědek, 25. 4. 2014
- Co vám uniklo: za rasistickou knihu 10 let i zákaz podávání jídla bezdomovcům, 26. 4. 2014
- Po zásahu v Islámské nadaci obvinila policie jednoho Čecha, hrozí mu 10 let, 26. 4. 2014
- Důvod razie? Kniha radikálního kazatele, který schvaluje kamenování, 28. 4. 2014
- Zásah policie v mešitě byl mediálně neadekvátní, říká Chovanec, 29. 4. 2014
- Indonésie žádá od velvyslance ČR vysvětlení zátahu v pražské mešitě, 30. 4. 2014
- Místo mešity modlitba v parku. Muslimové protestují proti zásahu policie, 1. 5. 2014
- Modlitby na protest proti zásahu v mešitě se zúčastnilo 300 muslimů, 2. 5. 2014
- Razie v mešitě začala před modlitbou, bez diplomatů, žen a dětí, řekl Chovanec, 6. 5. 2014
- Zásah policie v mešitách byl v pořádku. Dávejte ale pozor, vzkazuje Chovanec, 9. 5. 2014
- Muslimové už policii nevěří, kvůli razii v Praze podají ústavní stížnost, 4. 6. 2014
- Protimafiánský útvar při razii v mešitě nechyboval, rozhodl policejní prezident, 4. 6. 2014
- Ústavní soud odmítl stížnost muslimů proti razii, mají se obrátit na žalobce, 28. 8. 2014

2015

- Byl policejní zásah v muslimských centrech v Praze zákonný? Rozhodne soud – to stejné, co nahoře, 3. 9. 2015
- Soud rozhodne o žalobě muslimů na policii za zásah v mešitě. Bez veřejnosti, 22. 9. 2015
- Soud se odmítl zabývat policejním zásahem v muslimských centrech, 6. 10. 2015
- Soud se bude zabývat případem šíření údajně radikální islámské knihy, 18. 12. 2015
- PETRÁČEK: Fatva a český soud. Hrozbou není kniha, ale paralelní muslimské světy, 22. 12. 2015

2016

- Bývalý šéf muslimské obce Sáhka: Radikální islámskou knihu jsem nešířil, 24. 2. 2016

PŘÍLOHA Č. 4: SEZNAM ANALYZOVANÝCH ČLÁNKŮ PUBLIKOVANÝCH NA SERVERU IHNEP.CZ

2014

Policie zasahovala v Praze kvůli podezření z šíření závadné knihy. Zadržela několik lidí, 25. 4. 2014

Zbytečný, smutný a špatně provedený – externí hlas, Respekt, zajímavý názor na zásah v mešitě, ale asi nic víc zajímavého, 6. 5. 2014

2015

Případ šíření knihy propagující radikální směr islámu míří k soudu, 18. 12. 2015

2016

Nikdy jsem neměl sklony k radikalismu, řekl u soudu muž obžalovaný z šíření islámské knihy, 24. 2. 2016

